އ

ު

ރިވި

ް

ކޓ

ެ

ރ

ާ
މ

ް

ޕިޓލ

ަ
ކ

ެ

REVIEW MARKET CAPITAL

: ISBN 05: VOLUME

Maldives , Authority Development Market Capital

978-99915-54-67-9

ތރިޓީ

ޯ
ް ޮ އ

ް މަ ންޓ

ް ޑި ެ ވ ލޮޕ

ރ ކެޓ

ާ

ް މ

ކެ ޕިަޓލ
Authority Development Market Capital

2020 c

އެޑިޓޯރިއަލް ކޮމިޓީ
މަ ސްއޫ ލުވެރި ފަރާތް:
ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތޯރިޓީ (ސީއެމްޑީއޭ)
އެޑިޓޯރިއަ ލް ކޮމިޓީ
ޢަބްދުاله ޒަކަރިއްޔާ
އިބްރާހީމް ސަލީމް
އާމިނަތު މުޙައްމަދު ދީދީ
މުޙައްމަދު އިޝްރާޤު ފައިޞަލް
އިބްރާހީމް ސިޢާޢު
ސާރާ މުޙައްމަދު
ކޮމިޓީ ސެކް ރެޓަރީ
އަޙްމަދު މަޙްރާން
ލޭއައުޓް އަދިޑިޒައިން
އަޖުވަދު
ފޮޓޯ
އަޖުވަދު
ޢާންމުންގެ ޚިޔާލު:
• ލަފައާއި އިރުޝާދު، އަދި ފާޑުކިޔުންތަކަށް މަރުޙަބާ!
ލިޔުންތައް:
• ކެޕިޓަލް މާރކެޓާއި ގުޅުންހުރި ޢާންމުންނަށް ފައިދާހުރި ކޮންމެ ލިޔުމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
މަރުޙަބާ ކިޔަން. ލިޔުންތައް އެޑިޓޯރިއަލް ކޮމިޓީ އަށް އެޑްރެސް ކުރައްވައި ސީ.އެމް.ޑީ.އޭ އަށް
ފޮނުއްވުން އެދެން. ފޯނު: 3014103،
އީމެއިލް: icds@cmda.gov.mv

އެޑިޓަރުގެ ބަސް
ދުނިޔެއަށް ދިމާވެފައިވާ ކޮރޯނާ ވައިރަހުގެ ބަލިމަޑުކަމުގެ ތެރެއިން ވެސް، ހިތްވަރާއެކު މަސައްކަތްކޮށް، އެތަކެއް ގޮންޖެހުންތަކެއް ހުރަސްކޮށް،
ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ރިވިއުގެ 5 ވަނަ ޢަދަދު ކިޔުންތެރިންގެ އަރިހަށް ގެނެސްދިނުމުގެ ތައުފީޤްދެއްވިކަމަށްޓަކައި اللــه ســبحانه وتعــاىل
އަށް حمــد ކުރަމެވެ. އަދި މި ޢަދަދު ފުރިހަމަކުރުމަށް އެޑިޓޯރިއަލް ކޮމިޓީގެ ސެކްރެޓޭރިއަޓް އާއި ކޮމިޓީގެ މެމްބަރުންނާއި ސީ.އެމް.ޑީ.އޭގެ
މުވައްޒަފުންގެ ފަރާތުން ދެއްވި އެއްބާރުލުމަށް އެހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރުދަންނަވަމެވެ.
ތިން ބާބެއްގެ މައްޗަށް އެކުލަވާލާފައިވާ މި ޢަދަދުގައި ހިމެނެނީ ކެޕިޓަލް މާރކެޓާއި ގުޅުންހުރި އެކި ދާއިރާތައް ހިމެނޭ މައުޟޫޢުތަކާއި،
ފައިނޭންޝަލް އެނަލިސިސްއާ ގުޅޭ ލިޔުންތަކުގެ އިތުރުން އިސްލާމިކް ފައިނޭންސާއި ގުޅޭ ލިޔުންތަކެވެ.
މި ޢަދަދުގެ ފުރަތަމަ ބާބުގައި އަލިއަޅުވާލާފައިވާ މައުޟޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި ކެޕިޓަލް މާރކެޓުގެ ދުރުރާސްތާ އިސްތިރާތީޖީ އެކަށައަޅައި ޕްލޭންކޮށް
ހިންގުމާއި، ސެކިއުރިޓީޒް ބާޒާރުގެ ދައުރާއި، ޕެންޑަމިކްތަކުން އިޤްތިޞާދަށްކުރާނެ އަސަރު އަދި އައި.ޓީ ގަވަރނަންސް ހިމެނެއެވެ. ދެވަނަ
ބާބުގައި ބަލާލާފައިވާނީ ފައިނޭންޝަލް އެނަލިސިސްގައި މުހިންމު މައުޟޫޢުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓްގެ އިތުރުން
އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓާއި ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ އަދި ޙިއްޞާގެ ބާޒާރުގައި ލިސްޓްކޮށްފައިވާ ކުންފުނިތަކާއި ޕެންޝަން ފަންޑުގެ ފައިނޭންޝަލް
އެނަލިސިސްއަށެވެ. އަދި ހަމަމިއާއެކު ތިންވަނަ ބާބު ގައި ވަޤްފް އާއި ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސްގެ އިތުރުން އިސްލާމިކް ހައުސިންގ ފައިނޭންސްގެ
މަޢުޟޫޢުއަށް އަލިއަޅުވާލާފައިވާނެއެވެ.
ދިވެހި ބަހުން މާލީ ދާއިރާގެ އެކިއެކި މަޢުޟޫޢުތަކަށް އަލިއަޅުވާލައި، ލިއުންތައް ކިއުންތެރިންނާއި ހަމައަށް ގެނެސްދިނުމަށް 5 އަހަރު
ހޭދަކުރެވުމަކީ މި ދާއިރާގެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތޯރިޓީއަށް އިތުރު ހަރުފަތަކަށް ދެވިފައިވާ ކަމުގެ އަލިގަދަ
ދަލީލެކެވެ. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ރިވިއުގެ 5 ޢަދަދުގައި ވެސް ހިމެނިފައިވާ ބޭނުންތެރި މަޢުލޫމާތަކީ މަތީތަޢުލީމާއި، މި ދާއިރާގެ
ރިސާރޗަށް އަދި މިދާއިރާއަށް ޝައުޤުވެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އިޖްމާޢީގޮތެއްގައި ބޭނުންތެރި އަދި އެ މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ފަސޭހައިން ހުރިހާ
ފަރާތްތަކަށް ލިބޭނެ އަދި އެ މަޢުލޫމާތުތައް ލިބެން ހުރިކަން އާބާދީގެ ބޮޑުބަޔަކަށް އެނގޭނެ މަޢުލޫމާތުތަކަށްވެ، ކެޕިޓަލް މާރކެޓަށް މިހާރަށްވުރެ
އަހުލުވެރި އާބާދީއެއް އުފެދި، މާރކެޓްގެ ޙަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެގެން މާރކެޓް އާއުސްމިންތަކަކަށް ގެންދެވޭނެ ދުވަހެއް ފެނިގެން ދިއުމެވެ.
ކެޕިޓަލް މާރކެޓަކީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީއަށް ނުހަނު މުހިންމު އަދި އިޤްތިޞާދީ ދަތިތަކާއި ތަދުމަޑުކަން އިޙްޞާޞްކުރަންޖެހޭ ވަގުތުތަކުގައި
ޤައުމަށް އަރާ ލޮޅުން ކުޑަކުރުމަށް ރިސޯސް އެލޮކޭޓްކުރުމުގައި އަދި އެތެރޭގެ ފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން ވަގުތީގޮތުން ދަރަނިން މިންޖުވުމަށް
ޤައުމުތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ވަސީލަތެކެވެ. ވުމާއިއެކު، ކެޕިޓަލް މާރކެޓްގެ ތަރައްޤީ އަކީ ޤައުމީ ތަރައްޤީއާ ގުޅިލާމެހިފައިވާ ތަރައްޤީއެކެވެ. މިއަދު
މިދެކޭފަދަ ޕެންޑަމިކެއް ނުވަތަ އެނޫން ވެސް ކާރިޘާއެއްގެ ޙާލަތަށް އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރުވެ މާލީގޮތުން ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުންތަކާއި ކުރިމަތިލެވޭނެ
ޤާބިލްކަމާއި ރިޒިލިއަންސް އުފެއްދޭނީ މާރކެޓް ތަރައްޤީކުރުމުގައި މިހާރު ގެންގުޅޭ ވިސްނުން ބަދަލުކޮށް ޒަމާނާ ރައްޓެހިކޮށް މާރކެޓްގެ ޙަރަކާތްތައް
ހިންގޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމްކޮށްގެންނެވެ.
އަޅުގަނޑު އެދެނީ، ކީރިތި اله، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން މިކުރާ މަސައްކަތުގައި ބަރަކާތްލައްވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކެޕިޓަލް މާރކެޓަށާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް
އަދަށްވުރެ ފެހި ފާގަތި މާދަމާއެއް ދެއްކެވުމެވެ. ޢަބްދުاله ޒަކަރިއްޔާ

ފިހުރިސްތު
1
ޗީފް އެގްޒެ ކެޓިވް އޮ ފިސަ ރުގެ ބަ ސް
2
ހިއްސާގެ ބާޒާރު ދު ރުރާ ސްތާ އަމާޒަ ކަ ށް ރާ ވައި ހި ންގުން
4
ވިޔަފާރިއާއި އިޤްތިޞާ ދު ބިނާ ކު ރުމުގަ އި ސެ ކިއުރި ޓީޒް ބާޒާރުގެ ދަ އު ރު
6
ޕެ ންޑަމިކްތަ ކު ން އިޤްތިޞާ ދަ ށް ކުރާ އަ ސަ ރު
9
އަ އި.ޓީ. ގަ ވަރ ނަ ން ސް
11
އާރ ނިންގ ސް މެ ނޭޖްމަ ންޓް
15
ވާރ ކި ންގ ކެ ޕިޓަލްމެ ނޭޖްމަ ންޓް
19
ޕެ ން ޝަ ން ފަ ންޑުތަ ކުގެ އިންވެ ސްޓްމަ ންޓް ފަލްސަފާ
28
ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ
32
ޝަރީޢާ ގަ ވަރ ނަ ން ސް
34
ގެދޮ ރު ގަތުމަށާއި ޢިމާރާތްކު ރު މަ ށް ބޭނު ން ކު ރެވިދާ ނެ އިސްލާމިކް ފައި ނޭ ން ސް ޕްރޮޑަކްޓްތަ އް
38
ވަޤްފު
ޖަ ދު ވަލު
42
ބަ ސް ކޮށާ ރު
49
ރަމްޒުތަ ކުގެ ލިސް ޓު
50
އެނގޭތަ؟

ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރުގެ ބަސް
ތެރޭގައި ކުންފުނިތަކުން ބޭނުންވާ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގުމަށް ފައިސާ ހޯދުމަށް
ފުރުޞަތު ލިބިގެން ދިއުމެވެ.
ކޮވިޑް - 19 އާ ގުޅިގެން ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދަށް ދިމާވެފައިވާ ގޮންޖެހުންތަކާ
الحمد لله والصالة والسالم عىل نبينّا محمّدٍ وعىل آله ގުޅިގެން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު މިވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ހީނަރުވެފައެވެ.
وأصحابه أجمعنَي އެހެންކަމުން އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ހަލުވިކޮށް ރާއްޖޭގެ ޑޮމެސްޓިކް މާރކެޓުން
ފައިސާ ހޯދޭނެ ވަޞީލަތްތައް އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި މުނިސިޕަލް ބޮންޑް
މިއަހަރު ދުނިޔެއަށް ދިމާވެފައިވާ ކޮވިޑް - 19ގެ ޙާލަތާ ގުޅިގެން މުވައްޒަފުންނަށް (ކައުންސިލްތައް މެދުވެރިވެގެން ދޫކުރާ ވަސީލަތްތައް) އާއި ޞުކޫކުފަދަ
މަސައްކަތްކުރަން ޖެހުނު ޙާލަތާއެކު ދިމާވި ގޮންޖެހުންތަކާއެކު ވެސް ކެޕިޓަލް ޕްރޮޑަކްޓްތަކާއި، އެކިކަންކަމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ފަދަ ކްރައުޑްފަންޑިންގ
މާރކެޓް ރިވިއުގެ 5 ވަނަ ޢަދަދު ޝާއިޢުކުރެވުމަކީ އަޅުގަނޑު ނުހަނު ޕްލެޓްފޯމްތައް ޤާއިމުކޮށް ފައިސާހޯދޭނެ ނިޒާމެއް އެކުލަވާލުން މުހިންމު
އުފާކުރާކަމެކެވެ. މި ފުރުޞަތުގައި ’ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ރިވިއު ‘5 އަށް ކަމުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ.
ލިޔުންތައް ލިޔުއްވި އޮތޯރިޓީގެ މުވައްޒަފުންގެ އިތުރުން މޯލްޑިވްސް ސްޓޮކް
އެކްސްޗޭންޖް އަދި މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީހުގެ އަދި ރާއްޖޭގެ މައިގަނޑު ޞިނާޢަތްތައް ކަމުގައިވާ ފަތުރުވެރިކަމާއި،
މުވައްޒަފުންނާއި، އެޑިޓޯރިއަލް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ކުރެއްވި ހީވާގި މަސައްކަތް ޢިމާރާތްކުރުމުގެ ޞިނާޢަތު ދަށަށް ދިއުމާއި އިމްޕޯޓް އަދި އެކްސްޕޯޓަށް
ފާހަގަކޮށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަމެވެ. ދިމާވެފައިވާ ދަތިތައް ޙައްލުކުރުމަށް އިތުރަށް އުފެއްދުންތެރިކަން
އިތުރުކުރަންޖެހެއެވެ. މިގޮތުން ދަނޑުވެރިކަން ތަރައްޤީކޮށް ރާއްޖެއަށް
ކެޕިޓަލް މާރކެޓަކީ ޤައުމެއްގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގެ މައިގަނޑު އެއް އެތެރެކުރާ ތަރުކާރީއާއި މޭވާ ފަދަ ތަކެތި ރާއްޖޭގައި އުފެއްދުމަށް ބޭނުންވާ
ދާއިރާއެވެ. ކެޕިޓަލް މާރކެޓްގެ އެކިއެކި ވަޞީލަތްތައް މެދުވެރިކޮށް ފައިސާ ވެސް ކެޕިޓަލްމާރކެޓް މެދުވެރިކޮށް ހޯދިދާނެވެ.
ކުންފުނިތަކުން ވިޔަފާރި ފުޅާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ރައުސްމާލާއި ސަރުކާރުން
ބޭނުންވާ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ އެކިއެކި ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ބޭނުންވާ ރައުސްމާލް ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ކުރިއެރުވުމަށް ބޭނުންވާ އިންސާނީ ވަޞީލަތްތައް
ޢާންމުންނާއި އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުން މެދުވެރިކޮށް ހޯދުމުގެ ތަރައްޤީކުރުމާއި މިދާއިރާއާ ގުޅޭ ޕްރޮފެޝަނަލް މީހުން ތަމްރީނުކުރުމާއި
ފުރުޞަތު ރާއްޖޭގައި ވެސް މަގުފަހިކުރެވިފައިވެއެވެ. މިއާއެކު ކުދި ޢާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އިސްކަންދޭ
ވިޔަފާރިތައް ޕަބްލިކް ކުންފުންޏަކަށް ބަދަލުނުކޮށް، އެ ވިޔަފާރިތައް އިތުރަށް ކަމެކެވެ. ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ރިވިއުގެ މި ޢަދަދުން ވެސް ކިޔުންތެރިންނަށް
ފުޅާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ކެޕިޓަލް މާރކެޓް މެދުވެރިކޮށް ހޯދުމަށް މިދާއިރާން އިތުރު މަޢުލޫމާތު ލިބޭނެކަމަށް އުންމީދުކުރަމެވެ.
މަގުފަހިކުރުމުގެ ގޮތުން ޕްރައިވެޓް ޕްލޭސްމަންޓް ފްރޭމްވޯކެއް އެކުލަވާލައި
ތަޢާރަފުކުރުމަށް މިހާރުވަނީ ވަނީ ހަމަޖެހިފައެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އުންމީދަކީ
ޕްރައިވެޓް ޕްލޭސްމަންޓް ފްރޭމްވޯކް މެދުވެރިކޮށް 2021 ވަނަ އަހަރުގެ
ފާޠިމަތު ޢަބްދުاله ކަމާލުއްދީން
އެކްޓިންގ ޗީފް އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 1 5
Volume 05 | CMR

1
.
ހިއްސާގެ ބާޒާރު ދުރުރާސްތާ އަމާޒަކަށް ރާވައި ހިންގުން
ލިޔުނީ: އަނިލް އާދަމް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރަކީ ދިވެހި އިޤްތިޞާދު ދިރުވައި އާލާކުރަން ރަނގަޅު އިންސައްތައެއްގެ ކާމިޔާބެއް ހޯދުމަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހެއެވެ.
އޮތް އެންމެ މުހިންމު އެއް ނިޒާމެވެ. ކޮންމެ ޤައުމަކަށް ވެސް ހިއްސާގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރުގެ ރެގިއުލޭޓްކުރުމާއި މާރކެޓު ދިރުވުމުގެ އެންމެހާ
ބާޒާރު މުހިންމުވާ އެތަކެއް ސަބަބެއް އޮވެއެވެ. މިގޮތުން، ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދުގެ މަސައްކަތްތަކަކީ ދުނިޔޭގެ އެހެނިހެން ޤައުމުތަކެކޭ އެއްގޮތަށް ދައުލަތާއި އަމިއްލަ
މުއްސަނދިކަމުގައި އާންމުންނަށް ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުސަތު ފަހިކޮށްދިނުމާއި، ޤައުމުގެ ގިނަ ފަރާތްތަކެއްގެ މަޞްލަޙަތު އެކަމުގައި ހިމެނޭ އަދި އެފަރާތްކަށް ބަރޯސާ
ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތަކަކީ ދެފުށް ފެންނަގޮތުގައި ހިނގަމުންދާ ވިޔަފާރިތަކަށް ހެދުމުގެ ވާންޖެހޭ ކަންތައްތަކެވެ. މިގޮތުން، މާރކެޓުގެ އެކި ހާލަތްތަކަށް ގެންނަން ޖެހޭ
އިތުރުން، މި ނިޒާމަކީ ބޭރުގެ އިންވެސްޓަރުންނާ ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ގުޅުވައިދޭ ޤާނޫނީ އާރޯކަން ގެނައުންފަދަ އެތައް ކަމަކީ ދައުލަތުގެ އެކި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނަށް
މުހިންމު ނިޒާމެކެވެ. އެހެންކަމުން، ޤުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް މަދު މި ރާއްޖޭގެ ބަރޯސާވާންޖެހޭ ކަންތައްތަކެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރު ދައުލަތުގެ ޕޮލިސީއަށް އަންނަ
އިޤްތިޞާދު އާއުސްމިންތަކަކަށް ގެންދިޔުމަށް ހިއްސާގެ ބާޒާރު އިސްތިރާތީޖީ ބަދަލުތަކަކީ މި ބާޒާރު ރާވައި ހިންގުމަށް އޮންނަ ގޮންޖެހުމެއް ވެސް މެއެވެ.
ރަނގަޅު ރޭވުންތަކެއްގެ ތެރެއިން ރާވަން ޖެހެއެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރު ކާމިޔާބު ގޮތުގައި ކުރިއަރުވައި ލަނޑުދަނޑިތަކެއް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރު ދުރުރާސްތާ އަމާޒަކަށް ރާވާ ހިންގުމަށް ހާސިލުކުރަން ބޭނުން ނަމަ އަމާޒު ހިފިދާނެ މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް އެބަހުއްޓެވެ.
ގިނަގުނަ ގޮންޖެހުންތަކެއް އެބަހުއްޓެވެ. ދުރު މުސްތަޤުބަލެއްގައި ހާސިލުކުރުމަށް މިގޮތުން، ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތު އެކަށައަޅައި ތަންފީޒުކުރުމުގައި މި ނިޒާމަށް
ލަނޑުދަނޑިތަކެއް އެކަށައެޅުމަކީ ވެސް ބޮޑު ގޮންޖެހުމެކެވެ. ދުރުރާސްތާ އިސްކަންދިނުމަކީ މުހިންމު ކަމެކެވެ. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުގެ މައި ސިނާއަތްތައް
އިސްތިރާތީޖީ ރޭވުންތަކުގައި ގިނަ ފަހަރު ހިމެނޭ އެންމެ ބޮޑު ބަލި ފަޔަކީ އެފަދަ ޙިއްޞާގެ ބާޒާރުގައި ބައިވެރިކުރުމަށް ބާރުއަޅާފަދަ ސިއާސަތުތަކެއް އެކުލަވާލައި
ރޭވުންތަކުގައި ޢަމަލީ ސިފަޖެހުން މަދުވުމެވެ. އާންމުކޮށް އެފަދަ ރޭވުންތަކަކީ ތަންފީޛުކުރުމަކީ އެކަމުގެ ފައިދާ ޙިއްޞާގެ ބަޒާރަށާއި އިޤްތިޞާދަށްވެސް
ފަށުވިކޮށް ލިޔެ، ރީތިކޮށް ޑިޒައިންކޮށް، ޗާޕުކޮށް ބޭއްވިފައި އޮންނަ ޕްލޭނެކެވެ. ކުރާނެކަމެކެވެ. އަޅުގަޑުމެންގެ ތެރޭގައި އުފެދުނު އެމްޓީޑީސީގެ MTDC))
މިކަން މިހެންވަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަކު އެކަންޏެއް ނޫނެވެ. މިފަދަ ދުރުރާސްތާ އިނީޝަލް ޕަބްލިކް އޮފަރިންގގައި ލިބުނު ތަރުހީބަކީ މިކަމުގެ ހެއްކެކެވެ.
ޕްލޭނެއްގެ ލަނޑުދަނޑިތަކުގެ ސައްތަ އިން ސައްތަ ހާސިލު ނުކުރެވުނު ނަމަވެސް، އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ސިނާޢަތުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ރަނގަޅު ކުންފުނިތައް
2 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ހިއްސާގެ ބާޒާރަށް ގެނައުމަށް ސިޔާސަތުތައް ބައްޓަން ކުރެވިއްޖެ ނަމަ، މިފަދަ ހަމައެހެންމެ، އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުން އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި
އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަކީ ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ކާމިޔާބުކަމާއެކު ފުޅާކުރެވިދާނެ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުތައް ރާއްޖޭގައި އިތުރުކުރަންޖެހެއެވެ. މިސާލަކަށް، ރިއަލް
އިންވެސްޓްމަންޓް ތަކެއްކަން ޔަޤީނެވެ. އެސްޓޭޓް އިންވެސްޓްމަންޓް ޓްރަސްޓް REITs))ރާއްޖޭގައި ތައާރަފްކުރެވިއްޖެ
ނަމަ ރާއްޖޭގެ ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިގެންދާނެއެވެ.
ޓެކްނޮލޮޖީ އަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރު އައު މަންޒިލަކަށް ގެންދިޔުމަށް
އޮތް އެންމެ މުހިންމު އެއް ވަސީލަތެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ އަކީ ނިސްބަތުން ރީޓެއިލް ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް ގިނަ އަދަދަކަށް
އިންވެސްޓަރުން ގިނަ ޤައުމަކަށް ވީހިނދު، ހިއްސާ ގަނެވިއްކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސޮވަރިން ބޮންޑް އިޝޫކުރާ ފަރާތެކެވެ. މިގޮތުން، މިވަގުތު ދައުލަތުން
ސްމާޓް ފޯނުތަކުން ސިކުންތަކުން ކޮށްލެވޭ ފަދަ ލުއިފަސޭހަ ކަމަކަށް ވާންޖެހެއެވެ. ދޫކުރާ ސޮވަރިން ބޮންޑްތައް ސެކަންޑްރީ މާރކެޓްގައި ގަނެވިއްކޭނެ ނިޒާމެއް
މިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހިއްސާގެ ބާޒާރަށް އޮންނަ ފޯރި އިތުރުކޮށްދޭނެ ގާއިމްކުރަންޖެހެއެވެ. މިކަމަކީ ދައުލަތުގެ ސޮވަރިން ބޮންޑަށް އޮންނަ ޑިމާންޑް
ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް، ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ބޭނުންކުރާ ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގެ ރަނގަޅު އިތުރުކުރެވިދާނެ ކަމެއްކަމަށް ބެލެވެއެވެ.
ސޮފްޓްވެއަރއެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ޤާއިމްކުރުމަކީ ކުރަންޖެހޭ
ބޮޑު އިންވެސްޓްމަންޓެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކެޕިޓަލް މާރކެޓުގެ ހަމައެކަނި ސްޓޮކް ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތޯރިޓީ އިން އަލަށް ތަޢާރަފްކުރަން ރާވަމުން
އެކްސްޗޭންޖް ކަމުގައިވާ މޯލްޑިވްސް ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖް MSE))އަކީ އަންނަ ޕްރައިވެޓް ޕްލޭސްމަންޓް ފްރޭމްވޯކަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ކުދި
ޕްރައިވެޓް ކުންފުންޏަކަށް ވީ ހިނދު، މާރކެޓުގެ ހަރަކާތްތައް ކުރިނާރާ ހިނދަކު އަދި މެދުފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ލުއިފަސޭހަ ގޮތުގައި ހޯދިދާނެ
އެފަރާތުން މިވަގުތު ސޮފްޓްވެއަރ އަކަށް ބޮޑު އިންވެސްޓްމަންޓެއް ކުރުމަކީ ނާދިރު މުހިންމު ނިޒާމެކެވެ. ރާއްޖޭގެ ވެއްޓާގުޅޭ ގޮތަށް ފަރުމާކުރެވިފައިވާ މި އޮނިގަނޑަކީ
ކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން، މިފަދަ އިންވެސްޓްމަންޓަކީ ދައުލަތުން ކޮންމެ ވެސް އާންމުންނަށް ހުޅުވާލައިގެން އެ ފަރާތްތަކުގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ
އިންތިޒާމަކުން ސަބްސިޑައިޒް ކޮށްގެން ނޫންގޮތަކަށް ކުރެވިދާނެ ކަމެއްނޫނެވެ. ހޯދޭނެ ފަހި ވަސީލަތެކެވެ. ޕްރައިވެޓް ޕްލޭސްމަންޓް ފްރޭމްވޯކުގެ އެންމެ ފާހަގަ
ކޮށްލެވޭ އެއް ސިފައަކީ ރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޕްރައިވެޓް ކުންފުނިތަކުން
ރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓްކުރަން ތިބި ފަރާތްތައް އިތުރުކުރުމަކީ ވެސް ކުރަންޖެހޭ އެކުންފުނިތަކުގެ މަސްއޫލުވެރިކަން ޕަބްލިކް ކުންފުންޏަކަށް ބަދަލުނުކޮށް މާރކެޓުގެ
މުހިންމު ކަމެކެވެ. ކެޕިޓަލް މާރކެޓުގައި އިންވެސްޓް ކުރަން އާންމު ގޮތެއްގައި ތެރެއިން ފައިސާ ހޯދުމަށް ހުޅުވާލުމުގެ ފުރުސަތު ލިބުމެވެ. އަދި ހަމަ، ކޮސްޓް
ހަރަކާތްތެރިވަނީ ދެ ވައްތަރެއްގެ އިންވެސްޓަރުންނެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ އޮފް ބަރޮވިންގ އަށް ބަލާނަމަ ބޭންކަށް ވުރެ ބޮޑު ލުޔެއް މި ވަސީލަތުން
ރީޓެއިލް އިންވެސްޓަރުންނާއި އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުންނެވެ. ލިބުމުގެ މަގުފަހިވެއެވެ.
ރީޓެއިލް އިންވެސްޓަރުންނަކީ ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ ގޮތުގައި މި ސިނާޢަތުގައި
އިންވެސްޓުކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ އަކީ ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިއްސާގެ ބާޒާރު ކާމިޔާބު ކަމާއެކު ދުރުރާސްތާ އަމާޒަކަށް ވާސިލުވުމަށް
އަޅާ ބަލާ ނަމަ ރީޓެއިލް އިންވެސްޓަރުންގެ ބައިވެރިވުން މި މާކެޓުގައި ނިސްބަތުން މަތީގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ ޙާލަތަށް ބަލާ
ގިނަ ޤައުމެކެވެ. އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުންނަކީ އެކި މުއައްސަސާތަކުން ނަމަ މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެކެވެ. ނަމަވެސް، މި ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއްގެ
އިންވެސްޓަރުންގެ ގޮތުގައި ހަރަކާތްތެރިވުމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިވަގުތު ހަރަކާތްތެރިވާ ކާމިޔާބުގެ މޫ ގުޅިފައިވަނީ ދައުލަތުގެ މިސްރާބާއެވެ. ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތުތަކާއި
އެންމެ ބޮޑު އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރަކީ މޯލްޑިވްސް ރިޓަޔާރމަންޓް އެ ސިޔާސަތުތައް ހިއްސާގެ ބާޒާރަށް މަންފާވާ ގޮތަށް ތަރުތީބުވުމާއެވެ. ހިއްސާގެ
ޕެންޝަން ސްކީމެވެ)MRPS). ހަމަ އެހެންމެ، ބައެއް ޕަބްލިކް ކުންފުނިތަކަކީ ބާޒާރު ފުޅާވުމަކީ ދިވެހި އިޤްތިޞާދު ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުގައި ކުރިއަރާދާނެ
ވެސް އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުންގެ ގޮތުގައި އިންވެސްޓްކޮށްފައި ތިބި ކަމެކެވެ. ދިވެހި ފަރުދުންގެ މެދުގައި އާމްދަނީގެ ފަރަގު ކުޑަކުރުމަށް އެޅޭ ބާރަކަށްވާ
ފަރާތްތަކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރީޓެއިލް އިންވެސްޓަރުންގެ ދައުރު ފުޅާކުރުމަށް އެފަދަ ހިނދު، އިޖްތިމާޢީ އަދި ސިޔާސީ ހަމަޖެހުން ގެނުވަދޭނެ ކަމެއްވެސް މެއެވެ.
ފަރާތްތަކަށް ކެޕިޓަލް މާރކެޓުގައި އިންވެސްޓް ކުރުމަށް ޚާއްޞަ ލޯނު ޕެކޭޖަކަށް
ޝަރުޠު ހަމަވާ ގޮތަށް ފަރުމާކުރެވިދާނެއެވެ. މިފަދަ ޕެކޭޖެއް ވާނީ އާންމު ގިނަ
ފަރާތްތަކަކަށް ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ބައިވެރިވުމަށް އެޅޭނެ މުހިންމު ފާލަމަކަށެވެ.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 3 5
Volume 05 | CMR

2. ވިޔަފާރިއާއި އިޤްތިޞާދު ބިނާކުރުމުގައި ސެކިއުރި ޓީޒް ބާޒާރުގެ ދައުރު
ލިޔުނީ: ޢާއިޝަތު ލިމްޔާ، މޯލްޑިވްސް ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖް
އިޤްތިޞާދެއް ކުރިއެރުމުގައި ކުދި ވިޔަފާރިތައް މުހިންމު ރޯލެއް އަދާކުރެއެވެ. ކުދި މުހިންމު ރޯލެއް އަދާކުރެއެވެ. ޕްރައިވެޓް އިންވެސްޓަރުންގެ ރޯލު މިކަމުގައި
ވިޔަފާރިތަކަކީ ޤައުމެއްގެ ގިނަ ފަރުދުންތަކަކަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދޭ، އަދި އެހާ މުހިންމުވަނީ، ޕްރައިވެޓް އިންވެސްޓަރުންނަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެމީހުންގެ
އެހެނިހެން ވިޔަފާރިތައް ކުރިއެރުމަށް ބޭނުންވާ ގިނަގުނަ ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދޭ އަމިއްލަ މަންފާ އިތުރުކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކެއް ކަމުގައި ވުމުން، މި
ބައެކެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ކުދި ވިޔަފާރިތައް ކުރިއެރުވުމަށް ވިޔަފާރިތައް ހިންގުމުގައި އެފަރާތްތައް ޢަމަލީގޮތުން ބައިވެރިވެ، ދާންޖެހޭ
ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ދަނީ ކުރެވެމުންނެވެ. ކުދި އަދި މިސްރާބަށް ވިޔަފާރި ގެންދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑުވެގެންދާތީއެވެ. އަދި ވިޔަފާރި
މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރީގެ ޤާނޫނެއް ހެދި، ޤާނޫނުން މި ވިޔަފާރިތައް ކުރިއެރުވުމަށް ވަކިހިސާބަކަށް ކުރިއަރައިގެން ދިއުމުން ކުންފުނި ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖެއްގައި
ލޯނުތައް ދޫކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނި،1 އަދި ބޭނުންވާ ފައިސާ ލިސްޓުކޮށް އެފަރާތްތަކުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ރިކަވަރކުރުމަށް ނުވަތަ އެވިޔަފާރިން
ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެސް.އެމް.އީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައިނޭންސް ކޯޕަރޭޝަންގެ2 ނަމުގައި އެގްޒިޓުވުމަށް އާންމުން ހިމެނޭގޮތަށް ހިއްސާ ވިއްކާލާ ނުވަތަ ކުންފުނި އިތުރަށް
ބޭންކެއް ފަހުގެ ތާރީޚެއްގައި ވަނީ ޤާއިމްކުރެވިފައެވެ. ކުރިއެރުވުމަށް ދަރަނީގެ ގޮތުން މާކެޓުން ފައިސާ ހޯދާ ފަރާތްތަކަކަށްވާތީއެވެ.
ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖް ތަކުގައި މިހާރު ނަންހިނގާ ފޭސްބުކްފަދަ
3
ކުދި ވިޔަފާރިތައް ޢާންމުކޮށް ފެށިގެން އަންނަނީ ޢާއިލާ ނުވަތަ ރަޙްމަތްތެރިންގެ ގިނަ ކުންފުނިތަކަކީ މި އުސޫލުން އައިސްފައިވާ ކުންފުނިތަކެކެވެ. ސެކިއުރިޓީޒްގެ
މެދުގައެވެ. މިގޮތުން ވިޔަފާރި ފަށަނީ އަމިއްލަ ސޭވިންގްސްއިން ހޯދައިފައިވާ ބާޒާރެއް ތަރައްޤީ ވެގެންދަނީ މި ފަދައިން ކުދި ވިޔަފާރިތަކެއް ކުރިއަރައިގެންގޮސް
ނުވަތަ ގާތްތިމާގެ މީހުންގެ ފަރާތުން ހޯދާ މަދު ކެޕިޓަލްއަކަށް ބަރޯސާވެގެންނެވެ. ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖްގައި ލިސްޓު ކުރުމުންނެވެ.
މި ވިޔަފާރިތަކަށް އަލަށް ވަންނަ ފަރާތްތަކަކީ ވިޔަފާރި ކުރިއެރުވުމަށް ތަޖުރިބާ
އާއި އިތުރު ކެޕިޓަލް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކެކެވެ. ކުރިއަރާފައިވާ އިޤްތިޞާދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރަމުންދާ މިންގަނޑާ އަޅާ ބަލާއިރު ވިޔަފާރިތައް
ތަކުގައި މިދެންނެވުނު ކަންކަމުން އަރައިގަތުމުގައި ޕްރައިވެޓް އިންވެސްޓަރުން އިތުރަށް ފުޅާކުރުމަށް ފައިސާ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތައް މަދެވެ. އަދި މަދުން
1Small and Medium Enterprises Act, Maldives(6/2013): Clause 40
4 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 2https://sdfc.mv/ 5
3“ Facebook’s first big investor, Peter Thiel, cashes out“
Volume 05 | CMR

ނަމަވެސް ލިބެންހުރި ފުރުޞަތުތަކުގެ ބޭނުން އެންމެ އެދެވޭ ގޮތުގައި ނުހިފޭކަން ހިފެހެއްޓުމަށް ދިމާވެފައިވާ ދަތިތަކަށް ވެސް ލުއިތަކެއް ލިބިގެންދާނެއެވެ.
ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން އެންމެ ޢާންމުގޮތެއްގައި ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތަކީ ބޭންކު
ލޯނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުން ލިބެންހުރި ބޭންކު ލޯނަށް ބަލާލާއިރު، ލޯނު ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިނޭންސިންގ ފުރުޞަތުތައް ފަހިކޮށްދިނުމަށް
ނެގުމަށް އަމިއްލައަށް ހޯދަންޖެހޭ ރައުސުލްމާލާއި ރަހުނަކީ ކޮންމެ ވިޔަފާރިއަކަށް ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތޯރިޓީ (ސީ.އެމް.ޑީ.އޭ) އާއި މޯލްޑިވްސް
އިންތިޒާމްކުރުން ފަސޭހަ ކަންތައްތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި އިންޓްރެސްޓް ރޭޓުގެ ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖް (އެމް.އެސް.އީ) ގުޅިގެން ޕްރައިވެޓް ޕްލޭސްމަންޓް މާކެޓެއް
ސަބަބުން ވެސް ލޯނު ހޯދުމުގައި ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިލާންޖެހެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، ޤާއިމްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ދަނީ ކުރެވެމުންނެވެ. ޕްރައިވެޓް މާކެޓު މެދުވެރިކޮށް
ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތަކުން ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބޭންކިންގ ޕްރައިވެޓް ކުންފުނިތަކަށް މާކެޓުގައި ފައިސާ ހޯދޭނެ ވަސީލަތެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް
ނިޒާމުން ހަމަޖެއްސުމުގައި ވެސް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވެފައިވެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ބޭނުންވާ ޤަވާޢިދުތައް އެކުލަވާލުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރުދަނީ ކުރެވެމުންނެވެ. މި
ގޮތުން ޤައުމުގައި ހިންގާ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ މާކެޓުގައި ބައިވެރިވާ ވަސީލަތްތައް ވިއްކާ ފަރާތްތަކާއި (އިޝޫއާސް) މާކެޓަށް
ހޯދަން ބޭރުގެ ބޭންކުތަކުން އެހީއަށް އެދެންޖެހެއެވެ. ޤައުމުގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަކީ ސީ.އެމް.ޑީ.އޭ އިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަކި
ނިސްބަތުން ދަރަނި4 98.7% އަށް މައްޗަށް ގޮސްފައިވުމާއިއެކު ދައުލަތުގެ މިންގަނޑުތަކަކަށް ފެތޭ ބަޔަކަށް ވާންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ފައިސާ ހޯދާ ކުންފުނިތަކާއި
ސޮވްރިން ރޭޓިންގ CCC5 އަށް ދަށްވެފައިވުމުން ބޭރުގެ ދަރަނި ހޯދުމުގައި ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ތަފުޞީލް ދިރާސާ ކުރުމަށްފަހު އިންވެސްޓުކުރުމާއި މެދު ގޮތެއް
ކުރިއަށްއޮތް ތަނުގައި ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިވެ އަދި އިންޓްރެސްޓް ރޭޓް ބޮޑުވުން ނިންމޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން ތަފާތު ޞިނާޢަތްތަކުގެ އިތުރުން ތަފާތު ރިސްކް
އެކަށީގެންވެއެވެ. އަދި މިގޮތުން ބޭރުން ހޯދާ ލޯނުތަކުގެ އެއްބަސްވުމުގައި ލޯނުދޭ ޕްރޮފައިލްގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ވެސް ފައިސާ ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑުވެގެންދާނެއެވެ.
ޤައުމުގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ޕްރޮޖެކްޓް ދިނުމަށް ޝަރުޠު ކުރެވި މުޅި ޕްރޮޖެކްޓުން ލިބޭ
ފައިސާގެ ބޮޑު ޢަދަދެއް ދަނީ ޤައުމުން ބޭރަށްކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ޤައުމު ކުރިއެރުމުގައި އެ ޤައުމެއްގެ ރައްޔިތުންގެ ފުދުންތެރިކަމަކީ ވަރަށްވެސް
މިފަދަ ސަބަބުތަކާ ހެދި ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު ދަށަށް ދިއުމާއި، ބޭރުފައިސާގެ މުހިންމު ކަމެކެވެ. މިގޮތުން ފުދުންތެރިކަން މިނެކިރާ އެއް މިންގަނޑަކީ
ދަތިކަން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރިމަތިވުން އެކަށީގެންވެއެވެ. މުއްސަދިންނާއި ފަޤީރުންނާ ދެމެދު ހުންނަ ފަރަގު ކުޑަވުމެވެ. މިހާރަށްވުރެ ބޮޑަށް
މި ފަރަގު ކުޑަކުރުމަށް ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރަށް މުހިންމު ރޯލެއް އަދާކުރެވިދާނެއެވެ.
ބޭންކިންގ ނިޒާމުން ފައިސާ ހޯދުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާއެކު ވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގޭ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ ހިއްސާ
މާރކެޓުން ލިބެންހުރި ފުރުޞަތުތަކުގެ ތެރެއިން ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރުގެ ހިމެނި، އެއިން ލިބޭ އާމްދަނީ މިފަރާތްތަކަށް ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރު މެދުވެރިކޮށް
ބޭނުންކުރާ ވިޔަފާރިތަކުގެ އަދަދު ނިސްބަތުން މަދެވެ. ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރު ލިބިގެންދިއުމަކީ މިކަމަށް މަގުފަހިވާނެ ކަމެކެވެ.
މެދުވެރިކޮށް ކުންފުނިތަކަށް ވިޔަފާރި ފުޅާކޮށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ
ހޯދުމަށް ބޭންކިންގ ނިޒާމާއި އެއްގޮތަށް ދަރަނީގެ ވަސީލަތްތައް އެބަހުއްޓެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ޤައުމުތަކުގައި އިޤްތިޞާދުގެ ޙާލަތު ރަމްޒު ކޮށްދިނުމުގެ ވަރަށް
ދަރަނި ނަގަން ބޭނުންނުވާ ފަރާތްތަކަށް ކުންފުނީގެ ހިއްސާގެ ބައެއް ވިއްކައިގެން އިސްރޯލެއް ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރުން އަދާކުރެއެވެ. ތަފާތު އިންޑަސްޓްރީތަކުގެ
ވެސް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދޭނެ ފުރުޞަތު އެބައޮތެވެ. ދަރަނީގެ ވަސީލަތްތަކުގެ ކުންފުނިތައް ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ލިސްޓުކުރެވިފައި ވުމުން، ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދުގެ
ތެރޭގައި ބޮންޑް އަދި ޞުކޫކް ހިމެނެއެވެ. ބޭންކު ލޯނަކާއި އެއްފަދައިން ބޮންޑު ހަރުދަނާކަން ދެނެގަންނަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް ފަސޭހަކަމާއެކު
މަސައްކަތް ކުރާއިރު، ޞުކޫކަކީ ޝަރީޢާގެ އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރުގެ އިންޑެކްސް މެދުވެރިކޮށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުތައް
ދަރަނީގެ ވަސީލަތެކެވެ. ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ބޮންޑުގެ ފައިސާ ލިބިގެންދެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ ފަދަ އަމިއްލަ ވަސީލަތްތައް މަދު އިޤްތިޞާދެއްގައި
ދައްކާ ޚަލާޞް ކުރެވޭއިރު، ޞުކޫކް ބައްޓަން ކުރެވިފައިވަނީ ފައިދާ އާއި ސެކިއުރިޓީޒްގެ ބާޒާރުގެ ޒަރިއްޔާއިން ފައިސާ އިންވެސްޓުކުރަން ބޭނުންވާ
ގެއްލުމުގައި ވެސް ދެފަރާތުން ހިއްސާވާ ގޮތަށެވެ. މިފަދަ ވަސީލަތްތައް މެދުވެރިކޮށް ފަރާތްތަކާއި ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ފައިސާ ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާ ގުޅުވައިދިނުމަށް މަގުފަހި
ސަރުކާރުގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގުމަށް ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސެކިއުރިޓީޒް ބާޒާރުގެ ކުރެވިއްޖެނަމަ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަށް އިތުރު ދޮރުތަކެއް ހުޅުވިގެންދާނެކަމީ
ބޭނުން ހިފެމުންދާނަމަ ޤައުމުން ބޭރުވާ ފައިސާ މަދުކުރެވި، ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު ޝައްކެއް އޮތްކަމެއްނޫނެވެ.
https://money.cnn.com/2012/08/20/technology/facebook-peter-thiel/index.html
Total Central Government debt outstanding as a percentage of GDP“ ‌ 4“ ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5 5
https://www.mma.gov.mv/viya/series/89
Volume 05 5“ Fitch Downgrades the Maldives to‘ CCC‘“ | CMR
https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-downgrades-maldives-to-ccc-05-11-2020/dodd-frank-disclosure

3. ޕެންޑަމިކްތަކުން އިޤްތިޞާދަށްކުރާ އަސަރު
ލިޔުނީ: މުޙައްމަދު އިޝްރާޤް ފައިޞަލް
މަދު ދުވަސްކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ކޮވިޑް - 19ގެ ބަލިމަޑުކަންވަނީ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދު އާންމުގޮތެއްގައި 72 އަހަރާއި ހަމައަށް އުމުރު ދެމިގެންދާއިރު، ބަލިމަޑުކަމަކާނުލާ
ކުޑަކަކޫޖައްސުވާލާފައެވެ. ފެނިގެންދިޔައީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އުފެއްދުންތެރިކަމާއި، ވެސް ކުރީގައި މީހުން ދިރިތިބެނީ އާންމުކޮށް އެންމެ 50 އަހަރާއި ހަމައަށެވެ.4
ވިޔަފާރި އަދި މަސައްކަތްތެރިކަމުގެ ނިޒާމްތައް ފުނޑުފުނޑުވެގެން ދިޔަތަނެވެ. މިގޮތުން ސްޕެނިޝް ފްލޫއަށް އެކަނި ބެލިކަމުގައި ވީނަމަވެސް މަސައްކަތް ކުރުމުގެ
ދަތުރުފަތުރާއި (ޓްރެވެލް އެންޑް ޓުއަރިޒަމް)، ހޮޓާ-ރެސްޓޯރަންޓް (ފުޑް އެންޑް ކުޅަދާނަކަން ހުރި މަދު މީސްކޮޅުގެ ތެރެއިން ވެސް އެތަކެއް މިލިއަން މީހުން މި
ބެވަރޭޖް(ފަދަ ބޮޑެތި ޞިނާޢަތްތައް ވެސް ހުއްޓި ވީރާނާވަމުންދިޔަ މަންޒަރެވެ. ބަލިމަޑުކަމުގައި ނެތިގޮސް އިޤްތިޞާދީ ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކާ ކުރިމަތި ލާންޖެހުނެވެ.
ހިތާމައަކީ މިއީ އަދި ހަމައެކަނި ފެށުމެއް ކަމަށްވެފައި، މި މަންޒަރުތަކަކީ ވަރުގަދަ މިއާ ޚިލާފަށް ކޮވިޑް - 19ގެ ސަބަބުން އާންމުކޮށް މަރުވަނީ އުމުރުން ދޮށީ
އިޤްތިޞާދީ ކާރިސާއެއްގެ މަލަމަތިކަމުގައި ވެދާނެތީއެވެ. ނުވަތަ އެހެނިހެން (ޕްރީ-ކޮންޑިޝަން) ސަބަބުތަކާހުރެ މަސައްކަތް ނުކުރެވޭ ނުވަތަ
’ލޭބާ ފޯސް‘ގައި ނުހިމެނޭ މީހުން ކަމުގައިވުމުން އިޤްތިޞާދަށް މިގޮތުން ކުރާ
1ރާއްޖެއަށް ޓޫރިސްޓުން އައި މިންވަރު ނޭދެވޭ އަސަރު އެހެން ޕެންޑަމިކްތަކާ އަޅާބަލާއިރު ’ނިސްބަތުން‘ ކުޑަކަމަށް
ބެލެވެއެވެ. ހަމަ މިގޮތަށް އަޅާކިޔާލުމުން، ހަނގުރާމައާއި ގުދުރަތީ ކާރިޘާތަކުން
ވެސް މީހުން މަރުވެ އިޤްތިޞާދަށް ބޮޑެތި އަސަރުތަކެއްކުރާތަން ފެނިގެންދެއެވެ.
ނަމަވެސް ތަފާތަކީ ދަނޑުވެރިންގެ ގޮވާމަށާއި، ގެދޮރާއި، ’އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ‘
އަދި އެހެނިހެން އިޤްތިޞާދީ ވަސީލަތްތަކަށް މިފަދަ ޕެންޑަމިކްތަކުގެ ސަބަބުން
ސީދާ ގެއްލުމެއް ނުލިބޭކަމެވެ. އެހެންވީމާ ކޮވިޑް - 19ގެ ބަލިމަޑުކަމުގެ ސަބަބުން
’ލޭބާ ފޯސް‘ އަދި ’ކެޕިޓަލް‘ގެ ވަސީލަތްތަކަށް މާބޮޑު ގެއްލުމެއް ނުލިބޭއިރު
ސުވާލުއުފެދިގެންދަނީ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދު މިވަރަށް ވެއްޓި ހީނަރުވާން މެދުވެރިވި
ސަބަބާމެދެވެ.
ސައިންސްވެރިންގެ ހޯދުންތަކުން އެނގޭ ގޮތުގައި ކޮވިޑް - 19 ވައިރަހުން
ދުނިޔޭގެ ތާރީޚުގެ ތެރެއިން ބަލާލާއިރު 13ވަނަ ގަރުނުގައި 200 މިލިއަނެއްހާ ރައްކާތެރިވުމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތަކަކީ ފުރަބަންދު (ލޮކްޑައުން)
މީހުން މަރުވި2 ’ބްލެކް ޑެތް‘ގެ ބަލިމަޑުކަމާއި ދުނިޔޭގެ އާބާދީގެ 50 ކުރުމާއި، ކަރަންޓީން، އަދި ގައިދުރުކަން އިޚްތިޔާރުކުރުމެވެ. މިގޮތުން ކުރީގެ
މިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ މީހުން ފަނާކޮށްލި3 1918 ވަނަ އަހަރުގެ ’ސްޕެނިޝް ޕެންޑަމިކްތަކާ ޚިލާފަށް ޒަމާނީ ދަތުރުފަތުރުގެ ފަސޭހަކަމާއި މަޤްބޫލުކަމުގެ ސަބަބުން
‘
ފްލޫ ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. އިޤްތިޞާދީގޮތުން ބަލާނަމަ ފާއިތުވެދިޔަ ޕެންޑަމިކްތަކާއި ދުނިޔެއަށް މިބަލިމަޑުކަން ފެތުރިގެންދިޔަލެއް އަވަސްވެ ބޯޑަރުތައް ބަންދުކުރަން
ކޮވިޑް - 19 ތަފާތުވާ ސަބަބުތަކެއް ވެއެވެ. އެއީ ކުރީޒަމާނުގައި މީހުންގެ ޖެހުނެވެ. އަދި ޗައިނާފަދަ ޤައުމުތައް ބަންދުވުމުން އުފެއްދުންތެރިކަން ހުއްޓި
އުމުރު ނުވަތަ ’ލައިފް އެކްސްޕެކްޓަންސީ‘ ވަރަށް ބޮޑުތަން ކުޑަކަމެވެ. ’ލައިފް- ’ގްލޯބަލް ލޮޖިސްޓިކްސް‘ގެ ނިޒާމަށް ވެސް ބުރޫއަރާ ވައިރަހުގެ އަސަރު ނުކުރާ
ސްޓައިލް‘ އަދި ’ޓެކްނޮލޮޖީ‘އަށް އައި ހެޔޮ ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން މިޒަމާނުގައި ގައުމުތަކަށް ވެސް އެފަރާތްތަކުގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ވަސީލަތްތަކަށް ބޭނުންވާ
1 https://www.undp.org/content/dam/undp/library/km-qap/UNDP-MV-Rapid-Livelihood-Assessmentt-Impact-of-COVID-19-
Crisis-in-the-Maldives-2020-Part-I.pdf
6 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 2 https://www.historic-uk.com/HistoryUK/HistoryofEngland/The-Black-Death/ 5
3 https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1918-pandemic-h1n1.html
Volume 05 | 4 https://ourworldindata.org/life-expectancy CMR

އެކި ’ކޮމްޕޯނަންޓް‘ތައް ނުލިބި ގެއްލުންވާން ފެށިއެވެ. ނަތީޖާއަކަށްވީ ފަތުރުވެރިކަމާއި ގެސްޓްހައުސް އަދި ހޮޓާ ރެސްޓޯރަންޓުތަކާއި އެހެނިހެން ވިޔަފާރިތައް ވެސް
ހުއްޓި ކަނޑުމަހާއި ތަރުކާރީގެ ބާވަތްތަކަށް އޮތް ޑިމާންޑް ވެސް ދަށްވެގެން ދިއުމެވެ. މިގޮތުން ވިޔަފާރިތައް ހީނަރުވެ ވަޒީފާތައް ގެއްލި އާމްދަނީ ކުޑަވުމުގެ ސަބަބުން
ކުލި ދެއްކުމާއި ލޯނަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ހޯދަން ވެސް ދަތިވެ އާންމު ފަރުދުންނާއި ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ވަނީ މާޔޫސްކަމާއި ކުރިމަތިލާންޖެހިފައެވެ. މިގޮތުން،
އެންމެ ބޮޑަށް އަސަރުކޮށްފައިވަނީ ޓެކްސީ ޑްރައިވަރުންނާއި ’ލޭބަރާއިން‘ ނުވަތަ އަތްމަތީ މަސައްކަތްތަކާއި ’ފްރީލާންސަރުން‘ ފަދަ ދުވަހުން ދުވަހަށް ފައިސާ ލިބޭ
މަސައްކަތްތަކަށެވެ. އަދި ފައިނޭންޝަލް ސެކްޓަރާއި އިންވެސްޓަރުންގެ ތެރޭގައި ވެސް އިޤްތިޞާދީ ނުތަނަވަސްކަން އިތުރުވެ އެކި މަޝްރޫއުތަކަށް (ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް)
ބޭނުންވާ ފައިސާ ލިބުންވެސް ވަނީ އިންތިހާއަށް ދަތިވެފައެވެ. ގިނަ ޞިނާޢަތްތަކެއް ގުޅިލާމެހިފައިވާ އިޤްތިޞާދެއްގައި އެއްބަޔަކަށް ލިބޭ ގެއްލުން އަނެއްބަޔަކު
ވެސް ތަހައްމަލް ކުރަން ވަނީ ޖެހިފައެވެ. މިގޮތުން ފަތުރުވެރިކަމާއި، ހޮޓާ ރެސްޓޯރަންޓް، އަދި ވައިގެ ދަތުރުފަތުރުގެ ޑިމާންޑް ދަށްވެ އާމްދަނީއަށް ބަދަލު އައުމުން
ކުރިމަތިވި ގޮންޖެހުން ތަކުގެ ސަބަބުން މަސްވެރިކަމާއި، ރިއަލް އެސްޓޭޓް އަދި މާލީ ނިޒާމަށް ވެސް ވަނީ ވަރަށްބޮޑަށް އަސަރު ކޮށްފައެވެ. ޑޮލަރުގެ ޑިމާންޑް މަތިވެ،
ސަޕްލައި ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައިވާ މިދަނޑިވަޅުގައި އިމްޕޯޓް އެކްސްޕޯޓް، ބެލެންސް އޮފް ޕޭމަންޓް އަދި ބޭރުފައިސާގެ ރިޒާވަށް ވެދާނެގޮތަކާމެދު އަމިއްލައަށް ވެސް
ތަސައްވަރުކޮށްލުން މުހިންމެވެ.
5ރާއްޖޭގައި ބޭރުފައިސާ ރިޒާވް ހުރި މިންވަރު:
އިމްޕޯޓަށާއި ފަތުރުވެރިކަމަށް ބަރޯސާވާ، މިޤައުމުގެ އާބާދީގެ 43,629 ފަރުދުންނަކީ ދައުލަތުން މުސާރައިގެ ގޮތުގައި (ޖުމްލަ 8.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ) ޚަރަދުކުރާ
މީހުންނެވެ.6 އަދި ޤައުމީ އެކި މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމަށާއި ބަޖެޓުގެ ބޭނުމަށް މިވަނީ ބޭރު ޤައުމުތަކުން ލޯނު ނަގައި ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު ހިފެހެއްޓުމަށް ދަތިތަކާ
ކުރިމަތިލާންޖެހިފައެވެ. ދިވެހި ރުފިޔާގެ އަގު ވެއްޓިއްޖެނަމަ އާންމު ފަރުދުން ފަހަށް ރައްކާކުރާ ފައިސާގެ އަގު ދަށްވުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑެވެ. ދިރާސާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި
2020ގެ ޑިސެމްބަރު މަހުން ފެށިގެން ކޮވިޑް - 19 ޖެހި މަރުވާ މީހުނަށްވުރެ ސީދާ އެބަލީގެ ސަބަބުން ބަނޑަށްޖެހި މަރުވާމީހުން ގިނަވެގެންދާނެކަމަށް ބެލެވެއެވެ.
އެހެންކަމުން އިޤްތިޞާދު ޤުރުބާންކޮށްފައި ފުރަބަންދު ދިގު ދަންމައިގެން ޤައުމު ސަލާމަތް ކުރެވޭކަށްނެތެވެ. އަދި ހަމައެގޮތަށް މި ބަލި ފެތުރުމަށް ފުރުސަތު ދީގެންވެސް
ތިބެވޭކަށް ނެތެވެ. އިޚްތިޔާރު ކުރަންވީ ދޭތެރެމެދު އިޔާދަކުރަނިވި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތެކެވެ.
އެހެންވީމާ މިފަދަ ހާލަތަކަށް ދިޔަނުދީ ހިފެހެއްޓުމަށް އެކި ޤައުމުތަކުން އަންނަނީ ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންނެވެ. މިސާލަކަށް ބަލާނަމަ ޔޫކޭގެ ސަރުކާރުން
5 https://tradingeconomics.com/maldives/foreign-exchange-reserves
6 https://www.budget.gov.mv/
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 7 5
Volume 05 | CMR

ނިންމި އާދަޔާ ޚިލާފް ނިންމުމެއް ފާހަގަ ކޮށްލާނަމެވެ. އެއީ އެޤައުމުގައި ބޭރަށްގޮސް ކެފޭ ރެސްޓޯރަންޓުތަކުން ކައިފިނަމަ ސަރުކާރުން ބިލުގެ ދެބައިކުޅައެއްބަޔާ
ހަމައަށް ހިފާދޭގޮތަށް ނިންމި ނިންމުމެވެ. މިއީ އާސަންދަ ކަހަލަ ސްކީމެކެވެ. މަޤްޞަދަކީ ކެފޭ ރެސްޓޯރަންޓްތަކުގެ ޑިމާންޑް ބޮޑުވެ އެ ވިޔަފާރިތަށް ކުރިއަރާ ވަޒީފާތައް
އަލުން އުފެދިގެން ދިއުމެވެ. ބެޓެރި ހުސްވެފައިވާ އިޤްތިޞާދީ އުޅަނދުގެ އިންޖީނު ’ސްޓާޓް‘ ކޮއްލުމުގެ ބޭނުމަށް ކޮށްޕާލުން ކަހަލަ ކަމެކެވެ. ރާއްޖެއަށް ބަލާނަމަ
’ފްރީލާންސަރުން‘ނަށާއި ވިޔަފާރިތަކަށް ދޫކުރާ ’އިންކަމް ސަޕޯޓް‘ އެލަވަންސާއި، ލޯނުތަކާއި، ރިސޯޓްތަކުގެ ލީސް ޕޭމަންޓުތައް ދެއްކުން ފަސްކޮށް ދިނުމާއި،
ފެނާއި ކަރަންޓް ބިލުން ޑިސްކައުންޓް ދިނުމާއި، ދައުލަތުން ’މައިގްރަންޓް ރިލީފް‘ ފަންޑެއް ގާއިމުކުރުމާއި، އަދި ބޭންކުތަކުން ދޫކޮށްފައިވާ ލޯނުތަކަށް ’މޮރެޓޯރިއަމް‘
ދިނުންހިމެނެއެވެ.
8 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 7 https://www.gov.uk/guidance/get-a-discount-with-the-eat-out-to-help-out-scheme 5
Volume 05 | CMR

4
. އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސް
ލިޔުނީ: އަޙްމަދު މަޙުރާން
އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ (އައި.ޓީ.) ގެ ރޮނގުން މުއައްސަސާއެއް ޤާބިލުވުމަކީ ގުޅުންހުރި ޓެކްނޮލޮޖީ އަދާކުރާ ދައުރަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއްވަނީ ދެވިފައެވެ.
އެ މުއައްސަސާއަކަށް ޓެކްނޮލޮޖީގެ ގޮތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ދެނެގަނެ، އެގޮތުން އެއީވެސް މުއައްސަސާތަކުގެ އަގު އިތުރުކޮށްދޭ އަދި ރައްކާތެރިކަމާއެކު
މުއައްސަސާގެ މަޤްޞަދު ހާސިލްކުރުމަށް އެކަންތައްތައް އެކަށީގެންވާ އަގެއްގައި ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ވަސީލަތެއްކަން ވަނީ ދެނެގަނެވިފައެވެ. އޮސްޓްރޭލިއާ އިން
ޤާއިމްކޮށް އަދި އައި.ޓީ. ސިސްޓަމްސްތައް ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ބެލެހެއްޓުމެވެ. 2005 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީގައި ވަނީ އައި.ސީ.ޓީ. ގެ ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސް
މުއައްސަސާގެ މައިގަނޑު ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނަށް މަންފާކުރާނެ ފަދައިން މިދެންނެވި ސްޓޭންޑަޑެއް)8015AS)އެކުލަވާލާފައެވެ. މި ސްޓޭންޑަރޑް ވެގެންދިޔައީ
ޤާބިލުކަން މޮނީޓަރކޮށް އަދި ކޮންޓްރޯލު ކުރުމުގެ މަރުޙަލާއަކީ އައި.ޓީ. 2008 ވަނަ އަހަރުގައި އެކުލަވާލެވުނު ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސް އޮފް އިންފޮމޭޝަން
ގަވަރނަންސްއެވެ. ޓެކްނޮލޮޖީގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ސްޓޭންޑަރޑް ISO/IEC 38500 ގެ ބިންގާ
2
ކަމުގައެވެ .
އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސް ފެށިގެން އައީ ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސްގެ ގޮތްޕެއްގެ
ގޮތުގައެވެ. އޭގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ މަޢުލޫމާތާއި އެއާ ގުޅުންހުރި ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮންމެ ގަވަރނަންސް މަސައްކަތެއްގެ ހިތަކީ ސްޓޭކް ހޯލްޑަރުންނަށް މަންފާ
ބޭނުންކުރުމުގައި ޒިންމާދާރުކަމާއެކު މުއައްސަސާއަށް މަންފާ ހޯދުމުގެ މުހިންމުކަން އިތުރުކޮށްދިނުން ކަމުގައިވާއިރު، އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސްގެ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް
އަންގައިދިނުމާއި މިކަންކަމުގައި މުއައްސަސާގެ ޕޮލިސީ ލެވެލްގައި މަސައްކަތްކުރާ ވެސް ބިނާވެގެންދަނީ މި ކަމުގެ މައްޗަށެވެ. މި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި އައި.
ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާ ކަނޑައެޅުމެވެ. 1980 ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިނގާފައިވާ ޓީ. ސްޓްރެޓަޖީ އެކުލަވައިލުމާއި، ރިސްކް މެނޭޖްކުރުން އަދި މަސައްކަތުގެ ދުވެލި
1
ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސްގެ ބޮޑެތި ފެއިލްވުންތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކޯޕަރޭޓް ވަޒަންކުރުން ހިމެނެއެވެ.
ވަސީލަތްތައް ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި، މަޢުލޫމާތު އަދި އެއާއި
Beruefy, M.(1989). THE TREADWAY COMMISSION REPORT: TWO YEARS LATER. Washington, D. C.: U.S. Securities and Exchange & 1 Grundfest, J. A., . 5
ސީ.އެމްއާރު | ވޮލި އުމް 9
Commission.
Volume 05 | CMR
2 Smallwood, R. F.(2014). Information Governance: Concepts, Strategies, and Best Practices. Wiley.

މުއައްސަސާގެ ކޮންމެ ޑިޕާޓްމަންޓެއް ވެސް އެކުލެވިގެންވާނީ ސިސްޓަމްތަކަކާއި
މުވައްޒަފުންގެ މައްޗަށެވެ. އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސް ބާރުއަޅާ ކަމަކީ އައި.ޓީގެ
މަންފާ އިތުރުކުރުން ސްޓްރެޓަޖީ އެކުލަވައިލުން ރިސްކް މެނޭޖްކުރުން މަސައްކަތުގެ ދުވެލި ވަޒަންކުރުން
އިންސާނީ ވަސީލަތްތަކާއި ސިސްޓަމްތައް އެކުގައި ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި
ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނަށް ލިއްބައިދޭ މަންފާ އިތުރު ކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމެވެ.
މުއައްސަސާގެ ސްޓޭކް ހޯލްޑަރުންނަށް މަންފާ އިތުރުކޮށްދިނުމަށް އައި.ޓީ. ނަމަވެސް މުއައްސަސާއެއްގެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކަކީ އެއްހަމައަކުން ފަސޭހައިން
ސިސްޓަމްތަކާއި މުވައްޒަފުން، އެހެންގޮތަކަށް ދަންނަވާނަމަ އައި.ޓީ. ވަސީލަތްތައް މިނޭނެ ކަންކަމެއްނޫނެވެ. އެހެންކަމުން ބޯޑު މެންބަރުންނާއި މެނޭޖްމަންޓުން
އާންމުގޮތެއްގައި މަސައްކަތްކުރަނީ އޮޓޮމޭޝަންގެ ޒަރީޢާއިން މުއައްސަސާގެ މަސައްކަތުގެ ފެންވަރު ބެލުމަށް ބަރޯސާވަނީ ’ކީ ޕަރފޯރމަންސް އިންޑިކޭޓަރސް‘
މަސައްކަތްތައް ހަލުވި ކުރުމަށެވެ. މިސާލަކަށް ދަންނަވާނަމަ ސޮފްޓްވެއަރ)KPIs)އަށެވެ. މަސައްކަތުގެ ފެންވަރު ނުބެލޭނަމަ ސްޓޭކް ހޯލްޑަރުންނަށް
ވިއްކާ ކުންފުންޏަކުން ކަސްޓަމަރުންނަށް އޮންލައިންކޮށް ސޮފްޓްވެއަރ ގަނެ މަންފާ އިތުރުވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ދެނެގަންނަން އުނދަގޫވާނެއެވެ.
ފަސޭހަކަމާއެކު އިންސްޓޯލްކޮށް ބޭނުންކުރެވޭނެ އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސާފައިވާނަމަ
ކުންފުނީގެ މުވައްޒަފުންގެ އަގުހުރި ވަގުތު ސަލާމަތްވެ އަދި އެވަގުތު ކަސްޓަމަރުން މުއައްސަސާގެ މައިގަނޑު މަޤުޞަދުތައް ހާސިލްކުރުމުގެ ވިސްނުމުގައި އައި.ޓީ.
ބޭނުންވާގޮތަށް ސޮފްޓްވެއަރތައް އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވެއެވެ. ގަވަރނަންސް ދުރާލާ ފަރުމާކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެކެވެ. އެކަންކުރެވޭނީ
ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކަސްޓަމަރުންގެ މެދުގައި މިސޮފްޓްވެއަރތައް އިތުރަށް ސީނިއަރ އެގްޒެކްޓިވް މެންބަރުން އިސްވެ، ވަގުތާއި ވަސީލަތްތައް އެކަމަށް
މަޤްބޫލުވެގެންދެއެވެ. ކަނޑައަޅައި އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސް ޑިޒައިންކުރުމުގެ މަސައްކަތަށް ތަރުހީބު
ދީގެންނެވެ. މިއާ ޚިލާފަށް މައްސަލައެއް ދިމާވުމުން ހައްލުހޯދައި ގަވަރނަންސް
ކުންފުންޏެއްގެ އައި.ޓީ. ވަސީލަތްތަކުން މަންފާ އިތުރުކުރާނެ ގޮތްތައް ނިޒާމްތައް ހަރުދަނާކުރުމަށް މަޑުކުރާނަމަ އައި.ޓީ.ގެ ސްޓްރެޓެޖިކް ފައިދާތައް އޭގެ
ދެނެގަތުމަށްފަހު ކުންފުނީގެ އައި.ޓީ. ސްޓްރެޓަޖީ އެކުލަވައިލުމަކީ އައި.ޓީ. އެންމެ ފުރިހަމަގޮތުގައި ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ކުޑަވެއެވެ.
ގަވަރނަންސްގެ މަޤްޞަދެކެވެ. އެއީ ކުންފުނީގެ އައި.ޓީ. މަސައްކަތްތަކުގައި
އަދާއި މާދަމާ އިންވެސްޓްކުރާނެ މިސްރާބާއި ތަސައްވުރު ކަނޑައެޅުމެވެ. އެގޮތުން އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސް ފަރުމާކުރުމުގައި މުއައްސަސާގައި ކުރިން ޤާއިމް ކުރެވިފައިވާ
އައި.ޓީ. އާ ގުޅުންހުރި ކޮންމެ އިންވެސްޓްމަންޓެއް ކުރާއިރުވެސް ސާފު މިސްރާބެއް ގަވަރނަންސް ނިޒާމްތަކަށް ބެލިދާނެއެވެ. ފުރަތަމަ ފަރުމާއަށްފަހު ގަވަރނަންސްއާ
އޮތުން މުހިންމެވެ. ގުޅުންހުރި ކަންކަން ގަވައިދުން މުރާޖަޢާކުރުމާއި އަދި މުއައްސަސާގެ ސްޓްރެޓެޖީއަށް
އަންނަ ބަދަލުތަކާއެކު މުޅި ގަވަރނަންސް އޮނިގަނޑު އަލުން ފަރުމާކުރުމަކީ ވެސް
ހަމައެއާއެކު އައި.ޓީ. ވަސީލަތްތަކާ ގުޅުންހުރި ރިސްކް މެނޭޖް ކުރުމަކީ މުހިންމުކަމެކެވެ. ސްޓްރެޓެޖީއަށް އަންނަ އައު ބަދަލުތައް ދެނެގަނެ، ދަސްކޮށް،
ވެސް ވަރަށް މުހިންމުކަމެކެވެ. ބައެއްފަހަރު ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންގެ މަޞްލަޙަތު ގަވަރނަންސް އަދާހަމަކުރުމަކީ ވަގުތު ނަގާ ކަމެކެވެ. މިސާލަކަށް ’ޔުނިސެފް‘
ފުށުއެރުމުގެ ސަބަބުން ވެސް ރިސްކު އުފެދެއެވެ. މިސާލަކަށް، ސޮފްޓްވެއަރ)UNICEF)ގެ ސްޓްރެޓެޖީ އަށް އައި ބަދަލަކާއި ގުޅިގެން އައި.ޓީގެ އެހީގައި
ޑެވެލޮޕަރުން ބޭނުންވާނީ ކަސްޓަމަރުންނަށް ވީހާވެސް އަވަހަށް އަދި ފަސޭހައިން މަސައްކަތްތައް ހަލުވިކޮށް، މަޢުލޫމާތު ބެލެހެއްޓުން ހަރުދަނާކޮށް، ބައިނަލްއަޤްވާމީ
ސޮފްޓްވެއަރ ފޯރުކޮށްދިނުމަށެވެ. ނަމަވެސް އައި.ޓީ. ސިސްޓަމްތަކުގެ ސެކިއުރިޓީ މުއާސަލާތްތަކާއި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން އިތުރުކޮށް އަދި ދެފުށްފެންނަ މިންވަރު
ބަލަހައްޓާ މުވައްޒަފުން އެކަމުގައި ހުރި ސެކިއުރިޓީ ރިސްކްތައް ދެނެގަނެ ވަނީ އިތުރުކުރަން ފަށާފައެވެ.3 މި ކަންކަން ފުރިހަމައަށް ތަންފީޒުކުރަން ވަގުތު
ވީހާވެސް ރައްކާތެރިކަމާއެކު އެކަންކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯދަން ބޭނުންވާނެއެވެ. ބޭނުންވިއެވެ. ގަވަރނަންސް އޮނިގަނޑު އަލުން ފަރުމާކުރުމަކީ، އާންމު ކަމެއްކަމުގައި
އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސް ފްރޭމްވަރކެއްގައި މިފަދަ ހުރިހާ ބޭނުންތަކެއް ހިމަނައި ނުވިނަމަވެސް އެއީ އޭގެ ބޭނުންޖެހޭ ވަގުތު އެކަން ދެނެގަނެ ކޮންމެހެން ކުރުން
ފުށުއެރުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކުރިއަށްދާނެ ސާފު މަގެއް ކަނޑައަޅަން ވާނެއެވެ. މުހިންމުކަމެކެވެ.
އައި.ޓީ. ގަވަރނަންސްގެ އަނެއް މަޤްޞަދަކީ މަސައްކަތުގެ ފެންވަރު ބެލުމެވެ.
3 UNICEF.(2019). 2019 Annual Report Information and Communication Technology Division. Retrieved from https://www.
10 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް unicef.org/about/annualreport/files/ICTD-2019-HQAR.pdf 5
Volume 05 | CMR

5.
އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް
ލިޔުނީ: ޢަބްދުاله ޒަކަރިއްޔާ
އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓަކީ މާލީ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކޮށް ހާމަކުރުމުގައި ދެއްކުމަށެވެ. މިއީ، މެނޭޖްމަންޓާއި އިސްވެރިންނަށް މިކަމުގެ ސަބަބުން ލިބޭނެ
ވަކި މަޤްޞަދެއް ޙާޞިލްކުރުމަށް ނުވަތަ ވަކި ގޮތަކަށް އެ މަޢުލޫމާތާއިމެދު ބޯނަހާއި އެހެނިހެން ފައިދާތަކަށް ބިނާކޮށް ކުރާކަމެކެވެ. އިންކަމް މިނިމައިޒް ކުރުމުގެ
ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންގެ ވިސްނުން ބެހެއްޓުމަށް ބާރުއަޅާ ގޮތްތަކަށް ތަރުތީބުކޮށް ވިސްނުން ބައެއް ފަހަރު ގެންގުޅެނީ އޭގެ ސަބަބުން ޓެކުހުގެ ގޮތުގައި ދައްކަންޖެހޭ
ކަންކުރާ އުސޫލެވެ.1 މިގޮތަށް ރިޕޯރޓްކުރުމުގެ ސަބަބުން އެކުންފުންޏަކާ އެކި މިންވަރު ކުޑަކުރުމަށެވެ. އަދި، ޕްރޮފިޓް ސްމޫތިންގ ނުވަތަ ފައިދާވާ މިންވަރު
ގޮތްގޮތުން މުޢާމަލާތުކުރާ ފަރާތްތަކަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތަކީ އެފަރާތްތަކުން ނިންމަންޖެހޭ ރަނގަޅު މިންވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައި ހުންނަކަމަށް ދެއްކުމަށްޓަކައި އެސްޓިމޭޓްތައް
ނިންމުންތައް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ނިންމުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ކަމެކެވެ. ބަދަލުކޮށްގެން Cookie Jar Reserve އެޕްރޯޗް ބޭނުންކޮށްގެން ވިޔަފާރިއަކީ
ވަރަށް ސްޓޭބަލް އަދި ރިޒިލިއަންޓް ވިޔަފާރިއެއް ކަމުގައި ދައްކައެވެ.
މާލީ ހިސާބުތައް ރިޕޯރޓްކުރުމުގައި (ކޭޝް ފްލޯ ސްޓޭޓްމަންޓް ފިޔަވައި)
ބޭނުންކުރާނީ އެކްރޫއަލްސް ބޭސިސް އެވެ. އެއީ، ހިސާބުތައް ބިނާވާނީ ވަކި މަތީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލަނޑުދަނޑިތައް ޙާޞިލްކުރުމަށްޓަކައި ވިޔަފާރީގެ ރެވެނިއު
މުއްދަތެއްތެރޭ ލިބެންޖެހޭ ނުވަތަ ދޭންޖެހޭ ފައިސާ އާއި ހިސާބުކުރާ ތާރީޚްގައި ކުރީގެ ނޫނީ ފަހުގެ ތާރީޚަކަށް ބިނާކޮށް ރެކޯޑްކުރުމާއި، މެޓީރިއަލިޓީ ކޮންސެޕްޓްގެ
ހުރި އެސެޓްތަކާއި ލައިބިލިޓީޒްގެ މިންވަރުގެ މައްޗަށެވެ. މިހެންވުމުގެ ސަބަބުން، ބޭނުން ނަހަމަގޮތުގައި ހިފުމާއި، އެސެޓްތަކުގެ މާރކެޓް އަގު ކަނޑައެޅުމާއި
ފައިދާގެ ގޮތުގައި ހާމަކުރާ މިންވަރަކީ އެއާމެދު ސުވާލު އުފެއްދިދާނެ ޢަދަދެކެވެ. ޑިޕްރިސިއޭޝަން އަންދާޒާކުރުމާއި، އެކި ކަހަލަ ޕްރޮވިޝަންސް އާއި ވޮރަންޓީގެ
އިނގިރޭސި މުޙާވިރާއެއްގައި އޮންނަނީ : ގޮތުގައި ހިނގާނެކަމަށް ލަފާކުރާ ޢަދަދު އަންދާޒާކުރުމުގައި ނުކިއްސަރު ގޮތްތައް
ބޭނުންކޮށްގެން އެ އަންދާޒާ ބޭނުންވާގޮތަކަށް ދީލާލުން ހިމެނެއެވެ.
Profit is a matter of opinion while cash is a matter of fact” ”އެވެ.
ވުމާއެކު، އެކްރޫއަލްސް ބޭސިސް އަށް ތައްޔާރުކުރާ އެކައުންޓްތައް ވަކިގޮތަކަށް ޢާންމުގޮތެއްގައި އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓަކީ ރަނގަޅުކަމެއް ކަމުގައި ނުބެލެވުނަސް،
ބައްޓަންކުރުމަކީ އުނދަގޫކަމެއް ނޫނެވެ. ވިޔަފާރީގެ ވިސްނުމަކުން ނަޒަރުހިންގާ ބައެއް ފަރާތްތަކުން ދެކޭގޮތުގައި، އޭގެ
އާރނިންގސް މެނޭޖްކުރުމަށް މައިގަނޑު ހަތަރުގޮތެއް ބޭނުންކުރެއެވެ. އެއީ: ފައިދާތަކެއް ހުރެއެވެ. އެކައުންޓިންގ ސްޓޭންޑަޑްތަކަށް އަންނަ ބަދަލެއްގެ
ސަބަބުން، ފަސޭހަކަމާއިއެކު ކޮންޓްރޭކްޓާއި ޚިލާފުވެވޭ ހާލަތްތަކަކީ ވިޔަފާރީގައި
Big Bath .1
ޝާމިލްވާ ދެފަރާތަށް ވެސް ބޮޑެތި ގެއްލުންތައް ވެދާނެ ޙާލަތްތަކެކެވެ. އަދި ހަމަ
Income Maximisation .2
އެހެންމެ، ރިއަލް އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް އަކީ ވިޔަފާރީގެ ސްޓްރެޓެޖީ އާއި
Income Minimisation .3
Profit Smoothing .4 ޓެކްޓިކްސްގެ ބޭނުންހިފައިގެން، ވިޔާފާރިން ބޭނުންވާ މާލީ މަންފާ ހޯދުމެވެ. މިފަދަ
ކަންތައްތަކަކީ އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓްކަމުގައި ވިޔަސް، ޢާންމު އުސޫލަކުން
ބިގް ބާތް އަކީ ވިޔަފާރިއަށް ގެއްލުންވާ ޙާލަތުގައި އިތުރު ޚަރަދުތައް ވެސް ބަލާއިރު މިއީ ވިޔަފާރީގެ ކުރިއެރުމަށް ބޭނުންކުރާ، އަދި މާލީ ހިސާބުތައް
ހިނގިކަމަށް ދައްކައި، އެއީ ވަރަށް ދަށްކޮށް ދިޔަ އަހަރެއްކަމަށް ދެއްކުމެވެ. މިހެން ވަކިގޮތަކަށް ބައްޓަންކުރަން ކުރާކަމެއް ކަމުގައި ނުބަލައެވެ.
ހެދުމުން، މުސްތަޤްބަލުގައި ކުޑަ ފައިދާއެއް ވިޔަސް އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް
ކަމުގައި ފެންނާން އޮވެއެވެ. އަދި ވިޔަފާރިއާ މެދު އޮތް އިތުބާރު ބޮޑުވުމުގެ އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ހުއްދަނޫން ކަމަކަށް ނުވިއަސް،
ފުރުޞަތު އޮވެއެވެ. އިންކަމް މެކްޒިމައިޒޭޝަން ބޭނުންކުރަނީ ފައިދާ ބޮޑުކަމަށް ތަކުރާރުކޮށް މިކަން ކުރުމާއި އެކައުންޓިންގ ޕޮލިސީތަކަށާއި އެސްޓިމޭޓްތަކަށް
1 ޝިޕާރ (1989)، ކޮމެންޓަރީ އޮން އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް، އެކައުންޓިންގ ހޮރައިޒަންސް، ޑިސެމްބަރު 1989، ޞަފްޙާ 91-102
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 11 5
Volume 05 | CMR

އަވަސްއަވަހަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތައް ގެނައުމަކީ މާލީ ހިސާބުތަކަށް ބަރޯސާވެވޭ ބޭނުންކޮށްގެން، ލީނިއަރ ރިގްރެޝަން މޮޑެލްއަކުން ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ
މިންވަރު ކުޑަވާނެކަމެކެވެ. އަދި މިއީ ނާޖާއިޒް ގޮތްތަކަށް ހުޅުވޭ ދޮރެކެވެ. މިފަދަ އެކްރޫއަލްއަށް ކުންފުންޏަށް ޚާއްޞަ ކޯއެފިޝަންޓްތަކެއް ހޯދައެވެ. އަދި މި
ޢަމަލުތައް ހުންނަނީ ގަވަރނަންސް އާއި ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްގެ އުސޫލުތަކާ ކޯއެފިޝަންޓްތައް ބޭނުންކޮށްގެން، ކުންފުނީގެ ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް
ފުށުއަރާ ގޮތަށެވެ. މިފަދަ ޢަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން، މާލީ ދާއިރާއަށްކުރާ އިތުބާރު އަންދާޒާކުރެއެވެ. މި އަންދާޒާ އާއި ރިޕޯރޓްކުރެވިފައިވާ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް
ކުޑަވުމާއި، ކުންފުނިތައް ބަނގުރޫޓްވެ، އެތައް ބަޔަކަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ބިނާކޮށް ހޯދާފައިވާ ޢަދަދުތަކުގެ ތަފާތަށް ބަލައިގެން އާރނިންގސް މެނޭޖްކޮށްފައިވޭތޯ
ކުރިމަތިވެއެވެ. ނުވަތަ ނޫންތޯ ހޯދުމަށް މަގުފަހިވެއެވެ.
ވުމާއެކު، މާލީ ހިސާބުތައް ދިރާސާކޮށްގެން އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ޓޯޓަލް އެކްރޫއަލްސް ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރަނީ
ދެނެގަންނާނެ ގޮތްތަކެއް ވަނީ ހޯދާފައެވެ. މިކަމުގައި އެންމެ ފަސޭހަ ހައްލެއް
ހޯދީ ޖެނިފާ ޖޯންސް2 އެވެ. އޭގެކުރިން ހީލީ3 އާއި ޑިއެންޖެލޯ4 ވެސް ވަނީ TAt=∆CAt-∆Casht-∆CLt+∆DCLt-DEPt
އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް އެކަށައަޅާނެ ފޯމިއުލާތައް ޕްރޮޕޯސްކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން Where:
ހީލީ ހުށަހަޅާފައިވާ މޮޑެލްގައި، ކަނޑައަޅާފައިވާ އައިޓަމް ތަކަކީ އާރނިންގސް TAt=the total accruals in year t;
މައްޗަށް ނުވަތަ ދަށަށް ޖައްސަން ކަނޑައަޅާ އައިޓަމެއްތޯ ނިންމައެވެ. ޑިއެންޖެލޯގެ the change in current assets in year t; = ∆CAt
މޮޑެލް އަކީ ހީލީ ހުށަހަޅާފައިވާ މޮޑެލްގެ ޚާއްޞަ ކޭސް އެކެވެ. އެހެނީ، ޑިއެންޖެލޯ ∆Casht=the change in cash and cash equivalents in
މޮޑެލްގައި ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރަނީ ހަމައެކަނި year t;
ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގެ އެސެޓްތަކުގެ ޖުމުލައަގެވެ. ނަމަވެސް، ހީލީ ބޭނުންކުރަމުން ∆CLt=the change in current liabilities in year t;
ދިޔައީ ރިސާރޗްކުރާ މުއްދަތުގެ އެވެރޭޖް އެސެޓްގެ ޖުމުލަ އަގެވެ. the change in debt included in current itiesliabil- = ∆DCLt
in year t;
އެންމެ ޢާންމުކޮށް އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރާ ޖޯންސް DEPt=depreciation and amortization expense in year t.
މޮޑެލްގައި ބަލަނީ އެކްރޫއަލްސް އެކައުންޓިންގައި ބޭނުންކުރާ ޑިސްކްރެޝަނަރީ
އެކްރޫއަލްސް)މާލީ އަންދާޒާތައް ހިމެނޭގޮތުން ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކުރުމުގައި ޓޯޓަލް އެކްރޫއަލްސް ހޯދުމަށްފަހު، ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް ހޯދުމަށް
ލަފާކުރާ ޢަދަދުތައް(އާއި ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް)މާލީ ބޭނުންކުރާ ފޯމިއުލާ އަކީ:
އަންދާޒާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނެތް ނުވަތަ ފުރުޞަތު ހަނި ޢަދަދުތައް(އަށެވެ.
ޖުމުލަ އެކްރޫއަލްސް އިން ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް އުނިކުރުމުން،
ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް ހޯދެއެވެ. މި މޮޑެލްގައި ލީނިއާ ރިގްރެޝަން
ބޭނުންކޮށްގެން، ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް ހުންނަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކެއް
ހޯދައެވެ. އަދި މިންގަނޑުން ބޭރުވާ އަހަރުތަކަކީ އެއަހަރުގެ މާލީ ހިސާބުތައް Where:
ތައްޔާރުކުރުމުގައި އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ބޭނުންކޮށްފައިވާ އަހަރުތަކެއް ކަމުގައި NDAt=nondiscretionary accruals in year t scaled by
lagged total assets;
ބެލުމުގެ ފުރުޞަތު އޮވެއެވެ. ޖޯންސް މިކަމަށް ބޭނުންކުރި ފޯމިއުލާ އަކީ:
revenues in year t less revenues in year t-1; = ∆REVt
gross property plant and equipment at the end = PPEt
DAt=TAt-NDAt
of year t;
=total assets at the end of year t-1;
At-1
ކުންފުނީގެ ޓޯޓަލް އެކްރޫއަލްސް އާއި ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް and are firm-specific parameters.
α1, α2, α3
2 5 އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ދެނެގަތުމަށް ޢާންމުކޮށް ބޭނުންކުރާ ޖޯންސް މޮޑެލް 1991 ނިސްބަތްވަނީ ޖެނިފާ ޖޯންސް އަށެވެ.
12 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 3 ހީލީ (1985)، ދި އިފެކްޓް އޮފް ބޯނަސް ސްކީމްސް އޮން އެކައުންޓިންގ ޑިޒިޝަންސް، ޖާނަލް އޮފް އެކައުންޓިންގ އެންޑް އިކޮނޮމިކްސް، ވޮލިއުމް 7، ޞަފްޙާ 85-107
Volume 05 | 4 CMR ޑިއެންޖެލޯ (1986)، އެކައުންޓިންގ ނަމްބަރސް އޭޒް މާރކެޓް ވެލުއޭޝަން ސަބްސްޓިޓިއުޓްސް: އަ ސްޓަޑީ އޮފް މެނޭޖްމަންޓް ބައިއައުޓްސް އޮފަ ޕަބްލިކް ސްޓޮކްހޯލްޑަރސް. ދި
އެކައުންޓިންގ ރިވިއު ވޮލިއުމް 61، ޞަފްޙާ 400-420

އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ހޯދުމަށް އެކަށީގެންވާ މޮޑެލްއެއް ހޯދިފައިވާތާ އަދި އެއަށްފަހު 2008 ވަނަ އަހަރު ރަމަން އާއި ޝަހްރުރު8 ވަނީ އިތުރު އައިޓަމެއް
މިވީ ގާތްގަނޑަކަށް ތިރީހަކަށް އަހަރެވެ. ވުމާއެކު، މި އޭރިއާ އަކީ ބަދަލުވަމުން ހިމަނާފައެވެ. މިއީ، ޖުމުލަ އެސެޓްސް އާއި އިކުއިޓީގެ މާރކެޓް ވެލިއު އާއި
އަންނަ ގިނަ ރިސާރޗްތަކެއް ހަދަމުންދާ އޭރިއާ އެކެވެ. 1991 ވަނަ އަހަރު ބުކްވެލިއުގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ރޭޝިއޯ ހިމެނޭ އައިޓަމެކެވެ.
ޖޯންސް މޮޑެލް ވުޖޫދަށް އައުމާއިއެކު، ކުންފުނިތަކުން އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް
ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ބެލުމަށާއި އަދި މި މޮޑެލްގެ ބޭނުންތެރިކަން ބެލުމަށް އެކި
ދިރާސާތައްކުރެވެމުން ދެއެވެ. ނަތީއްޖާއެއްގެ ގޮތުން 1995 ވަނަ އަހަރު މޮޑިފައިޑް
ޖޯންސް މޮޑެލް5 އުފަންވިއެވެ. މި މޮޑެލް އާއި ޖޯންސަންސް މޮޑެލްގެ ތަފާތަކީ Where:
ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް ބެލުމުގައި ރެވެނިއުއަށް ބެލުމަށް ހިމަނާފައިވާ
ކޮމްޕޮނެންޓުގައި ރިސީވަބްލްސް ހިމެނުމެވެ. އަދި އެބަދަލާއި އެކު މޮޑިފައިޑް
ޖޯންސް މޮޑެލްގެ ނޮން-ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލްސް
Where:
Accruals) Discretionary-Non)ނުވަތަ NDA ހޯދުމުގައި
TA=Total Assets
އަންނަނިވި ފޯމިއުލާ ބޭނުންކުރުމެވެ. މިއީ ކުރީގެ ހޯދުމަށް ލިބުނު އިތުރު
EB=Book value of equity
ކުރިއެރުމެކެވެ.
EM=Market value of equity
2016 ވަނަ އަހަރު ދުނިޔޭގެ 29 ޤައުމެއްގެ 23,429 ކުންފުންޏަކަށް
9
ބިނާކޮށް ހަދާފައިވާ ދިރާސާއަކުން ދައްކާގޮތުން، ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރާ ކުންފުނިތަކާއި
Where:
އަޅާބަލާއިރު، ޑިވިޑެންޑް ދޫނުކުރާ ކުންފުނިތަކުން އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް
revenues in year t less receivables in year t-1 = ∆RECt
ބޭނުންކުރާ މިންވަރު އިތުރެވެ. ހަމަމިއާއެކު، އިންވެސްޓަރުންނަށް ލިބޭ ޤާނޫނީ
މި މޮޑެލް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، 1999 އަހަރު (ކަސްޒްނިކް6) ވަނީ ކޭޝްފްލޯ ރައްކާތެރިކަންކުޑަ، މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމުގައި ފަސްޖެހޭ ފަދަ މާރކެޓްތަކުގައި ވެސް
އަށް އަންނަ ބަދަލުތައް ވެސް NDA ގައި ހިމަނާފައެވެ. އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ބޭނުންކުރާ މިންވަރު ގިނައެވެ. މިފަދަ މާރކެޓްތަކުގައި
ނޫނަސް ވަކިވަކި ކުންފުނިތަކުން އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ބޭނުންކުރާކަން
ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން އެމެރިކާގެ ޖެނެރަލް އިލެކްޓްރިކްގެ 1992 ވަނަ އަހަރުން
ފެށިގެން 2007 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ނެޓް އިންކަމް އަށް ބަލާލުމުން
ފެންނަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ކުރީ އަހަރަށް ވުރެ ބޮޑު ފައިދާ ލިބިފައިވާ
Where: ކަމަށެވެ. މިކަން އިންވެސްޓިގޭޓްކުރުމަށް ފަހު 2009 ވަނަ އަހަރު އެމެރިކާގެ
∆CFOt=the change in cash flow from operations ސެކިއުރިޓީޒް އެންޑް އެކްސްޗޭންޖް ކޮމިޝަނުން ވަނީ ޖެނެރަލް އިލެކްޓްރިކް 50
މިލިޔަން ޑޮލަރުން ޖޫރިމަނާކޮށްފައެވެ.10
އޭގެ ހަ އަހަރު ފަހުން، 2005 ވަނަ އަހަރު، އަނެއްކާ ވެސް NDA އަންދާޒާކުރާ
7
ގޮތަށް ބަދަލުގެނުވީ ކޮތަރި މޮޑެލް އިންނެވެ.
އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް ފެށިގެން އަންނަނީ އެކައުންޓިންގ ސްޓޭންޑަޑް
ތަކުގައި ހުންނަ ބައެއް ޗޮއިސްތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްގެންނެވެ. މިފަދަ
ކަންތައްތައް ހުއްޓުވުމަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް އެކައުންޓިންގ ސްޓޭންޑަރޑްސް
ބޯރޑް)IASB)އިން ދަނީ ކެނޑިނޭޅި މަސައްކަތްކުރަމުންނެވެ. މީގެ
ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން، ކަމާގުޅޭ އެކައުންޓިންގ ސްޓޭންޑަޑްތަކަށް ވަނީ ބަދަލުތަކެއް
5 ޑިޗޯ (1995): ޑިޓެކްޓިންގ އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް، ދި އެކައުންޓިންގ ރިވިއު، ވޮލިއުމް 70، ނަންބަރު 2، ޞަފްޙާ 225-225
6 ކަސްޒްނިކް (1999)، އޮން އެސޯސިއޭޝަން ބިޓްވީން ވޮލަންޓަރީ ޑިސްކްލޯޝަރ އެންޑް އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް، ޖާނަލް އޮފް އެކައުންޓިންގ ރިސާރޗް، ޢަދަދު 37، ޞަފްޙާ 81-57 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 13 5
7 ކޮތަރި، ލިއޯން، ވަޒްލޭ (2005)، ޕާފޯރމަންސް މެޗްޑް ޑިސްކްރެޝަނަރީ އެކްރޫއަލް މެޝާރސް، ޖާނަލް އޮފް އެކައުންޓިންގ އެންޑް އިކޮނޮމިކްސް، ޢަދަދު 39، ޞަފްޙާ Volume 05 197-163 | CMR
8 ރަމަން އަދި ޝަހްރުރު (2008)، ރިލޭޝަންޝިޕް ސްޕެސިފިކް އިންވެސްޓްމަންޓްސް އެންޑް އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް: އެވިޑަންސް އޮން ކޯޕަރޭޓް ސަޕްލަޔާސް އެންޑް ކަސްޓަމަރސް، ދި
އެކައުންޓިންގ ރިވިއު، ޢަދަދު 83، ޞަފްޙާ 1081-1041
9 ހޭ، އިންގް، ޒައިއަޓްސް އަދި ޖަންގް (2016)، ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ އެންޑް އަރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް އެކްރޮސް ކަންޓްރީސް
10 ފޯރބްސް (2009)، އެކައުންޓިންގ ޓްރިކްސް ކެޗް އަޕް ވިތް ޖީ.އީ، 4 އޮގަސްޓް 2009

ގެނެވިފައެވެ. މިއިން އެންމެބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބަދަލަކީ
Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets – IAS 37
އަށް ގެނެސްފައިވާ އިޞްލާޙްތަކެވެ. މި ބަދަލުތަކުގެތެރޭގައި، ޕްރޮވިޝަންއެއް
ކަ ޞަ ބޮޑު ކު، އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓަކީ މާލީ ހިސާބުތައް
އުފެއްދޭނީ އެ މެއް ނުހިނގުމަށްވުރެ ހިނގުމުގެ ފުރު ޠު ވުމާއިއެ ހިނގާނެ
ޚަ ކަ ކު ސްކް ބޮޑު ން، ތައްޔާރުކޮށް ހާމަކުރުމުގައި ވަކި މަޤްޞަދެއް
ރަދުގެ އެ ށީގެންވާ އަންދާޒާއެއް ރެވޭނެނަމައެވެ. އަދި ރި ވުމު
ޝަ ބޮޑުކު ޞަ ސް ބަ ކޮ ޙާޞިލްކުރުމަށް ނުވަތަ ވަކި ގޮތަކަށް އެ
އިތުރަށް ޕްރޮވި ން ރުމުގެ ފުރު ތު ވެ ވަނީ ންދުށްފައެވެ. މީގެ
ން، ޝަ ކު ކަ އި، މަޢުލޫމާތާއިމެދު ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންގެ ވިސްނުން
އިތުރު ޕްރޮވި ންގެ ޢަދަދު ރިޕޯރޓް ރަންޖެހޭނީ ފެއަރ ވެލިއުގައި މަށާ
ޝަ ކަ ޅި ކޮސް ކަ ޝަ ބޭ ކަ ބެހެއްޓުމަށް ބާރުއަޅާ ގޮތްތަކަށް ތަރުތީބުކޮށް ކަންކުރާ
ޕްރޮވި ން ނޑައެ ޓަ ށް ނޫނީ ޕްރޮވި ންގެ ނުން ނުހިފޭނެމަށް
ވެ11 އުސޫލެވެ.1 މިގޮތަށް ރިޕޯރޓްކުރުމުގެ ސަބަބުން
ވަނީ ނިންމާފައެ .
އެކުންފުންޏަކާ އެކި ގޮތްގޮތުން މުޢާމަލާތުކުރާ
ސް ކޮ ކު ކު ގސް ފަރާތްތަކަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތަކީ އެފަރާތްތަކުން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ލި ޓް ށްފައިވާ ންފުނިތަ ގެ އާރނިން މެނޭޖްމަންޓް
ކަނޑަ ޅު ސާ ކަ ކަ ނިންމަންޖެހޭ ނިންމުންތައް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
އެ މަށް މިހާތަނަށް ދިރާ އެއް ހެދިފައި އޮތް މަށް ފެންނާށް ނެތެވެ.
ސް، ސް ކޮ ކު ކު ސަ ކާ ބޮޑު ޞާ ނިންމުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ކަމެކެވެ.
ނަމަވެ ލި ޓް ށްފައިވާ ންފުނިތަ ގައި ރުރުގެ ޙިއް އެއް
އެކުލެވުމާއި، މަދުން ނަމަވެސް ބައެއް ކުންފުނިތަކުން ސިޔާސީ ޙަރަކާތްތަކުގައި
އެކި ގޮތްގޮތުން ޝާމިލްވާކަމަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭތީ، ދިރާސާކޮށްގެން އާރނިންގސް
މެނޭޖްމަންޓް ހުރިނެތް މިންވަރެއް ބެލުމަކީ މުހިންމު ކަމެކެވެ.
11 އިންޓަރނޭޝަނަލް އެކައުންޓިންގ ސްޓޭންޑަރޑްސް ބޯރޑް (2020)، އައިއޭއެސް 37 – ޕްރޮވިޝަންސް، ކޮންޓިންޖެންޓް ލައަބިލިޓީޒް އެންޑް ކޮންޓިންޖެންޓް އެސެޓްސް، 14 މެއި 2020
14 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

6.
ވާރކި ންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް
ލިޔުނީ: އިބްރާހީމް ސަލީމް
ވިޔަފާރީގެ އިސްތިރާތީޖީ ފަރުމާކުރާއިރު ކުންފުނި ހަރުދަނާކޮށް ހިނގަމުންދާކަން ވާރ ކި ންގ ކެ ޕިޓަލް މެ ނޭޖްމަ ން ޓުގެ މަފްހޫމް
ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި ކަރަންޓް އެސެޓްސް އާއި ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް މޮނިޓަރކޮށް،
ކަރަންޓް އެސެޓްސް އެކުލެވިގެންވަނީ ބާރަ މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފަސޭހައިން
ކުންފުންޏަށް އެކަމުން ކުރާނެ އަސަރު ވަޒަންކޮށްލަންޖެހޭނެއެވެ. ވާރކިންގ
ފައިސާއަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުންނަ އެސެޓްތަކުގެ މައްޗަށެވެ. މިގޮތުން
ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ މަޤްޞަދަކީ ވިޔަފާރިއަށް ބޭނުންވާ ކޭޝް ފްލޯ)ފައިސާ
ކަރަންޓް އެސެޓްސްގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ނަގުދު ފައިސާ އާއި ނަގުދު ފައިސާއާ
ދައުރުކުރުމުގައި(ކުރު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި އަދާކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތަކާއި މާލީ
އެއްގޮތް ނުވަތަ އެއް ހަމައެއްގައި ބޭނުންކުރެވިދާނެ އެސެޓް ތައް، އެކައުންޓްސް
ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރިކަން ކަށަވަރުކުރުމެވެ.
ރިސީވަބްލް)ޚިދުމަތަށް ނުވަތަ ވިއްކާފައިވާ މުދަލަށް ކުރުމުއްދަތުގެ ތެރޭގައި
ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ(، އިންވެންޓަރީ)ވިއްކުމަށް ހުރި މުދާ ނުވަތަ އުފެއްދުންތައް(،
ދުވަހުން ދުވަހަށް ވިޔަފާރި ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ އެއް އަސާސަކީ ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް
އަދި ކުރުމުއްދަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކެވެ.
މެނޭޖްކުރުމެވެ. އެހެންކަމުން ވިޔަފާރި ހިންގުމަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ބޭނުންކުރާ
ކެޕިޓަލް އިތުރުކޮށް، ޠަބީޢީ ގޮތުން އެކަން ދައުރުވަމުންދާ ދިއުން ބަލަންޖެހެއެވެ.
ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް އަކީ ގިނަވެގެން ކުރިއަށް އޮތް ބާރަ މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި
މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް ބެހިގެންވަނީ ދެ ބަޔަކަށެވެ. އެއީ ގްރޮސް
ކުންފުނިން އަދާކުރަންޖެހޭ ނުވަތަ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެވެ. މިގޮތުން ކަރަންޓް
ވާރކިން ކެޕިޓަލް އާއި ނެޓް ވާރކިން ކެޕިޓަލުގެ މައްޗަށެވެ.
ލައިބިލިޓީޒްގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ކުރުމުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަދާކުރަންޖެހޭ ހިންގުމުގެ
ޚަރަދާއި ކުރުމުއްދަތުގައި ދައްކަންޖެހޭ ދަރަންޏެވެ.
ގްރޮސް ވާރކިން ކެޕިޓަލް އަކީ ކުންފުނީގެ ޖުމުލަ ކަރަންޓް އެސެޓް)ކުރު
މުއްދަތުގެ އެސެޓް(އެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ނަގުދު ފައިސާ އާއި
ވާރކިންގެ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގައި ޢާންމު ގޮތެއްގައި ހިމެނެނީ ކޭޝް ފްލޯ،
ނަގުދު ފައިސާއާ އެއްގޮތް އެސެޓްތަކާއި ރިސީވްބަލްސް އާއި މާރކެޓަބްލް
ކަރަންޓް އެސެޓްސް އަދި ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް އާގުޅޭ މައިގަނޑު ޢުންޞުރުތައް
ސެކިއުރިޓީޒް އާއި ކުރުމުއްދަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކެވެ. ނެޓް ވާރކިންގ
ނުވަތަ ބައިތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ހިންގުމުގެ ޚަރަދާއި، ވާރކިން ކެޕިޓަލް ރޭޝިއޯ
ކެޕިޓަލް އަކީ ޖުމުލަ ކަރަންޓް އެސެޓްއިން ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް އުނިކުރުމުން
އާއި، ކަލެކްޝަން ރޭޝިއޯ އާއި އަދި އިންވެންޓަރީ ޓާރންއޯވަރ ރޭޝިއޯއެވެ.
ލިބޭ ޢަދަދެވެ. މިހެންކަމުން ނެޓް ވާރކިންގ ކެޕިޓަލްއިން ކުރު މުއްދަތުގެ
ޒިންމާ އާއި ދަރަނިތައް އަދާކުރުމުގައި ކުންފުނީގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މިންވަރު
ނެޓް އޮޕަރޭޓިންގ ސައިކަލް ނުވަތަ ކޭޝް ކޮންވަރޝަން ސައިކަލް
ވަޒަންކޮށްދެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ ކުންފުނީގެ ޒިންމާތައް އަދާކޮށް ވިޔަފާރީގައި
(ނަގުދުފައިސާ ދައުރުވުން) ހަރުދަނާކޮށް އޮމާންކަމާއެކު ދެމެހެއްޓުމަށް ވާރކިންގ
ދެމިހުރުމާއި ކާމިޔާބު ވަޒަންކުރުމުގެ ބަލާ ލޯގަނޑަކެވެ. އީޖާބީ ނެޓް ވާރކިންގ
ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓްއިން އެހީތެރިވެދެއެވެ. އެއީ އެންމެ މަދުވެގެން ކަރަންޓް
ކެޕިޓަލްއިން ދައްކުވައިދެނީ ކުންފުނީގެ ވަޞީލަތްތައް ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި
އެސެޓް އާއި ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް ފައިސާ އަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި
ބޭނުންކޮށްގެން ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގައި ޤާބިލުކަން ހުރިމިންވަރެވެ.
މިންވަރު ވަޒަންކުރުމެވެ.
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް އެކުލެވިފައިވަނީ ކަރަންޓް އެސެޓްސް އާއި ކަރަންޓް
ލައިބިލިޓީޒްގެ މައްޗަށެވެ. ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް އަކީ ކަރަންޓް އެސެޓްސް އިން
ވާރ ކި ންގ ކެ ޕިޓަލް މެ ނޭޖްމަ ން ޓުގެ ބަ އިތަ އް
1
ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް ކެނޑުމުން ލިބޭ ޢަދަދެވެ.
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލުގެ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބެހިގެންވަނީ 4 ކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ.
1 ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް = ކަރަންޓް އެސެޓްސް – ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 15 5
Volume 05 | CMR

އެއީ: އިންވެ ން ޓަރީ މެ ނޭޖްމަ ންޓް
•ކޭޝް މެނޭޖްމަންޓް ޗަ
މެނުފެކް ރިންގ ކޮމްޕެނީ ނުވަތަ ތަކެތި އުފައްދާ ކުންފުންނެއްގައި އިންވެންޓަރީ
•އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބްލް މެނޭޖްމަންޓް ސާސީ
ޢާންމު ގޮތެއްގައި ބެހިގެން ވަނީ ތިން އަ ބަޔަކަށެވެ. އެއީ މުދާ
•އެކައުންޓްސް ރިސީވްބަލް މެނޭޖްމަންޓް، އަދި ޗާ ސަ
އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެއް އި މަ އްކަތް ފަށައި ނުނިމި ހުރި ބައިތަކާއި
•އިންވެންޓަރީ މެނޭޖްމަންޓް
އަދި މުދާ އުފައްދާ ނިމި ވިއްކުމަށް ތައްޔާރަށް ހުރި މުދަލެވެ. މި ހުރިހާ
ބާވަތެއްގެ އިންވެންޓަރީ ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި މެނޭޖްކޮށްގެންނޫނީ ކުންފުނީގެ
ކޭޝް މެ ނޭޖްމަ ންޓް
ފައިދާ އިތުރެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން އިންވެންޓަރީ މެނޭޖްމަންޓަކީ އަބަދު
ނަގުދު ފައިސާ އާއި / ނުވަތަ އެއާ އެއްގޮތް ފައިސާ އަކީ ވިޔަފާރި ކުންފުނީގެ މެނޭޖްމަންޓްއިން ކޮންޓްރޯލުކުރާ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. މައިގަނޑު ސަބަބަކީ
ހިނގުމަށްޓަކައި ވާރކިންގ ކެޕިޓަލުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ބަހާއެވެ. މިގޮތުން ގަނެވިއްކުމާއި، އުފެއްދުމާއި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތުން މިކަންކަމަށް އަސަރުކުރާނެތީއެވެ.
މުދާ އުފެއްދުމަށް ބޭނުންވާ ރޯ މެޓީރިއަލްސްއިން ފެށިގެން މުދާ އިޝްތިހާރުކުރުމާ އެހެންކަމުން އިންވެންޓަރީ އަކީ ވާރކިން ކެޕިޓަލްގެ ހުރިހާ ބައިތަކަށް ވެސް އޭގެ
ހަމަ އަށް ކޮންމެ މުޢާމަލާތަކަށް ފައިސާ ބޭނުންވެއެވެ. މިހެންކަމުން ވިޔަފާރިއަށް އަސަރުކުރާ، މުޅި ވާކިން ކެޕިޓަލްއާ ގުޅިލާމެހިފައިވާ ޢުންޞުރެކެވެ. އިންވެންޓަރީ
ބޭނުންވާވަރަށް ނަގުދު ފައިސާގެ މިންވަރު ތިލަފަތް ހަމަ ގޮތަކަށް ވިޔަފާރިން މެނޭޖްމަންޓްގެ ދަށުގައި ދެ ބައެއް ފަރުދާކުރެވިފައިވެއެވެ. އެއީ:
ލިބޭ ފައިސާ އާއި ވިޔަފާރިން ބޭރަށްދާ ފައިސާ)ކޭޝް އިންފްލޯ އާއި ކޭޝް
•އިންވެންޓަރީ ޚަރަދުތައް މަދުކުރުން
އައުޓްފްލޯ(ހިފަހައްޓަންޖެހެއެވެ. ޗާ
•މުދާ އުފެއްދުމަށް ބޭނުންވާ ތަކެއް އި ވިއްކުމަށް ބޭނުންވާ މުދާ ވަގުތަށް
ލިބި ތައްޔާރަށްހުރުން.
އެ ކަ އު ންޓްސް ޕޭޔަބްލް މެ ނޭޖްމަ ންޓް
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ މަޤްޞަދަކީ ކުންފުނީގެ ޚަރަދުތަކަށާއި
ފަހުން ފައިސާ ދައްކާގޮތަށް ކުންފުނިން ގަންނަ ރޯ މެޓީރިއަލްސް ނުވަތަ ސާ
ދަރަނިތައް އަދާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައި ހުރިކަން ޔަޤީންކުރުމާއި، ވާރކިންގ
ކުންފުންޏަށް ހޯދާ މުދަލުން އުފެދިގެން ދަނީ އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބްލްއެވެ. ޚަ ސް
ކެޕިޓަލަށް ކުރަންޖެހޭ ރަދުތައް ކުޑަކުރުމާއި އަދި އިންވެ ޓްމަންޓުތަކުން ލިބޭ
މިގޮތުން ބިލުތަކާއި ކްރެޑިޓަރުންނަށް އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގެ
ފައިދާ އިތުރުކުރުމެވެ.
އެންމެ މުހިންމު އެއް މަޞްދަރަކީ ވާރކިންގ ކެޕިޓަލުގެ އަސާސްތައް ނުވަތަ
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް ރޭޝިއޯގެ ބާވަތްތައް
ބޭނުންތަކެވެ. ހަރުދަނާ، އުފެއްދުންތެރިގޮތެއްގައި އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބްލުގެ ޒިންމާތައް
ގަވާއިދުން އަދާކޮށް އެ ޒިންމާތައް އަދާކުރެވޭނެ ގޮތަށް އިންތިޒާމްކުރެވިފައި ވާރކިންގެ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ މައިގަނޑު ތިން ރޭޝިއޯ އަކީ:
ހުރުމަކީ ކުންފުނީގެ އަރަނިވެރިން (ކްރެޑިޓަރުން)ގެ އިތުބާރު ޤާއިމުކޮށް ކުންފުނީގެ •ކަރަ ރޭޝިއޯ،
ންޓް
މަޤްބޫލުކަން އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމެކެވެ. •ދަ ކަލެކްޝަން ރޭޝިއޯ އަދި
•ދަ އިންވެންޓަރީ ޓަރންއޯވަރ ރޭޝިއޯ
އެ ކަ އު ންޓްސް ރިސީ ވްބަލް މެ ނޭޖްމަ ންޓް
ކު ށް ހު އަގު އަ ކުރާ ގޮ ށް ކުރާ މު ޚި މަ ވާރކިން ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ އަމާޒަކީ ކުންފުނީގެ މުދަލާއި ތަކެތި ނުވަތަ
ންފުންޏަ ފަން ދާ ތަ ދޫ ދާ ނުވަތަ ދޭ ދުތުން
އު ގެ ސީލަކީ އެކައު ސް ރިސީ ބަލްއެ ރިސީ ބަލްއަށް ހަ ލާ ކުންފުނީގެ ވަޞީލަތްތައް ކުންފުންޏަށް އެންމެ ފައިދާހުރި ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި
ފެދިންދާ ވަ ތަ ންޓް ވް ވެ. ވް ވާ ދީ
ޑެޓަރސް (ކުންފުންޏަށް ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ފަރާތްތައް) ކިޔާ އުޅެއެވެ. ހަރުދަނާ ބޭނުންކުރުމެވެ.
އެކައުންޓްސް ރިސީވްބަލް މެނޭޖްމަންޓުން ޔަޤީންކުރަންޖެހެނީ ކުންފުންޏަށް
ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ގަވާއިދުން ލިބެންޖެހޭ މުއްދަތަށް ލިބޭނެކަން ކަށަވަރުކުރުމެވެ.
16 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ކަ ރަ ންޓް ރޭޝި އޯ ދަ ކަލެކްޝަ ން ރޭޝި އޯ
ކަރަންޓް ރޭޝިއޯ ހިސާބުކުރާނީ ކަރަންޓް އެސެޓްސް ގެއްލަން ކަރަންޓް ދަ ކަލެކްޝަން ރޭޝިއޯ އިން ވަޒަންކުރަނީ ކުންފުނިން އެކައުންޓްސް
ލައިބިލިޓީޒްއެވެ.2 މި ރޭޝިއޯއިން ދައްކުވައިދެނީ ކުންފުނީގެ މާލީ ދުޅަހެޔޮކަމާއި ރިސީވަބްލްސް މެނޭޖްކުރާގޮތެވެ.5 ކަލެކްޝަން ރޭޝިއޯއިން ފޯރުކޮށްދޭ މަޢުލޫމާތަކީ
ކުންފުނީގެ ކުރުމުއްދަތުގެ މާލީ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މިންވަރެވެ. އެވެރެޖްގޮތެއްގައި ކްރެޑިޓަށް ވިއްކާފައިވާ މުދަލަށް ފައިސާ ލިބުމަށް ނަގާ މުއްދަތެވެ.
މި ޢަދަދުތައް އެއް ޞިނާޢަތުން އަނެއް ޞިނާޢަތަށް ތަފާތުވީނަމަވެސް، ކުންފުންޏަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ހޯދުމުގެ ޒިންމާވާ ފަރާތްތައްކަމަށްވާ ބިލިންގ
މި ރޭޝިއޯ 1.0 އަށްވުރެ ދަށްކަމުގައި ވަނީ ނަމަ ޢާންމު ގޮތެއްގައި ޑިޕާޓްމަންޓުގެ މުވައްޒަފުންގެ އުފެއްދުންތެރިކަމާއި ފައިސާ ހޯދުމުގެ ޤާބިލުކަމާއި އަދި
ބެލެވެނީ ކުންފުނިން ކުރުމުއްދަތުގެ މާލީ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި މައްސަލަތަކެއް ކްރެޑިޓަށް މުދާ ގަނެފައިވާ ފަރާތްތަކުން މުއްދަތަށް ފައިސާ ދައްކަމުންދާ ގޮތެވެ.
ދިމާވެދާނެކަމަށެވެ. މީގެ މާނަ އަކީ ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ކުންފުނިން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ހޯދުމަށް ނަގާ މުއްދަތު ކުރުވެއްޖެނަމަ، އެއިން އަންގައިދެނީ ކުންފުންޏަށް
ދަރަނިތައް ކުންފުނީގެ ކުރު މުއްދަތުގެ އެސެޓްތަކަށްވުރެ ގިނަވުމުގެ ސަބަބުން ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ހޯދުމުގައި ކޭޝްފްލޯގެ އިންތިޒާމްތަކުގެ ހަރުދަނާކަމެވެ.
ދަރަނި އަދާކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ދަށްވެފައިވުމެވެ. މިފަދަ ޙާލަތެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ،
ދަރަނި އަދާކުރުމަށް ކުންފުނީގެ އެސެޓްތައް ވިއްކަންޖެހިދާނެ ކަމުގެ ބިރާއި
ދަ އިންވެ ން ޓަރީ ޓާރ ން އޯ ވަރ ރޭޝި އޯ
ކުރިމަތިލާންޖެހިދާނެއެވެ. މިސާލަކަށް ކުންފުނިން ވިއްކާފައިވާ ބޮންޑެއް ނުވަތަ
އެނޫންވެސް ދަރަނީގެ ވަޞީލަތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ކޫޕަން ޕޭމަންޓް ނުވަތަ ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ ފައިނަލް އެލެމެންޓް ނުވަތަ ޢުންޞުރަކީ
އިންޓަރެސްޓް ދައްކަންޖެހޭ މުއްދަތުގައި ނުދެއްކިއްޖެނަމަ، ހަރުމުދާ ވިއްކައިގެން އިންވެންޓަރީ މެނޭޖްމަންޓެވެ. އެންމެ ހަރުދަނާގޮތެއްގައި ހިންގާ ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި
ވެސް އެ ފަދަ ދަރަނީގެ ޒިންމާތައް ކުންފުނިން އަދާކުރަންޖެހެއެވެ. ކަރަންޓް ރަގަޅު ފެންވަރެއްގައި ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް ހިފަހައްޓަންޖެހެއެވެ. މިގޮތުން ކުންފުނިން
ރޭޝިއޯ ހިފެހެއްޓިފައި ހުންނަންޖެހޭ މިންވަރު ބިނާވެފައި އޮންނަނީ ކުންފުނި ކަސްޓަމަރުންގެ ބޭނުންތަކަށް ފުދޭ ވަރަށް އިންވެންޓަރީ ބަހައްޓާ، ބޭނުންވާ
ޙަރަކާތްތެރިވާ ޞިނާޢަތަށާއި ފާއިތުވި ތަނުގައި ކުންފުނިން ހޯދާފައިވާ ނަތީޖާތަކުގެ ވަރަށްވުރެ އިތުރަށް އިންވެންޓަރީ ގޮތުގައި ވާރކިންގ ކެޕިޓަލްގައި ނުބެހެއްޓުމެވެ.
މައްޗަށެވެ. ޢާންމު އުޞޫލަށް ބަލާއިރު ކަރަންޓް ރޭޝިއޯ 1.00 އަށްވުރެ
ދަށްނަމަ ކުންފުނިން ކުރުމުއްދަތުގެ މާލީ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގައި ދަތިތަކެއް
ކުންފުނިތަކުން ޢާންމު ގޮތެއްގައި ހަރުދަނާގޮތެއްގައި ވަޒަންކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި
ހުރިކަމަށް ބެލެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް 1.50 އަށްވުރެ ރޭޝިއޯ މަތިނަމަ، އެއިން
އިންވެންޓަރީ ޓާރންއޯވަރ ރޭޝިއޯ މޮނިޓަރކޮށް ބަލަހައްޓަންޖެހެއެވެ. ދަ
ދައްކުވައިދެނީ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ލިކުއިޑިޓީ ހުރިކަމަށެވެ. އެވެރެޖްގޮތެއްގައި
އިންވެންޓަރީ ޓާރންއޯވަރ ރޭޝިއޯ ހިސާބުކުރަނީ ވިއްކި މުދަލުން ނުވަތަ
އެމެރިކާގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ ކުންފުނިތަކުގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ކަރަންޓް
ސޭލްސްއިން އެވްރޭޖް އިންވެންޓްރީ އިން ގެއްލައިގެންނެވެ.6 މިރޭޝިއޯގެ ބޭނުން
ރޭޝިއޯގެ މިންވަރަކީ 1.55 އެވެ.3
ހިފައިގެން، މުދާ ރޯލުކުރާ މިންވަރާއި މުދާ ވިއްކުމަށް ނަގާ އެވްރޭޖް މުއްދަތުފަދަ
މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދޭނެއެވެ. އަޅާކިޔާއިރު މި ރޭޝިއޯ ދަށްވުމަކީ އިންވެންޓަރީ
ކަރަންޓް ރޭޝިއޯ 1.2 އާއި 2.0 އާދެމެދު ހުރެއްޖެނަމަ، އެއީ ގިނަ ފަހަރަށް ހުރިވަރު ނިސްބަތުން ވަރަށް މަތިކަމެވެ. އަދި ރޭޝިއޯ ނިސްބަތުން މަތިނަމަ
ޢާންމު އުޞޫލުން (ރޫލް އޮފް ތަމްބް) ބަލާނަމަ ރަގަޅު މިންވަރެއްކަމަށް ބެލެވެއެވެ. އެއިން ދައްކުވައިދެނީ ފުދޭވަރަށް އިންވެންޓަރީ ނެތްކަމެވެ.
އަދި މި ރޭޝިއޯ 2.0 އަށްވުރެ މަތި ނަމަ، ބެލެވެނީ ކުންފުނިން އެ ކުންފުނީގެ
އެސެޓްތައް އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ހަރުދާނަގޮތެއްގައި ބޭނުންކުރަމުން ނުދާކަމެވެ.
ކުންފުނީގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ މިންތަކަށާއި އިންތަކަށް ވާރކިން ކެޕިޓަލުގެ
އަދި ރޭޝިއޯ މަތިވުމަކީ މާލީ ރައްކާތެރިކަން ރަގަޅަށް ނުބެލެހެއްޓޭކަމާއި ކުންފުނީގެ
ސަބަބުން ކުރާ އަސަރު ދެ ބަޔަކަށް ބެހިގެންވެއެވެ. އެއީ އެތެރެއިންނާއި
ވަޞީލަތްތައް އެންމެ އެދެވޭ ގޮތަށް ބޭނުންކުރެވެމުން ނުދާކަން ނުވަތަ ވާރކިންގ
ބޭރުން ދިމާވާ ސަބަބުތަކެވެ. މިގޮތުން ކުންފުނީގެ އެތެރެއިން ދިމާވާ ސަބަބުތައް
4
ކެޕިޓަލް ހަރުދަނާކޮށް މެނޭޖްނުކުރެވޭކަމެވެ .
ބިނާވެފައި އޮންނަނީ ކުންފުނީގެ ކުޑަބޮޑުމިނަށާއި ގްރޯތު ރޭޓަށާއި ކުންފުނީގެ
2 ކަރަންޓް ރޭޝިއޯ = ކަރަންޓް އެސެޓްސް/ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް
/HTTPS://WWW.READYRATIOS.COM/SEC/INDUSTRY 3
ALL INDUSTRIES: AVERAGE INDUSTRY FINANCIAL RATIOS FOR U.S. LISTED COMPANIES ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 17 5
4 ކޭ.އާރ. ސުބްރަމަންޔަމް އެންޑް ޖޯޏް. ޖޭ އައިލްޑް ”ފައިނޭންޝަލް ސްޓޭޓްމަންޓް އެނަލިސިސް“، ޓެންތް އެޑިޝަން، ޞަފުޙާ ނަންބަރ Volume 05 .534 | CMR
5 ދަ ކަލެކްޝަން ރޭޝިއޯ = (365*އެވެރެޖް އެކައުންޓްސް ރިސީވްބަލްސް)/ކްރެޑިޓް ސޭލްސް
6 ދަ އިންވެންޓަރީ ޓަރންއޯވަރ ރޭޝިއޯ = ކޮސްޓް އޮފް ގްޑްސް ސޯލްޑް/އެވެރެޖް އިންވެންޓަރީ

އޮނިގަނޑު އެކުލެވިފައިވާ ގޮތަށާއި ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ އިންތިޒާމްތައް
ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތަށާއި ދަރަނީގެ ހާލަތަށާއި އަދި ކުންފުނީގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކުގެ
މައްޗަށެވެ. ބޭރުންދިމާވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ހިމެނެނީ
ވާރ ކި ންގ ކެ ޕިޓަލް މެ ނޭޖްމަ ން ޓުގެ ބަ އިތަ އް
ބޭންކިންގ ޚިދުމަތާއި އިންޓްރެސްޓް ރޭޓަށް އަންނަ ބަދަލުތަކެވެ. މިހެންކަމުން
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލުގެ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓަކީ ވިޔަފާރިއެއް ކާމިޔާބުކުރުމުގެ ތަޅުދަނޑިއެކެވެ.
ބެހިގެންވަނީ 4 ކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ.
ނިންމުން
އެއީ:
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް އަކީ ބިޒްނަސް ސްޓްރެޓެޖީގެ އެއް އަސާސް •ކޭޝް މެނޭޖްމަންޓް
އެވެ. އަދި މިއީ ވިޔަފާރިއަށް ފައިދާހުރި ގޮތެއްގައި ހަރުދަނާކޮށް ކަރަންޓް •އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބްލް މެނޭޖްމަންޓް
އެސެޓާއި ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީތައް ބޭނުންކުރުމުގައި ވަޒަންކުރާ މިންގަނޑެކެވެ. •އެކައުންޓްސް ރިސީވްބަލް މެނޭޖްމަންޓް، އަދި
މިގޮތުން ވާރކިންގ ކެޕިޓަލުގެ އިބްތިދާއީ މަޤްޞަދަކީ ހަރުދަނާކޮށް ލިކުއިޑިޓީ •އިންވެންޓަރީ މެނޭޖްމަންޓް
ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި ކުރުމުއްދަތުގެ ޚަރަދުތަކާއި ކުރުމުއްދަތުގައި އަދާކުރަންޖެހޭ
މާލީ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގައި އަމާންއޮމާންކޮށް ވިޔަފާރީގެ ޙަރަކާތްތައް ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް ހިތްވަރުދީ ޕްރޮމޯޓްކުރުމެވެ.
ވިޔަފާރިއެއް ކާމިޔާބުކަމާއެކު ހިންގުމަށްޓަކައި އަބަދުވެސް ތިލަފަތްހަމަ ވާރކިންގ
ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓެއް ދަމަހައްޓަންޖެހެއެވެ. މިގޮތުން ވަރކިންގ ކެޕިޓަލްގެ
މައިގަނޑު ހަތަރު ބަޔަކީ ކޭޝް މެނޭޖްމަންޓާއި އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބްލްސް
މެނޭޖްމަންޓާއި އެކައުންޓްސް ރިސީވްބަލްސް މެނޭޖްމަންޓް އަދި އިންވެންޓްރީ
މެނޭޖްމަންޓުއެވެ. އަދި މި ހަތަރު ބައި ރަނގަޅަށް އިންތިޒާމުނުކޮށްފިނަމަ،
ދުޅަހެޔޮ ވިޔަފާރީގެ ވެއްޓެއް ހިންގުމަށް މައްސަލަތަކެއް ދިމާވުން އެކަށީގެންވެއެވެ.
އެހެންކަމުން ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓުގެ އުޞޫލާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް
ތަރުތީބުކޮށްގެން ވިޔަފާރީގެ މަޞްލަޙަތުތައް ރައްކާތެރިކުރަންޖެހެއެވެ.
18 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

7. ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަލްސަފާ
ލިއުނީ: މަރްޔަމް ހަނާ، މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީސް
އިންސްޓިޓުއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުންގެ ތެރޭގައި އެކި ވައްތަރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުތައް ހިމެނޭއިރުގައި މިއިން ކޮންމެ ފަންޑެއްގެ މަޤްޞަދާއި އެކަށައަޅާފައިވާ
އިންވެސްޓްމަންޓް އޮބްޖެކްޓިވްއަކާއި ގުޅިގެން އެފަންޑެއް އިންވެސްޓްކުރުމުގެ ވައްޓަފާޅި ތަފާތުވެއެވެ. އެހެންކަމުން އެފަންޑަކުން ހާސިލްކުރަން ބޭނުންވާ މަޤްޞަދާއި
ގުޅިގެން އިންވެސްޓްކުރާ މުއްދަތާއި އިންވެސްޓްކުރާ އެސެޓް ކްލާސްތައް ތަފާތުވާނެއެވެ. މިގޮތުން ތިރީގައި މިހިމަނާލަނީ އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުންގެ
ގޮތުގައި ހިމެނޭ އިންވެސްޓަރުންގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތަކާއި އިންވެސްޓް ކުރެވޭ މުއްދަތު ދައްކުވައިދޭ ތާވަލެކެވެ.
އިންވެސްޓަރުގެ ބާވަތް ސޮވަރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑް ޕެންޝަން ފަންޑު ބޭންކް އަދި އިންޝުއަރެންސް ފަންޑް
މައިގަނޑު އާމްދަނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ސާރޕްލަސް ޕެންޝަން ކޮންޓްރިބިއުޝަން ޑިޕޮސިޓް / ޕްރިމިއަމް ފައިސާ
މެދު ރާސްތާ އަދި ދިގު މުއްދަތުގެ
އިންވެސްޓްކުރާ މުއްދަތު ދިގު މުއްދަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ކުރުމުއްދަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް
އިންވެސްޓްމަންޓް
ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢު ތަކަށް
އިންވެސްޓް ކުރެވޭ މަޤްޞަދު އެކަށީގެންވާ ޕެންޝަނެއް ހޯދައިދިނުން އެސެޓް-ލައިބިލިޓީ އެއްހަމަކުރުން
އިންވެސްޓްކުރުން
މަތީގައިވާ ތާވަލަށް ބަލާއިރު، މިސާލަކަށް ބޭންކެއްގެ މައިގަނޑު އިންވެސްޓްމަންޓް އޮބްޖެކްޓިވްއަކީ ބޭންކުގެ އެސެޓްތަކާއި ބޭންކުން ދައްކަންޖެހޭ ލައިބަލިޓީޒް ހެޖްކޮށްގެން
ރިސްކް ކުޑަކުރުމެވެ. މިގޮތުން ބޭންކަކުން އިންވެސްޓްކުރާ އެސެޓްތަކުގައި މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ހިމެނޭނީ ކުރުމުއްދަތުގެ ޓްރެޜަރީ ބިލް ނުވަތަ އެހެން ބޭންކްތަކުގެ
ފިކްސްޑް ޑިޕޮސިޓްތަކެވެ. މިއާއި ޚިލާފަށް ޕެންޝަން ފަންޑެއްގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ، ފަންޑަށް ފައިސާ ޖަމާކުރާ ފަރާތްތައް ރިޓަޔަރކުރާއިރު ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް
ހަމަޖެއްސޭނެފަދަ އެކަށީގެންވާ އާމްދަނީއެއް ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ކަށަވަރުކޮށްދިނުމެވެ. އެހެންކަމުން މިފަދަ ފަންޑުތަކުގައި ފައިސާ ޖަމާކުރުމަށް ފަހު، ފައިސާ ނެގުން
ފަންޑުގެ މެންބަރުންގެ ރިޓަޔަރމަންޓާއި ގުޅިފައި ވުމުން، ފަންޑުގައި ފައިސާ ޖަމާކުރެވިފައި ހުންނަ މުއްދަތަކީ ވަރަށް ދިގު މުއްދަތެކެވެ. އެހެން ކަމުން، ޕެންޝަން
ފަންޑުތަކުގެ އިންވެސްޓްކުރުމުގެ ފަލްސަފާއަކީ، ކުރު މުއްދަތުގައި އިންވެސްޓްކޮށްގެން ބޮޑު ފައިދާއެއް ހޯދުމުގެ ބަދަލުގައި، ޕެންޝަން ފައިސާ ރައްކާތެރިކަމާއިއެކު
މެމްބަރުންނަށް އެންމެ ފައިދާވާ ގޮތަށް ދިގު މުއްދަތަކަށް އިންވެސްޓްކުރުމެވެ.
ޕެންޝަން ދިނުމަށް ފައިސާ ޖަމާކުރެވޭ ސްކީމްތަކުގެ ބޭނުމަށް ގާއިމް ކޮށްފައިވާ ފަންޑުތަކަކީ ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ
ފަންޑުތަކެވެ. މިގޮތުން ތިންކިންގ އަހެޑް އިންސްޓިޓިއުޓްއިން ކޮންމެ އަހަރަކު ނެރޭ ”ގްލޯބަލް ޕެންޝަން އެސެޓް ސްޓަޑީ “2020 ގައިވާ ގޮތުން 2019 ވަނަ
އަހަރުގެ ނިޔަލަށް ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑެތި ޕެންޝަން ފަންޑުތައް ހިމެނޭ 22 ޤައުމުގެ ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން ކޮށްފައިވާ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ވަނީ އެޤައުމުތަކުގެ
ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން 68.8 އިންސައްތަ އަށް އަރާފައެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ޕެންޝަން އެސެޓްގެ ޢަދަދު އެންމެ މަތީ ޤައުމުތަކުގެ ތެރޭގައި
ހިމެނެނީ ނެދެލޭންޑްސް 187(އިންސައްތަ)، އޮސްޓްރޭލިއާ 151(އިންސައްތަ)، ސުވިޒަލެންޑް 146(އިންސައްތަ) ،އެމެރިކާ 136(އިންސައްތަ) އަދި
އިނގެރޭސިވިލާތް 126(އިންސައްތަ) އެވެ. މީގެ އިތުރުން ހަމަ މިދިރާސާގައި އެންމެ ބޮޑު ޕެންޝަން އެސެޓް މާރކެޓްތައް ހިމެނޭ 7 ޤައުމުގެ ޕެންޝަން އެސެޓްތައް
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 19 5
Volume 05 | CMR

20 އަހަރުތެރޭގައި އިންވެސްޓް ކޮށްފައިވާ ގޮތް ދައްކައިދީފައިވެއެވެ. މީގެ ތަފްސީލް ތިރީގައިވާ ޗާޓުން ފެންނާނެއެވެ.
ޗާޓު 1: އެންމެ ބޮޑެތި ޕެންޝަން އެސެޓް މާރކެޓް ހިމެނޭ 7 ޤައުމުގެ ޕެންޝަން އެސެޓް އިންވެސްޓްކޮށްފައިވާ ގޮތް
ޙިއްޞާ ބޮންޑް އެހެނިހެން ނަގުދު ފައިސާ
މަސްދަރު: ޓަވަރސް ވަޓްސަން ގްލޯބަލް ޕެންޝަން އެސެޓް ސްޓަޑީ 2020
މިޗާޓުން ދޭހަވާގޮތުން އެވެރެޖް ގޮތެއްގައި އެންމެ ބޮޑެތި ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން ފައިސާ އިންވެސްޓު ކޮށްފައިވަނީ ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާގައި 45(އިންސައްތަ)
އާއި، ދިގުމުއްދަތުގެ ބޮންޑުގަ 29(އިންސައްތަ) އާއި، އެހެނިހެން1 އެސެޓް 23(އިންސައްތަ) އަދި ނަގުދު ފައިސާގައި 3(އިންސައްތަ) އެވެ. މީގެ އިތުރުން
މިދިރާސާއިން ދައްކާގޮތުން ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން އެހެނިހެން އެސެޓްތަކުގައި އިންވެސްޓްކުރުން ވަނީ 1999 ވަނަ އަހަރާ އަޅާބަލާއިރު 2019 ވަނަ އަހަރު، 17
އިންސައްތައިން އިތުރުވެފައެވެ. މިއިން އެނގިގެންދަނީ ގްލޯބަލް ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން ޕެންޝަން ފައިސާ ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާ އަދި ބޮންޑު ފަދަ އެސެޓްތަކުގެ
ބަދަލުގައި އެހެނިހެން އެސެޓްތަކުގައި އިންވެސްޓްކުރުމަށް ޝަޢުޤުވެރިކަން އިތުރުވަމުންދާކަމެވެ. މިބަދަލަކީ ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން އާންމު ގޮތެއްގައި އިންވެސްޓް
ކުރަމުންއައި މާލީ ސެކިއުރިޓީޒްކަމުގައިވާ ޓްރެޜަރީ އަދި ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑު ފަދަ ”ފިކްސްޑް އިންކަމް“ އެސެޓް ކްލާސްތަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ދަށްވުމުގެ ސަބަބުން
ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން ކުރަމުން އަންނަ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ފުޅާކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރަމުން އަންނަ ކަމެއްކަމުގައި ބެލެވެއެވެ. ގްރާފަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ޕެންޝަން
ފަންޑުގެ މަޤްޞަދު ކަމުގައިވާ ދިގުމުއްދަތަށްކުރާ އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ރިސްކް ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި ޙިއްޞާގައި އިންވެސްޓްކުރާ ނިސްބަތް ދަށްކޮށްފައިވާކަމަށް ވެސް
ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
ސީ. . ރު | 1 5 އެހެނިހެން އެސެޓް: މިބައިގައި ހިމެނެނީ ލިސްޓް ނުކުރާ ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާއާއި، އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ގޮތުގައި ގަނެފައިވާ ގެދޮރާއި ބިމާއި، ތަފާތު ވައްތަރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުތަކުގައި
20 އެމްއާ ވޮލި އުމް
އިންވެސްޓް ކުރެވިފައިވާ ފައިސާއާއި، އުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ދިގު މުއްދަތަކަށް އިންވެސްޓް ކުރެވިފައިވާ ފައިސާއެވެ.
Volume 05 | CMR

•ދި ވެހި ރާ އްޖޭގަ އި ޕެ ން ޝަ ން ފަ އިސާ އިންވެ ސްޓްކު ރު ން
ޕެންޝަން ފަންޑަށް ޖަމާކުރެވޭ ފައިސާއަކީ ވަރަށް ގިނަ ބައެއްގެ މަޞްލަޙަތު ހިމެނިގެންވާ ފައިސާކަމަށްވުމުން، މިފައިސާ އިންވެސްޓްކުރަންވާނީ ރައްކާތެރިކަމާއިއެކު
ފަންޑުގެ ބައިވެރިންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު ނަފާއެއް ލިބޭނޭ ގޮތުގެމަތިންނެވެ. މިމަޤުޞަދު ޙާޞިލް ކުރުމަށްޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ވަނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޕެންޝަން ފައިސާ އިންވެސްޓްކުރެވޭނެ ގޮތްތަކާއި އިންވެސްޓް ކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ މިންގަނޑުތައް ކަނޑައަޅާފައެވެ. މިގޮތުން ތިރީގައިވާ ތާވަލުން
ދައްކައިދެނީ ޕެންޝަނާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޕެންޝަން ފައިސާ އިންވެސްޓް ކުރެވޭ މާލީ ސެކިއުރިޓީތަކާއި، އިންވެސްޓްމަންޓްތަކުގެ
ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރު ކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެވެ.
ތާވަލް 2: ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޕެންޝަން ފައިސާ އިންވެސްޓްކުރުމުގެ މައިގަނޑު އަސާސްތައް
ޕެންޝަން ފައިސާ އިންވެސްޓްކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް
1. އިންވެސްޓްކުރެވޭ ސެކިއުރިޓީތަކުގެ ރައްކާތެރިކަން
2. އިންވެސްޓްމަންޓްތަކުގެ ޑައިވަރސިޓީ
3. އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ރައްކާތެރިކަމަށް ބަލާއިރު އެންމެ ބޮޑު ފައިދާއެއް ލިބޭ އިންވެސްޓްމަންޓް
4. އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ލިކުއިޑިޓީ ދެމެހެއްޓުން
ޕެންޝަން ފައިސާ އިންވެސްޓް ކުރެވޭނެ ތަފާތު މާލީ ސެކިއުރިޓީތައް
1. ދިވެހި ސަރުކާރުން ގެރެންޓީ ކުރާ ސެކިއުރިޓީތައް
2. ރާއްޖޭގެ ބޭންކްތަކުގެ ޓާމް ޑެޕޮސިޓްތައް ނުވަތަ މިފަދަ މަނިޓަރީ ފަންޑުތައް
3. ކުންފުނިތަކުން ދޫކުރާ ސެކިއުރިޓީސްތަކުގެ ތެރެއިން ރާއްޖޭގެ ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖެއްގައި ލިސްޓް ކުރެވިފައިވާ ސެކިއުރިޓީތައް
4. ރާއްޖޭގައި ހިންގުމަށް ހުއްދަދެވިފައިވާ މިއުޗުއަލް ފަންޑު އަދި އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުތައް
މޯލްޑިވްސް ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަން ސްކީމް (އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް)ގެ ފައިސާ އިންވެސްޓްކުރުމާއިބެހޭ އެންމެހާ އަސާސީ އުސޫލުތަކާއި ޤަވާޢިދުތައް ކަނޑައަޅައި،
މިޤަވާޢިދުތައް މުރާޖަޢާކޮށް އިންވެސްޓްމަންޓް ފުރުޞަތުތައް ފުޅާކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ބޯޑަށް ލަފާދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަނީ
ޕެންޝަން ޤާނޫނުގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ބޯޑުގެ ސަބް-ކޮމިޓީއެއް ކަމުގައިވާ އިންވެސްޓްމަންޓް ކޮމިޓީއިންނެވެ. މިގޮތުން، އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން އިންވެސްޓްމަންޓްގެ
ފުރުޞަތުތައް ފުޅާކުރުމުގެ ގޮތުން ކޮމިޓީއިން ކުރާ މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކުގެތެރޭގައި އިންވެސްޓްކުރުމަށް ހުރި ފުރުޞަތުތައް ދިރާސާކުރުމާއި، ޕެންޝަން އޮފީހަށް
ސަރުކާރާއި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުން ހުށަހެޅޭ އެކިއެކި އިންވެސްޓްމަންޓް ހުށަހެޅުންތައް ދިރާސާކޮށް ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ބޯޑަށް ލަފާދިނުން ހިމެނެއެވެ. އެހެންކަމުން
އިންވެސްޓްމަންޓް ކޮމިޓީގެ ލަފާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޕެންޝަން ފައިސާ އިންވެސްޓްކުރުމުގެ އެންމެފަހުގެ ނިންމުންތައް ނިންމާ ފަރާތަކީ ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ބޯޑެވެ.
ދުވަހުން ދުވަހަށް އިންވެސްޓްކުރުމުގެ ޒިންމާ އުފުލަމުންގެންދަނީ ބޯޑުގެ ލަފާގެ މަތިން ޕެންޝަން އޮފީހުގެ އިންޓާނަލް އިންވެސްޓްމަންޓް ޓީމުންނެވެ. މިގޮތުން
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 21 5
Volume 05 | CMR

އިންވެސްޓްމަންޓް ހުށެހެޅުންތައް ދިރާސާ ކުރުމުގައި ބަލާ ކަންތައްތައް ތިރީގައި ބަޔާން ކުރެވިފައި އެވަނީއެވެ.
ތާވަލް 3: އިންވެސްޓްމަންޓް ހުށަހެޅުންތައް ދިރާސާކުރުމުގައި ބެލޭ ކަންތައްތައް
ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާ އަދި ބޮންޑުގައި އިންވެސްޓްކުރުމުގައި ބަލާކަންކަން
ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގައި އިންޑަސްޓްރީގެ
ދުރު މުސްތަޤުބަލުގައި އިންޑަސްޓްރީ ކުރިއަރާނެ ރޭޓް
މުހިންމުކަން
އިންޑަސް ރީ އެނަލިސިސް އިންޑަސްޓްރީގައި ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރީގެ ޙިއްޞާ
ޓް
އިންޑަސްޓްރީގައި ވިޔަފާރި ކުރިއެރުވުމަށް ހުރި
ފުރުޞަތު އިންޑަސްޓްރީގައި ވިޔަފާރި އިތުރަށް ފުޅާކުރުމަށް ހުރި ފުރުޞަތުތަކާއި
ގޮންޖެހުންތައް
ވިޔަފާރީގައި ކުންފުނި ހޭދަކޮށްފައިވާ މުއްދަތާއި ލިބިފައިވާ ތަޖުރިބާ
ހިންގުމުގެ އޮނިގަނޑާއި މެނޭޖްމަންޓް ކޮލިޓީ
ޙިއްޞާދާރުން ބެހިފައިވާ ގޮތް
އިދާރީ އޮނިގަނޑާއި މެނޭޖްމަންޓާއި މުވައްޒަފުންގެ ތަޖުރިބާ
ވިޔަފާރި ހިންގާ މާހައުލުގެ ޤާނޫނީ ކަންކަމަށް ބޯލަނބާފައިވާ ގޮތް
މައިގަނޑު ވިޔަފާރި
މިހާރުގެ ވިޔަފާރީގެ މޮޑެލް އާއި ވިޔަފާރި ފުޅާކުރުމަށް ގެންގުޅޭ
ވިސްނުން
ފާއިތުވެ ދިޔަ މުއްދަތުގައި މާލީ ގޮތުން ޙާޞިލްކޮށްފައިވާ ނަތީޖާ
ކުންފުނީގެ އެނަލިސިސް
ވިޔަފާރީގައި ޙާޞިލްކޮށްފައިވާ ނަތީޖާ ސް ޤުބަ ޞި ބެ
ދުރު މު ތަ ލުގައި ޙާ ލް ކުރާނެ ކަމަށް ލެވޭ ނަތީޖާ
ވިޔަފާރި ފައިނޭންސް ކުރެވިފައިވާ ގޮތް
ކުންފުނީގެ ދަރަނި އަދާކުރުމުގެ ޤާބިލްކަން
ފާއިތުވެ ދިޔަ މުއްދަތުގައި ކުންފުނީގެ ހިސާބުތައް ބަލަހައްޓާފައިވާ ގޮތް
ވިޔަފާރީގެ ރިސްކުތައް
ދުރު މުސްތަޤުބަލުގައި ވިޔަފާރި އަށް ދިމާވާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ
ގޮންޖެހުންތައް
ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ
22 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑުތަކުގައި އިންވެސްޓްކުރުމުގައި ބަލާކަންކަން
ފަންޑު ހިންގުމުގެ ބާރުތަކާއި ޒިންމާތައް ބެހިފައިވާ ގޮތް
ފަންޑު ހިންގުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ އިންޓަރނަލް
ޕޮލިސީތައް
އިންވެސްޓްމަންޓް ގަވަނަންސް އަދި ހިންގުމުގެ
އޮނިގަނޑު
އިދާރީ އޮނިގަނޑާއި އިންވެސްޓްމަންޓް ޓީމުގެ ތަޖުރިބާ
ރިސްކް ބެލެހެއްޓުމަށް އެކުލަވާލެވިފައިވާ އޮނިގަނޑު
ފަންޑުން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ގެންގުޅޭ އިންވެސްޓްމަންޓް
ސްޓްރެޓެޖީގެ ތަފްސީލް
އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ސައިޒު އަދި އިންވެސްޓްކުރަން އަމާޒުކުރެވޭ
އެސެޓްތައް
އިންވެސްޓްމަންޓް ސްޓްރެޓަޖީ އެގްޒިޓް ސްޓްރެޓަޖީތައް
އެސެޓްތަކުގެ ޕަރފޯމަންސް ބެލުމަށް ގެންގުޅޭ އުސޫލުތައް
ފަންޑުގެ ފީ އެކުލަވާލެވިފައިވާ އޮނިގަނޑު
ފަންޑު މެނޭޖަރުންގެ ކުރީގެ ކްލައިންޓުންނަށް ލިބިފައިވާ މަންފާ
ކުރިމަގުގައި ޙާޞިލް ކުރާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ ނަތީޖާ
ފަންޑުން ޙާސިލްކޮށްފައިވާ ނަތީޖާ
އިންވެސްޓްމަންޓް ސްޓްރެޓަޖީތައް ތަންފީޒުކުމުގައިހުރި
ރިސްކްތައް
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 23 5
Volume 05 | CMR

•ޕެ ން ޝަ ން ފަ ންޑުގެ ފަ އިސާ އިންވެ ސްޓްކު ރެވި ފައިވާ ގޮތް
ކޭޝް ބޮންޑް ސުކޫކް ޖެނެރަލް އިންވެސްޓްމަންޓް ފިކްސްޑް ޑިޕޮސިޓް އިކުއިޓީ ޓްރެޜަރީ ބޮންޑް ޓްރެޜަރީ ބިލް
•ޗާޓު 2010 :2 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ އެސެޓް އިންވެސްޓް ކުރެވިފައިވާ ގޮތް
މަސްދަރު: ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ހިސާބުތައް
2010 ވަނަ އަހަރު އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް ޤާއިމްކުރެވިގެން އައިއިރު ޕެންޝަން ފަންޑުގެ 80 އިންސައްތަ އަށް ވުރެގިނަ އިންވެސްޓްމަންޓް އެކުލަވާލެވިފައިވަނީ ސަރުކާރުން
ދޫކުރާ 1 އަހަރުގެ ޓްރެޜަރީ ބިލްގައެވެ. މީގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަށް ކޮންމެ ދުވަހަކު ވެސް ޕެންޝަން ކޮންޓްރިބިއުޝަން ޖަމާވަމުން ދިޔުމާއި
މިފައިސާ އިންވެސްޓްކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ ބާޒާރުން ދުވަހުން ދުވަހަށް ލިބެން ހުރި މަދު ފުރުޞަތުތަކުގެ ތެރޭގައި ޓްރެޜަރީ ބިލް ހިމެނޭތީއެވެ. މީގެ އިތުރުން،
އިންވެސްޓްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ޕެންޝަން ފަންޑަށް ލިބެނީ ލިސްޓްކޮށްފައިވާ މާލީ ސެކިއުރިޓީޒް (ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާ އާއި ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑު)ގައި ކަމުގައިވެފައި،
މިދެންނެވިފަދަ ލިސްޓިން އަކީ ނިސްބަތުން މަދު ޢަދަދަކަށް ހިނގާކަމަކަށްވާތީ، ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާއާއި ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑުގައި ޕެންޝަން ފަންޑަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް
އިންވެސްޓްކުރުމުގެ ފުރުޞަތެއް ނޯވެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް މި ދަތިތަކާއި އެކު ވެސް، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުތެރޭގައި އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ވަނީ
ޓްރެޜަރީ ބިލްގެ އިތުރުން ޓްރެޜަރީ ބޮންޑާއި، ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑާއި، ޞުކޫކް އަދި ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާ ފަދަ ދިގުމުއްދަތުގެ މާލީ ސެކިއުރިޓީތަކުގައި އިންވެސްޓްކޮށް
ފަންޑް ޑައިވަރސިފައިކޮށްފައެވެ. މިފަދައިން ފަންޑް ޑައިވަރސިފައިކުރެވުމުން 1 އަހަރުގެ ޓްރެޜަރީ ބިލްއަށް މުޅި ފަންޑުގެ އެކްސްޕޯޝަރ ކުޑަވެ، 1 އަހަރުތެރޭގައި ޓްރެޜަރީ
ބިލްގެ އިންޓްރަސްޓް ރޭޓަށް އަތުވެދާނެ ބަދަލަކުން ފަންޑުގެ ޖުމްލަ ފައިދާއަށް ކުރާނެ ނޭދެވޭ އަސަރު ވަނީ ކުޑަކުރެވި، ދިގުމުއްދަތަކަށް ފަންޑަށް ފައިދާ ލިބިގެންދާނެ
ފުރުޞަތު ހޯދިފައެވެ. މަތީގައިވާ ޗާޓުން ދައްކައިދޭ ފަދައިން 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރު މުޅި ފަންޑުގެ ނިސްބަތުން ބޮޑުބައި 55(އިންސައްތަ) އަދިވެސް
އިންވެސްޓްކުރެވިފައިވަނީ ސަރުކާރުން ދޫކުރާ ޓްރެޜަރީ ބިލްގައެވެ. އެހެންކަމުން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްގެ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް އަދިވެސް އިތުރަށް ޑައިވަރސިފައިކޮށް
ކުރުމުއްދަތުގެ ސެކިއުރިޓީތަކުން ދިގުމުއްދަތުގެ ސެކިއުރިޓީތަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ވަނީ ހޯދަންޖެހިފައެވެ.
24 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ޗާޓު 4: އަހަރު ތެރޭގައި އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަށް ޖަމާކުރެވިފައިވާ ކޮންޓްރިބިއުޝަން އަދި ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ދޫކުރެވިފައިވާ ފައިސާގެ ޢަދަދު (ރުފިޔާ، މިލިއަނުން)
ޕެންޝަންގޮތުގައި ދޫކުރެވުނު ފައިސާ ޖުމްލަ ކޮންޓްރިބިއުޝަން
މަސްދަރު: ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ހިސާބުތައް
މަތީގައިވާ ޗާޓުން ދައްކައިދެނީ، ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުގައި އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަށް ކޮންޓްރިބިއުޝަންގެ ގޮތުގައި ލިބިފައިވާ ފައިސާ އަދި 65 އަހަރުވެފައިވާ މީހުންނަށް
ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން ދޫކުރެވިފައިވާ ފައިސާގެ ތަފްސީލެވެ. މިގޮތުން ފާއިތުވެދިޔަ 5 އަހަރުތެރޭގައި ޕެންޝަން ކޮންޓްރިބިއުޝަންގެ ގޮތުގައި
ކޮންމެ އަހަރަކު ލިބޭ ފައިސާގެ ޢަދަދު ވަނީ އެވެރެޖްގޮތެއްގައި 8 އިންސައްތައިން ކުރިއަރަމުން ގޮސްފައެވެ. ހަމަ މިމުއްދަތުގައި ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ރިޓަޔަރރީޒްއަށް
ދޫކުރެވޭ ފައިސާގެ ޢަދަދުވަނީ އެވެރެޖްގޮތެއްގައި 23 އިންސައްތައިން އިތުރުވެފައެވެ. 2019 ވަނަ އަހަރަކީ މި ސްކީމް ޤާއިމް ކުރެވުނު ފަހުން އެންމެ ގިނަ އަދަދެއްގެ
ފައިސާ ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ދޫކުރެވުނު އަހަރެވެ. މިގޮތުން 2019 ވަނަ އަހަރުގައި ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި 91 މިލިއަން ރުފިޔާ ވަނީ ދޫކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން
ކޮންޓްރިބިއުޝަން އަދި ޕެންޝަންގެ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ މިންވަރު އަހަރުން އަހަރަށް އިތުރުވަމުން ދާއިރު، ކޮންޓްރިބިއުޝަންގެ ގޮތުގައި ލިބޭ ފައިސާ ސްކީމްގެ
ބައިވެރިންނަށް ރަނގަޅު މަންފާއެއް ލިބޭނެ ފަދައިން ދިގު މުއްދަތުގައި އިންވެސްޓްކުރެވޭނެ ގިނަ ވަސީލަތްތައްވަނީ ހޯދަންޖެހިފައެވެ.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 25 5
Volume 05 | CMR

ތާވަލު 5 :4 އަހަރުތަރޭގައި އިންވެސްޓްކުރެވިފައިވާ އެސެޓްތަކުން ލިބިފައިވާ ފައިދާ
ސެ ކް ސް 5 2019 2018 2017 2016 2015
އެ ޓް ލާ އަހަރުގެ އެވެރެޖް ފައިދާ
ޞާ 14.0% 12.1% 12.9% 18.8% 13.7% 12.3%
ޙިއް
ޞުކޫކް - - - 9.0% 9.6% 8.4%
ބޮ ޑް 9.2% 7.6% 3.1% 11.6% 7.7% 16.0%
ން
ޜަ ބޮ ޑް 4.7% 5.3% 5.2% 5.5% 6.0% 1.5%
ޓްރެރީ ން
ޜަ ބި 5.8% 4.7% 4.8% 4.7% 5.8% 9.0%
ޓްރެރީ ލް
ބޭ ޑިސި 3.8% 4.7% 3.6% 2.7% 3.4% 4.5%
ންކް ޕޮ ޓް
ޖެނެރަލް އިންވެސްޓްމަންޓް - - - 3.9% 4.5% 3.3%
މަސްދަރު: ޕެންޝަން އޮފީހުގެ ހިސާބުތައް
މަތީގައިވާ ތާވަލުން ދައްކައިދެނީ ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރުތެރޭގައި އެމް.އާރު.ޕީ.އެސް އިން އިންވެސްޓްކޮށްފައިވާ އެސެޓް ކްލާސްތަކަށް ލިބިފައިވާ ފައިދާއެވެ. މިގޮތުން
މިތާވަލްގައިވާ ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު، އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއަށް އެންމެ ބޮޑު ފައިދާއެއް ލިބިފައިވަނީ ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާއިންނާއި ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑުންނެވެ. މިގޮތުން ފާއިތުވި
5 އަހަރު ދުވަހުގެ ތަފާސްހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު، ކުންފުނިތަކުން ލިބިފައިވާ ޑިވިޑެންޑަށް 14 އިންސައްތަ ފައިދާލިބިފައި ވާއިރު ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑަށް 9 އިންސައްތައިގެ
ފައިދާއެއް ލިބިފައިވެއެވެ. އެހެނިހެން އެސެޓް ކްލާސްތަކުން އެވެރެޖް ގޮތެއްގައި ލިބިފައިވަނީ 6 އިންސައްތައަށްވުރެ ދަށް ފައިދާއެކެވެ.
•ޕެ ން ޝަ ން ފަ ންޑުން ދި ވެހި ރާ އްޖޭގަ އި އިންވެ ސްޓްކު ރުމުގަ އި ހުރި ގޮ ންޖެހު ން ތަ އް
ޕްރައިވެޓް ޕެންޝަން ނިޒާމުތައް ޤާއިމްކުރެވި މިފަދަ ނިޒާމްތައް ރަނގަޅަށް ހިންގުމަށްޓަކައި އެޤައުމެއްގެ މާލީ ބާޒާރު ތަރައްޤީވުމަކީ ކޮންމެހެން ބޭނުންތެރިކަމެކެވެ.
މިގޮތުން ކުރިން ފާހަގަކޮށްލެވުނުފަދައިން ޕެންޝަން ފަންޑުތަކަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ވަރަށް ދުރު ރާސްތާގައި އިންވެސްޓްކުރާ ފަންޑުތަކެއްކަމުގައިވުމުން ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑެތި
ޕެންޝަން ފަންޑުތަކުން އެވެރެޖް ގޮތެއްގައި އެންމެ ގިނައިން އިންވެސްޓްކޮށްފައިވަނީ ކުންފުނިތަކުގެ ޙިއްޞާއާއި ދިގުމުއްދަތުގެ ބޮންޑް އަދި އެހެނިހެން އެސެޓްތަކުގައެވެ.
މިއާ ޚިލާފަށް 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެން ދިއައިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަން ސްކީމުން ޢާއްމުގޮތެއްގައި އެންމެ ގިނައިން އިންވެސްޓްކޮށްފައިވަނީ
ޓްރެޜަރީ ބިލްގައެވެ. އަދި ޙިއްޞާގަޔާއި ދިގުމުއްދަތުގެ ބޮންޑް އަދި ޞުކޫކް ގައި ޖުމްލަގޮތެއްގައި އިންވެސްޓްކުރެވިފައިވަނީ ފަންޑުގެ އެންމެ 9 އިންސައްތަ އެވެ.
މީގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ ބާޒާރުގައި ލިސްޓްކުރެވިފައިވާ ކުންފުނިތައް މަދުވުމާއި، ދިގު މުއްދަތަށް އިންވެސްޓްކުރުމަށް އެސެޓްތައް ލިބެންނެތުމެވެ.
މީގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓްކުރުމުގައި އެމް.އާރުޕީ.އެސްއަށް ހުރި ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ހިންގަމުންގެންދާ ސެކަންޑަރީ މާރކެޓެއް
ނެތުން ހިމެނެއެވެ. މީގެ ސަބަބުން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން ކޮށްފައިވާ އިންވެސްޓްމަންޓަކުން ނުކުންނަންޖެހިއްޖެ ހާލަތެއްގައި ސެކިއުރިޓީ ގަންނާނެ ފަރާތެއް ހޯދަން
ދަތިވުމުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮތެވެ.
26 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

މީގެ އިތުރުންވެސް އިންވެސްޓްމަންޓަށް ފަހި މާހައުލެއް ރާއްޖޭގައި ޤާއިމް ކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އެބަހުއްޓެވެ. މިގޮތުން ރާއްޖޭގެ މާލީ ބާޒާރު
ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި އިންވެސްޓްމަންޓާއި ގުޅޭ އިތުރު ޤާނޫނުތައް ތަޢާރަފްކުރަން ޖެހެއެވެ. މިސާލަކަށް ޓްރަސްޓާއި ބެހޭ ޤާނޫނު ތަކާއި ފައިނޭންޝަލް ޑެރިވޭޓިވްސްއާ
ބެހޭ ޤާނޫނު އަދި ބޭންކްރަޕްސީއާއި ބެހޭ ޤާނޫނުތައް ހެދުން ހިމެނެއެވެ. އަދި ހަމަމިއާއެކު މިހާރު ހެދިފައި ހުރި ޤާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން ކުންފުންޏާބެހޭ ޤާނޫނު
ފަދަ މުހިންމު ޤާނޫނުތަކަށް ގެންނަން ޖެހޭ އިޞްލާޙްތައް ގެނެސް އަމިއްލަ ކުންފުނިތަކާއި، ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކަށް ވެސް މާލީ ބާޒާރުގައި ދިގުމުއްދަތުގެ ބޮންޑް
(ޑެޓް އިންސްޓްރޫމަންޓްސް) ލިސްޓްކުރުމުގައި ހުރި ދަތިތައް ފިލުވާލުމަކީ އިންވެސްޓްމަންޓަށް ފަހި، ކުރިއަރާފައިވާ މަލީ ބާޒާރެއް ރާއްޖޭގައި އުފެއްދުމަށް ކޮންމެހެން
ބޭނުންތެރި ކަމެކެވެ.
ފަ ހު ބަ ސް
ޕެންޝަން ފަންޑުތަކަކީ ރިޓަޔަރމަންޓަށް ފައިސާ ޖަމާކުރެވި، ރިޓަޔަރވުމަށް ފަހު ފަންޑުގެ ބައިވެރިންނަށް ރަނގަޅު އާމްދަނީއެއް ލިބޭނޭގޮތަށް އިންވެސްޓް ކުރެވޭ
ފަންޑުތަކެކެވެ. އެހެންކަމުން މިފަދަ ފަންޑުތަކަށް ވަރަށް ދިގު މުއްދަތުގައި އިންވެސްޓް ކުރުމުގެ ޤާބިލްކަން ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ފަންޑުގެ މަޤްޞަދު ޙާޞިލްކުރުމަށްޓަކައި
ދިގުމުއްދަތުގެ މާލީ ސެކިއުރިޓީތަކުގައި އިންވެސްޓްކުރުމަކީ މުހިންމުކަމެވެ. ނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ ބާޒާރު ތަރައްޤީ ނުވުމުންނާއި ދިގުމުއްދަތުގައި އިންވެސްޓްކުރެވެން
ހުރި ވަސީލަތްތަށް މަދުވުމުން އެމް.އާރު.ޕީ.އެސްއިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓްކުރުމުގައި އުނދަގޫތަކާއި ކުރިމަތިލާންޖެހިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ކުރިމަގުގައި
އިންވެސްޓްމަންޓް ފުޅާކުރުމަށްޓަކައި މާލީ ބާޒާރު ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފަންނީ ޤާނޫނުތައް ހަދައި، އިތުރަށް އިންވެސްޓްކުރުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާނޭގޮތަށް މިހާރު
ހެދިފައި ހުރި ޤާނޫނުތަކަށް އިޞްލާޙުގެނައުން މުހިންމުކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 27 5
Volume 05 | CMR

8.
ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ
ލިޔުނީ: ޢަބްދުاله ޒަކަރިއްޔާ
ޑިވިޑެންޑް އަކީ ފައިދާގެ ގޮތުގައި ޙިއްޞާދާރުންނަށް ކުންފުނިން ދޫކުރާ މިންވަރެވެ. ޑިވިޑެންޑްގެ އިތުރުން އިންވެސްޓަރުންނަށް ނަފާ ލިބޭ އަނެއް ގޮތަކީ ޙިއްޞާ
މި ފައިދާ ނަގުދު ފައިސާގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ އެހެން އެސެޓެއްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ ގަނެފައިވާ އަގަށްވުރެ ބޮޑު އަގެއްގައި ވިއްކާލުމުން ލިބޭ ފައިދާ ނުވަތަ ކެޕިޓަލް ގެއިން
ކުންފުނީގެ ޙިއްޞާގެ ގޮތުގައި ވެސް ޙިއްޞާދާރުންނަށް ދޫކުރެއެވެ.1 ޢާންމު އެވެ. ޙިއްޞާގެ ޕޯޓްފޯލިއޯއެއްގައި އިންވެސްޓްކޮށްގެން އިންވެސްޓަރަކަށް ލިބޭ ޖުމުލަ
ގޮތެއްގައި ޑިވިޑެންޑްގެ ގޮތުގައި ދޫކުރަނީ ނަގުދު ފައިސާ އެވެ. ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ ނަފާގައި ހިމެނެނީ ޑިވިޑެންޑް އާއި ކެޕިޓަލް ގެއިންއެވެ. މި އާމްދަނީ އަކީ ސަރުކާރުގެ
އަކީ ކުންފުންޏަކަށް ލިބޭ ފައިދާގެ ތެރެއިން ޙިއްޞާދާރުންނަށް ބަހަން ކަނޑައަޅާ ސިޔާސަތުގެ ސަބަބުން ވެސް ބަދަލުވާ އެއްޗެކެވެ. 1960 ގެ އަހަރުތަކުގައި
ފައިދާ ބަހާނެ އުސޫލު ކަމުގައި ކުންފުނިތަކުން ވިސްނާ ވިސްނުމެވެ. މި އިނގިރޭސި ވިލާތުގެ ލޭބަރ ސަރުކާރުން ވަނީ އަހަރުންއަހަރަށް ޑިވިޑެންޑް އިތުރުކުރެވޭނެ
ވިސްނުމަކީ ކުންފުނީގެ ޢުމުރާއި، ވިޔަފާރީގެ ދާއިރާ އާއި ކުންފުނި ހިންގަމުންދާ އެންމެ މަތީ އިންސައްތައެއް ކަނޑައަޅާފައެވެ. މި ރެސްޓްރިކްޝަން ހުއްޓުމަކަށް
ޤައުމުތަކުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނުތަކާއި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުތަކުގެ ގެނައީ 1979 ވަނަ އަހަރު ވެރިކަމާ ޙަވާލުވި ކޮންޒަވޭޓިވް ސަރުކާރުންނެވެ.2
ސަބަބުން ވެސް ތަފާތުތަކެއް އައުން އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. އެމެރިކާގައި Real Estate Investment Trusts(REITs) ތަކުން އެކުންފުނި
ތަކަށް ލިބޭ ފައިދާގެތެރެއިން 90% ބަހަންޖެހެނީ ޙިއްޞާދާރުންނަށެވެ. އަދި
ޑިވިޑެންޑް ބެހުމުގައި ދުނިޔޭގެ އެކިއެކި ޤައުމުތަކުގައްޔާއި ބައެއް ކުންފުނިތަކުން ރީޓްސްތަކުން އޭގެ ބަދަލުގައި އެއްވެސް ޓެކުހެއް ދައްކާކަށް ނުޖެހެއެވެ. މިފަދަ ޙާލަތުގައި
ޢަމަލުކުރުމުގައި ތަފާތު އުޞުލޫތައް ގެންގުޅޭކަން ފާހަގަކުރަމެވެ. މިގޮތުން، ޤާނޫނުން މަތިކުރާ ޒިންމާ އަދާކުރުމަށްޓަކައި ވިޔަފާރިތަކުން އެސެޓް ވިއްކަންޖެހުމަކީ
3
އެމެރިކާގެ ކުންފުނިތަކުން ކުއަރޓާލީ ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރާއިރު، އިނގިރޭސި ވިލާތުގައި އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. އަދި ވިއްކާ އެސެޓްތައް ނުއަގުގައި ވިއްކުމަކީ ޢާންމުކަމެކެވެ .
ކުންފުނިތަކުން ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރަނީ ދެ އިންސްޓޯލްމަންޓްއަކަށް ބަހާލައިގެންނެވެ.2
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގިނަ ކުންފުނިތަކުން އަހަރުގެ ޑިވިޑެންޑް އެއްފަހަރާ ދޫކުރާއިރު، ބައެއް
ކުންފުނިތަކުން ޑިވިޑެންޑް ދެބަޔަކަށް ބަހާލައިގެން ދޫކުރެއެވެ.
1 ހޮގެޓް، މެޑްލިން، ޗަލްމަރސް، ބީޓި، ހެލްމަން އަދި މެކްސްފީލްޑް (2018)، އެކައުންޓިންގ. 10 ވަނަ އެޑިޝަން، ޖޯން ވައިލީ އެންޑް ސަންސް، ކުއީންސްލަންޑް،
އޮސްޓްރޭލިއާ
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 2 5 ވޮޓްސަން އަދި ހެޑް(2007)، ކޯޕަރޭޓް ފައިނޭންސް -ޕްރިންސިޕަލްސް އެންޑް ޕްރެކްޓިސް، 4 ވަނަ އެޑިޝަން، ޕްރެންޓައިސް ހޯލް، ފައިނޭންޝަލް ޓައިމްސް، ލަންޑަން
3 28 އެލްޑެސްޓެއިން، ލިއު އަދި ސެންގް (2009)، ރިއަލް އާނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް އެންޑް ޑިވިޑެންޑް ޕޭއައުޓް ސިގްނަލްސް – އަ ސްޓަޑީ ފޮރ ޔޫ.އެސް. ރިއަލް
Volume 05 | CMR އެސްޓޭޓް އިންވެސްޓްމަންޓް ޓްރަސްޓްސް

6
ކޯޕަރޭޓް ފައިނޭންސް އެކުލެވިގެންވަނީ އިންވެސްޓްކުރުމާއި އިންވެސްޓްކުރުމަށް އެއީ އެމީހަކު ދައްކަންޖެހޭ ޓެކުހުގެ މިންވަރު ކުޑަކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެސްމެއެވެ .
ފައިސާ ހޯދާނެ ގޮތްތަކުގެ މައްޗަށްކަމަށް ކުރީ ޒަމާނުގައި ދެކެވުނުކަމުގައި
ވިޔަސް، ފަހަކަށް އައިސް، ކޯޕަރޭޓް ފައިނޭންސް އެކުލެވިގެންވަނީ ތިން ބަޔަކަށް އިންވެސްޓަރުން ބޮޑަށް ބޭނުންވަނީ ޑިވިޑެންޑްތޯ ނޫނީ ކެޕިޓަލް ގެއިންތޯ
2
ކަމަށް ބުނާ އަޑުގަދަވެ، ތިންވަނަ ބަޔަކީ ޑިވިޑެންޑް ކަމުގައިވެ އެވާހަކަތައް ވަނީ ކަނޑައެޅިގެން ދާނީ އެ އިންވެސްޓަރަކަށް އޭގެ ނަފާ ލިބޭ މިންވަރަށާއި،
ޔުނިވަރސިޓީތަކުގެ ފައިނޭންސް މޮޑިއުލްތަކުގެ ފޮތްތަކުން ޖާގަހޯދާފައެވެ. ވުމާއިއެކު، އިންވެސްޓަރުގެ ރިސްކް އެޕެޓައިޓްގެ އިތުރުން، އެހެން އިންވެސްޓްމަންޓްތަކުން
ޑިވިޑެންޑާއި ގުޅޭގޮތުން ކުރެވޭ ދިރާސާތަށް ވެސް ވަނީ އިތުރުވެފައެވެ. ލިބޭނެކަމަށް ލަފާކުރާ ނަފާ އާއި އެ ޤައުމެއްގައި ޑިވިޑެންޑާއި ކެޕިޓަލް ގެއިން
އިން ޓެކްސް ނެގުމަށް ކަނޑައަޅާފައި ހުންނަ ރޭޓް ތަކާއި ތްރެޝްހޯލްޑަށް
ޙިއްޞާގެ އިންވެސްޓްމަންޓަށް ލިބޭ ނަފާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއްބަޔަކީ ޑިވިޑެންޑް ބިނާކޮށެވެ. އިންވެސްޓަރުންގެ ވިސްނުމާއި މާލީ ކަންކަމަށް އަހުލުވެރިވެ، ފައިދާ
އަށް ވީނަމަވެސް ބައެއް ކުންފުނިތަކުން ޑިވިޑެންޑް ދީފައި އަނެއްބައި ކުންފުނިތަކުން އާއި ގެއްލުން ވަޒަންކޮށްލުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުންނަ އިންވެސްޓަރުން އެފަރާތްތަކުގެ
ޑިވިޑެންޑް ނުދެނީ ކީއްވެތޯ؟ ޑިވިޑެންޑް ދިނަސް އަދި ނުދިން ކަމުގައި ވިޔަސް އިންވެސްޓްމަންޓް ނިންމުންތައް ނިންމާ ގޮތާއި މާލީ މަޢުލޫމާތު ނެތް ފަރާތްތަކުން
އިންވެސްޓަރުގެ މާލީ ޙާލަތަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާންނާނެ ކަމަށް 1961 ދެކޭ ގޮތް ތަފާތުވުމަކީ އެކަށީގެންވާކަމެކެވެ. މިސާލަކަށް، އެންމެ އެންގަލަކުން
ގައި Modigliani އާއި Miller ލިއުއްވާފައިވާ ދިރާސާ4 އާއި އެކު ހަނިގޮތަކަށް ފައިދާއަށް ބަލައި އިންވެސްޓަރުން އިސްކަންދޭނީ ޑިވިޑިންޑްގެ ގޮތުގައި
އިޤްތިޞާދީ މާހިރުންނަށް ހައިރާންކަން ގެނުވިއެވެ. ނަމަވެސް، ކުންފުނިތަކުގެ ލިބޭ ނަފާގެ މައްޗަށެވެ. ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ އާމްދަނީގެ ސަބަބުން ޓެކުހުގެ
ވިޔަފާރީގެ ފުރަތަމަ އަހަރުތަކުގައި ޢާންމުކޮށް ޑިވިޑެންޑް ނުދިން ކަމުގައި ވިޔަސް، ގޮތުގައި ދައްކަންޖެހޭ ނިސްބަތުގެ ކުޑަބޮޑު މިނަކީ ވެސް ޙިއްޞާ ފަދަ މާލީ މުދާ
ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރި ފުޅާވެ، ފައިދާ އިތުރުވުމުން، ޑިވިޑެންޑް ބެހުމަކީ ޢާންމުކަމެކެވެ. ގަތުމުގައި އިންވެސްޓަރުން ރިޢާޔަތްކުރާ ކަމެކެވެ. ޢާންމުގޮތެއްގައި ޑިވިޑެންޑް އިން
ނެގޭ ޓެކުހުގެ ރޭޓަށްވުރެ ކެޕިޓަލް ގެއިން އިން ނެގޭ ޓެކުހުގެ ރޭޓް މަތިކޮށް
ޑިވިޑެންޑް އިރެލެވަންސް ތިއަރީ އަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް މެތެމެޓިކަލް ޕްރޫފްތައް އުޅޭ ޤައުމުތަކުގައި އިންވެސްޓަރުން ޑިވިޑެންޑަށް ބަރޯސާވާލެއް ބޮޑެވެ. މިގޮތުން
އެކުލެވުނު ތިއަރީއެއް ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް، ކޮންމެ އިންވެސްޓްމަންޓެއްގެ ބަލާއިރު، އިނގިރޭސި ވިލާތުގެ ގިނަ ކުންފުނިތަކުން ޑިވިޑެންޑް ބަހާއިރު، އެމެރިކާގެ
ވެސް ހަމައަގަކީ އެ އިންވެސްޓްމަންޓް އަކުން މުސްތަޤްބަލްގައި ލިބޭނެކަމަށް ގިނަ ކުންފުނިތަކަކުން ޑިވިޑެންޑެއް ނުބަހައެވެ.7 ބޮޑެތި ބައެއް ކުންފުނިތަކަކީ
ލަފާކުރާ ނަފާގެ މިއަދުގެ އަގުކަމީ އިޤްތިޞާދީ މާހިރުން ދެބަސްވާ އިންވެސްޓަރަށް ޑިވިޑެންޑް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ފައިސާ އިންވެސްޓްކޮށްގެން
ކަމެއް ނޫނެވެ. މިކަމަށް ބިނާކޮށް، 1962 ވަނަ އަހަރު ބޮޑެތި ނަފާހޯދާ ކުންފުނިތަކެކެވެ.
ޕްރޮފެސަރ މައިރޮން ގޯޑަންގެ މޮޑެލް އޮން ޝެއަރ ވެލުއޭޝަން
އަކީ މިހާތަނަށް އައިއިރު ޙިއްޞާގެ ހަމައަގަކީ ޑިވިޑެންޑް ނުވަތަ ބެހެނިވި ފައިދާ ކަނޑައެޅުމުގައި ކުންފުނިތަކުން ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތަކެއް ހުރެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި، ކުންފުންޏަކީ ކުރިމަގުގައި ވެސް
ކޮބައިކަން ދެނެގަތުމަށް ޢާންމުކޮށް ބޭނުންކުރާ ފޯމިއުލާ އެކެވެ.
ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ފައިދާ ލިބޭނެ ކުންފުންޏަކަށް ހެދުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމާއި، ލޯނުތަކާއި ބޮންޑު އަދި ޞުކޫކް ފަދަ ވަސީލަތްތަކަށް
ރަނގަޅަށް ނަފާވާން ފެށުމާއެކު އިންވެސްޓްކުރަން ބޭނުންވާ ވަރަށް ވުރެ
ޝް 5. އިންވެސްޓަރުންނަށް އަނބުރާ ރައްދުކުރަންޖެހޭ ފައިސާ ހުރިކަން ޔަޤީންކުރުމާއި،
ފްރީ ކޭ ފްލޯ އިތުރުވެ، ޑިވިޑެންޑްގެ ގޮތުގައި ދޭނެ ފައިސާ ހުރެއެވެ
ދަރަނީގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމުގައި އެކަށައަޅާފައިވާ އެއްބަސްވުންތަކުގައި
ފައިދާވެ ފައިސާ ހުރުމާއި ޑިވިޑެންޑް ބެހުމާއި ބައެއްފަހަރަށް މާބޮޑު ގުޅުމެއް
ޝް ކަނޑައަޅާފައިވާ މާލީ ޝަރުޠުތައް ދެމެހެއްޓުމާއި، ދަރަނީގެ ވަސީލަތްތައް ނެގުމުގެ
ނޯވެއެވެ. މަ ހޫރު ވިޔަފާރިވެރިޔާ ވޮރަން ބަފެޓް، އޭނާގެ
10 1967 ސަބަބުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގެ މާލީ ޤާބިލްކަން ހުރުމުގެ
Berkshire Hathaway އިން ވަނަ އަހަރު ޙިއްޞާއަކަށް
އިތުރުން ކުންފުނީގެ ދުވަހުން ދުވަހަށް ހިންގަންޖެހޭ ޙަރަކާތްތައް ހިންގުމަށާއި
ސެންޓް ބެހި ކަމުގައި ވިޔަސް، އޭގެ ފަހުން، އެކުންފުނިން ޑިވިޑެންޑް ބަހާފައެއް
ސަޕްލަޔަރުންނަށް ފައިސާ ދެއްކުމަށް އެކަށީގެންވާ ފައިސާ ހުރިކަން ޔަޤީންކުރުން
ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ، ބަފެޓް ޤަބޫލުކުރާގޮތުގައި، ޑިވިޑެންޑްއެއް ހޯދުމަށްވުރެ،
ހިމެނެއެވެ. އަދި ހަމަމިއާއެކު، ކުންފުނީގެ ކެޕިޓަލް ސްޓްރަކްޗަރ އަށް ބަލައި،
ޙިއްޞާދާރުންނަށް ޙިއްޞާ ވިއްކާލައިގެން މާބޮޑު ނަފާ ހޯދޭނެއެވެ. އަދި
4 މޮޑިގލާނީ އަދި މިލަރ (1961)، ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ، ގްރޯތް، އެންޑް ދަ ވެލުއޭޝަން އޮފް ޝެއަރސް، ޖާރނަލް އޮފް ބިޒްނަސް، ވޮލިއުމް 34، ޞަފްޙާ 433-411
5 ޑެނިސް އަދި އޮސޮބޮވ (2008)، ވައި ޑޫ ފާރމްސް ޕޭ ޑިވިޑެންޑްސް؟ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެވިޑެންސް އޮން ދަ ޑިޓާރމިނަންޓްސް އޮފް ޑިވިޑެނޑް، ޖާރނަލް އޮފް ފައިނޭންޝަލް ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 29 5
އިކޮނޮމިކްސް، ވޮލިއުމް 82، ޞަފްޙާ Volume 05 82-62 | CMR
6 ހައުސެލް، މޯގަން (2013)، ބަފެޓް: ޔޫ ވޯންޓް އަ ޑިވިޑެންޑް؟ ގޯ މޭކް ޔުއަރ އޯން. ސެލް ޝެއަރސް އިފް ޔޫ ވޯންޓް މޯރ ކޭޝް. ދަ މޮޓްލީ ފޫލް، 4 މާރިޗް 2013
7 ހޭ، އިންގް، ޒައިއަޓްސް އަދި ޖަންގް (2016)، ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ އެންޑް އަރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް އެކްރޮސް ކަންޓްރީސް

ދަރަނީގެ ކެޕިޓަލް ހުރީ ކުންފުންޏަށް މާލީ ދަތިތަށް މުސްތަޤްބަލްގައި ދިމާވުން ޑިވިޑެންޑް ތިއަރީ ތަ އް
ކުޑަކުރެވޭނެފަދަ މިންގަނޑަކަށްތޯ ބަލައި، އެކަމަށް ވެސް ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހެއެވެ.8
ބައެއް މަޝްހޫރު ކުންފުނިތައް ކަމަށްވާ އަލްފާބެޓް، އެމެޒޯން، ފޭސްބުކް އަދި
ޓެސްލާ ފަދަ ކުންފުނިތަކުން ޑިވިޑެންޑެއް ނުބަހައެވެ. ނަމަވެސް، އެކުންފުނިތަކުގެ
ޢާންމުގޮތެއްގައި ޑިވިޑެންޑް ބެހުމުގައި ގެންގުޅޭ ވިސްނުންތަކަށް ބިނާކޮށް 3
ޙިއްޞާގެ އަގު ބާޒާރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މައްޗަށް ދެއެވެ. ޙިއްޞާދާރުން
ތިއަރީއެއް ގެންގުޅެއެވެ. މި ތިއަރީ ތަކަކީ ޓްރެޑިޝަނަލް ވިއު؛ ޑިވިޑެންޑް
ބޭނުންނަމަ، ޙިއްޞާ ވިއްކާލައިގެން އޭގެ ނަފާ ހޯދޭނެއެވެ. މިސާލަކަށް، 2015
އިރެލެވަންސް ތިއަރީ އަދި ރިސިޑިއުއަލް ތިއަރީ އެވެ. ޓްރެޑިޝަނަލް ވިއު
ވަނަ އަހަރު ފެށުނުއިރު އެޕަލް ކުންފުނީގެ ޙިއްޞާގެ އަގު ހުރީ ގާތްގަނޑަކަށް
ނުވަތަ ޤަދީމީގޮތުން ގެންގުޅޭ ވިސްނުމަކީ (ޢާންމު ވިސްނުމަކީ) ޑިވިޑެންޑް
112 ޔޫ.އެސް. ޑޮލަރުގައެވެ. ނަމަވެސް، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައި މަސް
އަކީ އޭގެ ސަބަބުން ޙިއްޞާގެ އަގަށް ބަދަލު އަންނާނެ އެއްޗެކެވެ. ޙިއްޞާގެ
ނިމުނުއިރު، އެކުންފުނީގެ ޙިއްޞާގެ އަގު ހުރީ ގާތްގަނޑަކަށް 377 ޔޫ.އެސް.
އަގު ބިނާވެފައިވަނީ ޑިވިޑެންޑްގެ ގޮތުގައި ލިބިފައިވާ އަދި ލިބޭނެކަމަށް ލަފާކުރާ
ޑޮލަރުގައެވެ.9 މިއީ، އަހަރުން އަހަރަށް 27% ގެ ކުރިއެރުމެކެވެ. ވުމާއިއެކު،
އާމްދަނީ އާއި ޙިއްޞާގެ ފައިދާގެ ނިސްބަތުގެ ގޮތުގައި އިންވެސްޓަރަކަށް
އެޕަލް ފަދަ ކުންފުންޏެއްގައި އިންވެސްޓްކުރާ ފަރާތަކުން ފައިސާ ބޭނުންވާނަމަ،
ބަލައިގަނެވޭނެ އެންމެ ދަށް މިންވަރުގެ މައްޗަށެވެ. ޑިވިޑެންޑް އިރެލެވަންސް
ފަސޭހަކަމާއެކު، ބޮޑު ނަފާއެއް ލިބޭގޮތަށް ވިއްކާލެވޭނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން،
ތިއަރީގައި ވާގޮތުން ޕާރފެކްޓް ކެޕިޓަލް މާރކެޓެއްގައި އިންވެސްޓަރުންނަށް
ޓެކްސް ދައްކަންޖެހޭވަރު ކުޑަވުމަކީ މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރަން ބާރުލިބޭ ކަމެކެވެ.
ނަފާގެ ގޮތުގައި ލިބެނީ ޑިވިޑެންޑްތޯ ކެޕިޓަލް ގެއިންތޯ މުހިންމެއް ނޫނެވެ. އަދި
ކުންފުނީގެ ޑިވިޑެންޑް ކަނޑައެޅުމުގައި ފައިނޭންސް މެނޭޖަރުން ކުންފުނިން ކުރިމަގުގައި
މިފަދަ މާރކެޓެއްގައި ގަނެވިއްކުމަށް އިތުރު އެއްވެސް ޚަރަދެއް ނުހިނގާނެއެވެ.
އިންވެސްޓްކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބެހެއްޓުމާއި ޙިއްޞާދާރުން ޑިވިޑެންޑަށް
ކުންފުނީގެ މާރކެޓް ކެޕިޓަލައިޒޭޝަން ބިނާވާނީ ކުންފުންޏަށް މުސްތަޤްބަލުގައި
ކުރާ އުންމީދަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެކަށީގެންވާ އުސޫލެއް ގެންގުޅުން މުހިންމެވެ. އަދި
ފައިދާހޯދުމުގެ ޤާބިލުކަމަށެވެ. ރިސިޑުއަލް ތިއަރީގައި ވާގޮތުން ކުންފުނިތަކުން
ހަމަމިއާއެކު، ޑިވިޑެންޑް ކަނޑައަޅާއިރު މާރކެޓުން އެކަން ބަލައިގަންނާނެ ގޮތަކާމެދު
ބަލާނީ ފައިދާވާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގައި އިންވެސްޓްކޮށްގެން ހަލުއިކަމާއެކު ވިޔަފާރި
ވިސްނުން ހިންގާފައި އޮތުމަކީ މުހިންމުކަމެކެވެ.
ތަރައްޤީކޮށް ކުރިއަރުވާށެވެ. އަދި މިކަމަށް އިންވެސްޓްކޮށްފައި ބާކީ ފައިސާއެއް
2
ހުރިނަމަ، އެ ފައިސާ ޑިވިޑެންޑްގެ ގޮތުގައި ބެހުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅުކަމެކެވެ .
ޑިވިޑެންޑް ކަނޑައަޅާއިރު، އަހަރުން އަހަރަށް ޑިވިޑެންޑަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތައް އައުމަކީ،
ފްލަކްޗުއޭޝަން ބޮޑުވުމެވެ. ޢާންމުގޮތެއްގައި، ފްލަކްޗުއޭޝަން ބޮޑުވުމަކީ މާރކެޓް
ތަރައްޤީވެފައިވާ އިޤްތިޞާދުތަކަށް ބަލާއިރު އެންމެ ގިނަ ކުންފުނިތަކުން
ވޮލަޓިލިޓީ މައްޗަށް ގޮސް، މާރކެޓަށް އޮންނަ އިތުބާރު ދަށްވާ ކަމެކެވެ. ވުމާއެކު،
ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރާ ޖަޕާނުގެ 88.6% ކުންފުނިން ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރާއިރު،
ބޮޑަށް ފައިދާވާ އަހަރުތަކުގައި އެއީ ވަކި ޕްރޮޖެކްޓަކުން ނުވަތަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަކުން
އެމެރިކާގައި ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރާ ކުންފުނިތަކުގެ ނިސްބަތް ހުރީ 36.5% ގައެވެ.10
ލިބިފައިވާ ފައިދާއެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ފައިދާ އެކަށީގެންވާ ދިގުމުއްދަތަކުން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ލިސްޓްކޮށްފައިވާ 9 ކުންފުނިން ވެސް 2019 ވަނަ އަހަރުގެ
ޑިވިޑެންޑްގެ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދިނުން މުހިންމެވެ. ނަމަވެސް، ކުންފުންޏަކުން، ފައިދާގެ
ފައިދާ އިން މިހިނގާ 2020 ވަނަ އަހަރު ވަނީ ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރުމަށް
ވަކި އިންސައްތައެއް ކޮންމެ އަހަރަކު ބަހަން ކަނޑައަޅާނަމަ، ފްލަކްޗުއޭޝަން
ކަނޑައަޅާފައި ނުވަތަ ޑިވިޑެންޑް ދޫކޮށްފައެވެ.11 މިއީ، ފަހުގެ ތާރީޚެއްގައި ހުރިހާ
ބޮޑުވެ، މާރކެޓް ކޮންފިޑެންސް ލެލެވްއަށް އަސަރުކުރުމަކީ ނުވެ ނުދާނެކަމެކެވެ.
ކުންފުނިތަކުންވެސް ޙިއްޞާދާރުންނަށް ޑިވިޑެންޑް ލިބުނު ހަމައެކަނި އަހަރެވެ.
ޑިވިޑެންޑްގެ މިންވަރަކީ ނުވަތަ ޑިވިޑެންޑް ޔީލްޑަކީ ޙިއްޞާގެ އަގަށް ބަދަލު އަންނަ
ޤައުމުތަކުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ކުރިއަރައި، ކެޕިޓަލް މާރކެޓްގެ ލިކުއިޑިޓީ
ސިގްނަލެއް މާރކެޓަށް ފޮނުވާ އެއްޗެކެވެ. ޢާންމުގޮތެއްގައި އިންވެސްޓަރުން
އިތުރުވުމުން، އިންވެސްޓަރުންނަށް ކެޕިޓަލް ގެއިންގެ ގޮތުގައި ނަފާ ހޯދުމަށް
ބޭނުންވަނީ ކުންފުނީގެ ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީއަކީ އަވަސް އަވަހަށް ބަދަލުނުވާ އަދި
އޮންނަ ފުރުޞަތު ފަހިވެއެވެ. އެހެނީ، މާރކެޓްގެ ޙަރަކާތްތަށް ދިރާސާކޮށްގެން
އަހަރުން އަހަރަށް ލިބޭ ޑިވިޑެންޑްގެ މިންވަރަކީ އިތުރުވަމުންދާ އެއްޗަކަށް ވުމެވެ.
ގިނަ ޢަދަދެއްގެ މުއާމަލާތްތަކަކުން ނަފާ އިތުރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑުވެއެވެ.
މިސާލަކަށް، ޙިއްޞާ ގަނެވިއްކާ މީހަކަށް ކޮންމެ ޙިއްސާއަކުން 1 ރުފިޔާ ފައިދާގެ
8 ބީ.ޕީ.ޕީ ލާރނިންގ މީޑިއާ (2016). އޭ.ސީ.ސީ.އޭ. އެފް 9: ފައިނޭންޝަލް މެނޭޖްމަންޓް
30 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
9 ނާޒްޑާކް (2020)، އެޕްލް އިންކް – ކޮމަން ސްޓޮކް – 28 ޖުލައި 2020
Volume 05 | 10 CMR ހޭ، އިންގް، ޒައިއަޓްސް އަދި ޖަންގް (2016) ޑިވިޑެންޑް ޕޮލިސީ އެންޑް އަރނިންގސް
11 ލިސްޓްކޮށްފައިވާ ކުންފުނިތަކުގެ ޕްރެސް ރިލީޒްތަކާއި ޕަބްލިކް އެނައުންސްމަންޓްތަކަށް ބިނާކޮށް.

ގޮތުގައި ލިބުނުކަމުގައި ވިޔަސް އޭނާ ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް 200 ޙިއްޞާގެ މަގުން
4 ޓްރާންސެކްޝަން ހިންގާނަމަ، މަސްދުވަހުގެ އާމުދަނީގެ ގޮތުގައި ހަމައެކަނި
އިންވެސްޓަރުން ބޮޑަށް ބޭނުންވަނީ ޑިވިޑެންޑްތޯ
ޙިއްޞާ ގަނެވިއްކައިގެން ވެސް 24,000 ރުފިޔާ ލިބޭނެއެވެ. ނަމަވެސް،
ނޫނީ ކެޕިޓަލް ގެއިންތޯ ކަނޑައެޅިގެން ދާނީ އެ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖްގައި ލިސްޓްކޮށްފައިވާ ކުންފުނިތަކުގެ ޢަދަދު
އިންވެސްޓަރަކަށް އޭގެ ނަފާ ލިބޭ މިންވަރަށާއި،
މަދުވެފައި، އެ ކުންފުނިތަކުން ޕަބްލިކަށް ދޫކޮށްފައިވާ ޙިއްޞާގެ ނިސްބަތް
އިންވެސްޓަރުގެ ރިސްކް އެޕެޓައިޓްގެ އިތުރުން،
ކުޑަވުމާއި، ދަރަނީގެ ވަސީލަތްތައް މާރކެޓްގައި މަދުވުމާއި އަދި ފަސޭހައިން
އެހެން އިންވެސްޓްމަންޓްތަކުން ލިބޭނެކަމަށް ލަފާކުރާ
ޓްރޭޑްކުރެވޭނެ ޒަމާނީ ޗެކްނޮލޮޖީއާއި ބީރައްޓެހި ކަމަކީ ގިނަ ޓްރާންސެކްޝަންތައް
ނަފާ އާއި އެ ޤައުމެއްގައި ޑިވިޑެންޑާއި ކެޕިޓަލް ގެއިން
ހިންގުމަށް އޮތް ހުރަހެކެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން، ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖާއި ކެޕިޓަލް
އިން ޓެކްސް ނެގުމަށް ކަނޑައަޅާފައި ހުންނަ ރޭޓް
މާރކެޓްގެ ތަރައްޤީއަށް ވެސް އިތުރު ގޮންޖެހުންތައް ކުރިމަތިވެއެވެ. ވީމާ، ޒަމާނީ،
ތަކާއި ތްރެޝްހޯލްޑަށް ބިނާކޮށެވެ.
އީޖާދީ ގޮތްތައް ހޯދައިގެން މާރކެޓް ތަރައްޤީކުރުމުން، ގަނެވިއްކުން ފަސޭހަވެ،
ލިކުއިޑިޓީ އިތުރުވާނެއެވެ. ޑިވިޑެންޑް ނުލިބޭ ޙާލަތުގައި ނަގުދު ފައިސާ ބޭނުންވާ
އިންވެސްޓަރަށް ދެވޭނެ އެންމެ ބޮޑު އުންމީދަކީ ލިކުއިޑް މާރކެޓެއް އޮތުމެވެ.
ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ އަދި ތަރައްޤީވަމުންއަންނަ ޤައުމުތަކުގެ 59.6%
ނަމަވެސް، ކުންފުންޏަކުން، ފައިދާގެ ވަކި
ކުންފުނިތަކުން ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރެއެވެ. ތަރައްޤީވެފައިވާ އިޤްތިޞާދުތަކުގެ
އިންސައްތައެއް ކޮންމެ އަހަރަކު ބަހަން ކަނޑައަޅާނަމަ،
58.4% ކުންފުނިން ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރާއިރު، ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ
ފްލަކްޗުއޭޝަން ބޮޑުވެ، މާރކެޓް ކޮންފިޑެންސް
ޤައުމުތަކަށް ނިސްބަތްވާ 66% ކުންފުނިން ޑިވިޑެންޑް ދޫކުރެއެވެ6.
ލެލެވްއަށް އަސަރުކުރުމަކީ ނުވެ ނުދާނެކަމެކެވެ.
ޢާންމު އުސޫލަކުން ތަރައްޤީވެފައިވާ މާރކެޓްތަކާއި އަޅާބަލާއިރު ތަރައްޤީވަމުން
އަންނަ މާރކެޓްތަކަކީ ލިކިއުޑިޓީ، ނިސްބަތުން ދަށް މާރކެޓްތަކަކަށްވުމުން،
އިންވެސްޓަރުންނަށް ރިސްކް ބޮޑުވެ، ބޭނުންވާ ނަފާގެ މިންވަރު ވެސް ބޮޑުވެގެން
ދެއެވެ. އެހެނީ، ރިސްކް ނަގާ މިންވަރު ބޮޑުނަމަ، އެ ރިސްކް ކޮމްޕެންސޭޓްކުރާވަރުގެ
ނަފާއެއް އިންވެސްޓަރުން ވެސް ބޭނުންވާނެއެވެ.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 31 5
Volume 05 | CMR

9. ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް
ލިޔުނީ: އާމިނަތު މުޙައްމަދު ދީދީ
ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސަކީ އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުގެ އިން އެކުލަވާލާފައިވާ ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ފްރޭމްވޯކްގެ މަޤްޞަދުގެ ތެރޭގައި
ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންމެހާ ކަންތައްތައް ކުރިޔަށްދަނީ ބޯޑާއި، ޝަރީޢާ ކޮމިޓީ އާއި އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުގެ
ޝަރީޢާގެ އަސާސްތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ ބަލާ ކަށަވަރުކުރުމަށް އެކުލަވާލާފައިވާ މެނޭޖްމަންޓްގެ ރޯލު ޝަރީޢާއާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުން
ނިޒާމެކެވެ. އެއީ އެ އިންސްޓިޓިއުޝަނަކާއި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާ ދެމެދު އޮންނަ ހިމެނެއެވެ. މި ފްރޭމްވޯކުގައި މައިގަނޑު 6 ކަމެއް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި
2
ގުޅުމެވެ. މީގެ ތެރޭގައި މުވައްޒަފުން، ކްރެޑިޓަރސް، ސަރުކާރު، ސޮސައިޓީ ހިމެނެނީ:
އަދި އެހެނިހެން ފަރާތްތައް ހިމެނެއެވެ. ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސާއި ޝަރީޢާ
ގަވަރނަންސް ތަފާތުވުމުގެ މައިގަނޑު އަސާސަކީ އެ ގުޅުން ބިނާވެގެންވަނީ 1.ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސްގެ އާންމު އުސޫލުތައް
ޝަރީޢާގެ އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް ކަމުގައިވާތީއެވެ. މިގޮތުން ޑެފިނިޝަން އާއި 2.އޯވަރސައިޓް އޮފް އެކައުންޓަބިލިޓީ އެންޑް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ
މަޤްޞަދު އަދި ޕްރެކްޓިސްތަކަށް ބަލާއިރު ކޯޕަރޭޓް ގަވަނަންސްއާއި ޝަރީޢާ 3.އިންޑިޕެންޑެންސް (މިނިވަންކަން)
ގަވަނަންސް ގައި އެއްގޮތް ކަންތައްތަކެއް ހުރެއެވެ. މިކަންކަމުގެ އިތުރުން ޝަރީޢާ 4.ކޮމްޕީޓެންސީ (ޤާބިލުކަން)
ގަވަރނަންސްގައި ޝަރީޢާގެ ހަމަތަކާއި އެއްގޮތަށް ހިންގުން ކުރިޔަށްދޭތޯ 5.ކޮންފިޑެންޝަލިޓީ އެންޑް ކޮންސިސްޓެންސީ)ސިއްރު ހިފެހެއްޓުމާއި،
ޗެކްކުރާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސް ގައި މިކަންކަމަށް އެއްމިންގަޑެއްގައި ހިފެހެއްޓުން(
ރިޢާޔަތްނުކުރާނެއެވެ. އެހެންކަމުން ފުރިހަމަ ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ފްރޭމްވޯކެއް 6.ޝަރީޢާ ކޮމްޕްލަޔަންސް އެންޑް ރިސާރޗް ފަންކްޝަން
އޮތުމަކީ ޝަރީޢާ ނޮން-ކޮމްޕަލަޔަންސް ރިސްކުތައް ކުޑަކުރުމަށް ކޮންމެހެން
ބޭނުންތެރިކަމެކެވެ. ރަނގަޅު ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ފްރޭމްވޯކެއް އޮވެއްޖެނަމަ، އެންމެ ފުރަތަމަ ޖެނެރަލް ރިކުއަރމަންޓްގެ ދަށުން ޝަރީޢާ ކޮމްޕްލަޔަންސް
އެކަމުގެ ސަބަބުން އެ އިންސްޓިޓިއުޝަނާ ދޭތެރޭގައި އާންމުން ދެގޭކޮތް ވެސް ބެލުމަށްޓަކައި އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުގެ ބޯޑާއި،
ތަފާތުވާނެއެވެ. ޝަރީޢާ ކައުންސިލް އަދި މެނޭޖްމަންޓްގެ ރޯލް ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަންޖެހޭނެކަމަށް
ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢާ ރިވިއު، ޝަރީޢާ އޮޑިޓް، ޝަރީޢާ
އެކި ޤައުމުތަކުގެ އިސްލާމިކް ބޭންކުތަކުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ރިސްކް މެނޭޖްމަންޓް ފަންކްޝަން އަދި ޝަރީޢާގެ ދާއިރާއިން ރިސާރޗް
ފްރޭމްވޯކް ތަކަށް ބާލާއިރު ތަފާތުތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ކުރިޔަށް ގެންދާނެ ގޮތް ހިމެނިފައި އޮންނަންވާނެއެވެ. ދެވަނަ ކަމެއްގެގޮތުން،
ޤައުމުތަކުން ބޭނުންކުރާ އެޕްރޯޗްތަކަށް ބަލާއިރު މެލޭޝިއާގައި ބޭނުންކުރަމުން އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުން ޒިންމާދާރުވުމާއި
ދަނީ ’ރެގިއުލޭޝަން ބޭސްޑް އެޕްރޯޗް‘ ސަޢުދީ ޢަރަބިއްޔާ ’ޕެސިވް އެޕްރޯޗް‘ ޖަވާބުދާރީވުމުގައި ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ފްރޭމްވޯކްގައި ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް
އަދި ޤަތަރު، ޔޫއޭއީ ކުވެއިތު، އަދި ބަޙްރެއިން ފަދަ ޤައުމުތަކުން ބޭނުންކުރަނީ ފުރިހަމައަށް ޢަމަލުކުރޭތޯ ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ. މިގޮތުން ޝަރީޢާ ކޮމިޓީގެ
’މިނިމަލިސްޓް އެޕްރޯޗް‘ ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ތަފާތު އެޕްރޯޗު ބޭނުންކުރަމުން މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ ކަންތައްތަކުގެތެރޭގައި ޝަރީޢާއާ ގުޅުން
އައިސްފައިވަނީ އެތަނެއްގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ ލީގަލް ސިސްޓަމަށް ބިނާކޮށްކަން ހުރި ކަންކަމުގައި ކޮމިޓީން ދޭ ލަފާ އާއި އޮޕީނިއަންތަކަށް ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭނެއެވެ.
ފާހަގަކުރެވެއެވެ.1 އަދި ޝަރީޢާއާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ޑިރެކްޓަރުންގެ ބޯޑަށް ބޭނުންވާ
ލަފާ ދިނުމާއި، ޝަރީޢާ ޕޮލިސީތަކާއި އުސޫލުތައް އެންޑޯސްކުރުމާއި، ގުޅުންހުރި
މިގޮތުން 2010 ވަނަ އަހަރު މެލޭޝިއާގެ ބޭންކް ނެގަރާ (ސެންޓްރަލް ބޭންކް) ޑޮކިއުމަންޓްތައް ވެލިޑޭޓްކުރުމާއި، ޝާރީޢާ ރިވިއު އާއި ޝަރީޢާ އޮޑިޓް ކުރިޔަށް
1 ޢާމިރު ޝަހުރުއްދީން، (2011)، ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް އޮފް މެލޭޝިއަން ބޭންކިންގ އިންސްޓިޓިއުޝަންސް
Jurnal Ekonom, Vol 14, No 2, http://repository.usu.ac.id/bitstream/handle/123456789/31156/amir.pdf?sequence=1.
32 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
2 އިގްބާލު އެމް ، (2020). ކޮމްޕެރަޓިވް އެނަލިސިސް އޮން ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް އިން މެލެޝިއާ: SGF 2007, iIFSA 2013 and SGD 2019 ނެގީ:
Volume 05 | CMR
https://www.researchgate.net/publication/339192900_Comparative_Analysis_on_Shariah_Governance_in_Malaysia_SGF_2010_IFSA_2013_and_SGPD_2019

ގެންދާ ގޮތް ބެލުން (އެސެސްކުރުން) ހިމެނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ޝަރީޢާ ކޮންޓްރޯލް ނިޒާމް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ބާރު އަޅާފައިވެއެވެ. ރާއްޖޭގައި
ކޮމިޓީއަށް އަމިއްލައަށް ޙައްލުނުކުރެވޭފަދަ ކަމެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ ބޭންކް ނެގާރާގެ ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް އަށް ޢަމަލުކުރެވެމުންދާ ގޮތަށް ބަލާއިރު މޯލްޑިވްސް
ކައުންސިލަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނެ ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރުމާއި، ޝަރީޢާ އޮޕީނިއަން މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީން ވަކި ކޯޑެއްގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ކޯޑެއް
ލިޔުމުން ދޭންޖެހިއްޖެނަމަ އެކަން ފޯރުކޮށްދިނުން ހިމެނެއެވެ. ޕަބްލިޝްކޮށްފައި ނުވިނަމަވެސް ”އިސްލާމިކް ބޭންކިންގއާބެހޭ ގަވާއިދު“ގެ 13
ވަނަ މާއްދާގައި ޝަރީޢާ ކޮމިޓީއެއް އުފައްދަންޖެހޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
ތިންވަނަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢާ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަކީ ކަންކަން ނިންމުމުގައި މި ގަވާއިދުގައި ކޮންމެ އިސްލާމިކް ބޭންކަކުން ނުވަތަ އިސްލާމިކް ބޭންކިންގ
ނުފޫޒުން އެއްކިބާވެ ތިބެ މިނިވަންކަމާއެކު މަސައްކަތްކުރެވޭ ބަޔަކަށްވާންޖެހޭނެއެވެ. ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ކޮންމެ ބޭންކެއްގައި އިސްލާމީ ތަޢުލީމަށް ޚާއްޞަވެފައިވާ
ހަމައެއާއެކު ކޮމިޓީން ނިންމަވާ ކަމެއް ބޯޑުން އޯވަރޫލް ނުކުރެވޭނެ ފަދަ ގޮތަކަށް އިސްލާމިކް ފައިނޭންސްގެ ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ މަދުވެގެން 3 މީހުންގެ މައްޗަށް
3
އޮގަނައިޒޭޝަނަލް ސްޓްރަކްޗަރގައި ހަމަޖެހިފައި އޮންނަންޖެހޭނެއެވެ. ހަތަރުވަނަ އެކުލެވޭ ޝަރީޢާ ކޮމިޓީއެއް އޮންނަންޖެހޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސްގެ އުސޫލުތަށް ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި ނޮލެޖް ކޮމިޓީ މެންބަރުންގެ ހުންނަންޖެހޭ ޝަރުޠުތަކުގެ ތެރޭގައި އުޞޫލުލް ފިޤުހު
އެންހޭންސްކުރެވޭނެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމާއި، އެންމެ ފަހުގެ އަޕްޑޭޓްތަކަށް ނުވަތަ ފިޤުހު މުޢާމާލާތުގެ ދާއިރާއިން ރަސްމީ ސެޓުފިކެޓެއް ނުވަތަ ތަޢުލީމު
އަހުލުވެރިވުމަށް ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ޝަރީޢާ ކޮމިޓީގެ މެޖޯރިޓީ ނުވަތަ ފަންނީ ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ މީހަކު ކަމުގައިވުން ހިމެނެއެވެ. މި ކޮމިޓީގެ
މެންބަރުންނަކީ އުސޫލުލް ފިޤްހު ނުވަތަ ފިޤުހު މުޢާމަލާތުގެ ރޮގުން ތަޢުލީމް މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢާގެ އެންމެހާ ކަންކަމުގައި ޑިރެކްޓަރުންގެ ބޯޑަށް
ޙާސިލުކުރައްވާފައިވާ ބަޔަކަށް ވެސް ވާންޖެހެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، ކޮންފިޑެންޝަލިޓީ ލާފާދިނުން ހިމެނެއެވެ. ލަފާދޭ ކޮމިޓީއެއް ނަމަވެސް އެ ރެގިއުލޭޝަންގެ 16 ވަނަ
އާއި ކޮންސިސްޓެންސީ ހިފެއްޓުމުގެ ގޮތުން ޝަރީޢާ ކޮމިޓީން ދެވޭ މާއްދާގައި ޝަރީޢާ ކޮމިޓީން ދޭ ލަފާއާ އެއްގޮތަށް ކަންތައްތައް ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި
މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ވެގެންނުވާނެއެވެ. އެންމެހާ ފިޔަވަޅުތައް އެކަށައަޅައި، ޝަރީޢާ ކޮމިޓީން ނިންމާ ނިންމުންތަކަކީ
މިކަންކަން ޝަރީޢާ ކޮމިޓީން ޔަޤީންކުރަންވާނެއެވެ. އެންމެ ފަހުކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެއަށް ބޭންކުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ނިންމުންތަކެއްކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
ޝަރީޢާ ކޮމްޕްލަޔަންސް ޔަޤީންކުރުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ނިޒާމެއް އެ
މުއައްސަސާއެއްގައި ޤާއިމްކުރެވިފައި އޮންނަންވާނެކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެކި ޤައުމުތަކުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އެޕްރޯޗް ތަފާތުވި ނަމަވެސް މެލޭޝިއާ
އާއި ރާއްޖޭގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކުގައި އެއްގޮތް ކަންކަން ހުރިކަން
ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސްގައި ހަރުދަނާ އުސޫލުތައް ހުރުމުގެ ބޭނުމަކީ މި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ރާއްޖޭގައި މިދާއިރާ އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ގިނަ
އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުގެ އިންވެސްޓަރުންނާއި އިންވެސްޓްކުރުމަށް ޝައުޤުވެރިވާ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހޭކަން ފާހަގަވެއެވެ. މިގޮތުން އިންވެސްޓަރުންގެ
ފަރާތްތަކަށް އެކުންފުންޏެއްގެ ހިއްސާ ނުވަތަ ޞުކޫކަކީ ޝަރީޢާގެ މިންގަނޑު އިތުބާރު ދެމެހެއްޓުމަށާއި އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުން
ދަމަހައްޓާ މާލީ ސެކިއުރިޓީޒް ކަމުގެ ޔަޤީންކަން ދިނުމެވެ. މިފަފަ ޔަގީންކަމެއް ދޫކުރާ ޕްރޮޑަކްޓްތަކަކީ އާންމުން އެއާ ދޭތެރޭގައި ޝައްކު ނުއުފައްދާ އެއްޗަކަށް
ދެނީ އެތަނެއްގައި ގާއިމުކުރެވިފައިވާ ކައުންސިލަކުންނެވެ. ކުރިން ފާހަގަކުރިފަދައިން ހެދުމަށްޓަކައި ވެސް މަސައްކަތްކުރަންޖެހެއެވެ. އޭގެތެރޭގައި ޕްރޮޑަކްޓްތަކާގުޅޭ
މެލޭޝިއާ އަކީ ރެގިއުލޭޝަން ބޭސްޑް އެޕްރޯޗް އަށް ޢަމަލުކުރާ ތަނެއް ކަމުން މަޢުލޫމާތު އާންމުންނަށް އެނގޭގޮތަށް ހާމަކުރުމާއި މީހުން އަހުލުވެރިކުރުވުމަށް
އެއްވެސް ރެގިއުލޭޓަރީ ބްރީޗެއް އައިސްފިނަމަ ފިޔަވަޅު އަޅާނެކަން ވެސް ވެސް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހޭކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.
ކުންފުނިތަކަށް އެނގޭނެއެވެ.
މީގެ އިތުރުން 2019 ވަނަ އަހަރު ބޭންކް ނެގާރާއިން އިޝޫކޮށްފައިވާ ޝަރީޢާ
ގަވަރނަންސް ޕޮލިސީ ޑޮކިއުމަންޓުގައި ކުރިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް އިތުރަށް
ހަރުދަނާކުރުމަށް ބާރުއަޅާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ޝަރީޢާ ނޮން-ކޮމްޕޮލަޔަންސް
ރިސްކް ކުޑަ ކުރުމަށްޓަކައި ޑިޒިޝަން މޭކިން ޕްރޮސަސް އަދި އިންޓަރނަލް
3 އިސްލާމިކް ބޭންކިންގ އާބެހޭ ގަވާޢިދު https://www.mma.gov.mv/documents/Laws/Islamic%20Banking%20Regulation%20(dhivehi).pdf ،2011 . 5
ސީ.އެމްއާރު | ވޮލި އުމް 33
Volume 05 | CMR

10.
ގެދޮރު ގަތުމަށާއި ޢިމާރާތްކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ އިސްލާމިކް
ފައިނޭންސް ޕްރޮޑަ ކްޓްތައް ލިޔުނީ: އާމިނަތު މުޙައްމަދު ދީދީ
ޤައުމެއްގެ ފަރުދުނުންގެ ފުދުންތެރިކަމާއި ދުޅަހެޔޮ ދިރިއުޅުމެއް ބިނާވެފައި އޮންނަނީ ޝަރީޢާ ހުއްދަކުރާގޮތަށް ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ބައެއް މާލީ ޕްރޮޑަކްޓުތަކުގެ މައްޗަށެވެ.
އެ ޤައުމެއްގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ މައްޗަށެވެ. މިގޮތުން ގެދޮރު ޢިމާރާތްކޮށް
ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޞިނާޢަތަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިވަގުތު ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށްޓަކައި ޝަރީޢާ ހުއްދަކުރާގޮތުގެ
ލުއިފަސޭހަ ގޮތަކަށް ހަމަޖެހިފައި އޮތުން މުހިންމެވެ. އަމިއްލަ ފަރުދުންނާއި، މަތިން ފައިސާ ދޫކުރަނީ ތިން މުއައްސަސާއަކުންނެވެ. އެއީ މޯލްޑިވްސް
ސަރުކާރާއި އަދި އަމިއްލަ ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރިތަކުގެ ބޭނުމަށް ވެސް ގެދޮރުވަނީ އިސްލާމިކް ބޭންކާއި، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިސްލާމިކް އާއި އަދި ހައުސިންގ
ޢިމާރާތްކުރަންޖެހިފައެވެ. އެހެންކަމުން، ޢިމާރާތްކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައިނޭންސް ކޯޕަރޭޝަން ޕލކ. ގެ އިސްލާމިކް ވިންޑޯ ކަމުގައިވާ
ހޯދުމަށް ހަމައެކަނި ކޮންވެންޝަނަލް ފައިނޭންސަށް ބަރޯސާވުމުގެ ބަދަލުގައި އެޗްޑީއެފްސީ އަމްނާއެވެ. މި ތިން މުއައްސަސާއިން ވެސް ޝަރީޢާ ހުއްދަކުރާ
އިސްލާމިކް ފައިނޭންސްގެ ފެސިލިޓީޒް ހަމަޖެއްސުމަށް މަސައްކަތް ކުރަންޖެހެއެވެ. މާލީ ޕްރޮޑަކްޓުތަކެއް ދޫކުރަމުންދާއިރު، ޑިމާންޑާ އެއްވަރަށް ސަޕްލައި ނެތް ވާހަކަ
ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށް ފައިނޭންސް ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ އިސްލާމިކް އަކީ މާރކެޓުގައި ދެކެވެމުން އަންނަ ވާހަކައެކެވެ. މޯލްޑިވްސް އިސްލާމިކް ބޭންކާއި،
ކެޕިޓަލް މާރކެޓުގެ ވަޞީލަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ޞުކޫކުގެ ބާވަތްތަކާއި ޕްރޮޕަޓީ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިސްލާމިކް އަކީ ބޭންކުތައް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް
ކްރައުޑްފަންޑިންގ ފަދަ ޕްރޮޑަކްޓްތައް ހިމެނެއެވެ. އަދި ކޮންވެންޝަނަލް ބޭންކް އެޗްޑީއެފްސީ އަމްނާ އަކީ ނޮން-ބޭންކިންގ ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަނެކެވެ.
ފައިނޭންސިންގ އަށް ދިއުމުގެ ބަދަލުގައި އިސްލާމިކް ބޭންކިންގ ޕްރޮޑަކްޓެއް އެހެންކަމުން، އެޗްޑީއެފްސީ އަމްނާ އިން ރައްޔިތުންގެ އަތުން ޑިޕޮސިޓް ނުނަގާތީ،
މެދުވެރިކޮށް ވެސް ފައިނޭންސް ހޯދިދާނެއެވެ. މި ލިއުމުގައި އަލިއަޅުވާލާނީ ޢުމްރާނީ ޝަރީޢާ ހުއްދަކުރާ ގޮތުގެ މަތިން ފަންޑިންގ ހޯދުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތައް
ތަރައްޤީގެ ތެރެއިން ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށާއި ގެދޮރު ގަތުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ، ޙައްލުކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި އާންމުންނަށް ހުޅުވާލައިގެން ރާއްޖޭގައި ދޫކުރި ފުރަތަމަ
34 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ޞުކޫކު 2013 ވަނަ އަހަރު ވަނީ މޯލްޑިވްސް ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖުގައި ބަލާއިރު ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް އިސްލާމިކް އާއި މޯލްޑިވްސް އިސްލާމިކް ބޭންކުން
ލިސްޓުކޮށްފައެވެ. އަދި އޭގެ ކާމިޔާބަށް ބަލައި 2017 އަދި 2019 ވަނަ ގެދޮރުވެރިކަމަށް ދޫކުރާ ތަފާތު ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީތައް ހިމެނެއެވެ. މިގޮތުން
އަހަރު ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޝަރީޢާ ހުއްދަކުރާ ފައިނޭންސިންގ މި ދެ ބޭންކުން ގެދޮރުވެރިކަމަށް ދޫކުރާ ފައިނޭންސިންގ ޕްރޮޑަކްޓްތައް ވެސް
ފެސިލިޓީ ދިނުމަށް ވަނީ ޞުކޫކް ދޫކޮށްފައެވެ. ރާއްޖޭގައި މިވަގުތު ގެދޮރު އެކުލަވާލާފައިވަނީ ޑިމިނިޝިންގ މުޝާރަކާ ކޮންޓްރެކްޓުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ.
ޢިމާރާތްކުރާނަމަ އިސްތިޞްނާޢު އަދި މުޝާރަކާ މުތަނާޤިޞާ)ޑިމިނިޝިންގ އާންމުގޮތެއްގައި މުޝާރަކާ އަކީ ދެފަރާތުން ނުވަތަ އެއަށް ވުރެ ގިނަ ފަރާތްތަކުން،
މުޝާރަކާ(ގެ ދަށުން ފައިނޭންސް ދޫކުރެއެވެ. އަދި އިސްލާމިކް ރިއަލް ވިޔަފާރިއެއް ހިންގުމަށްޓަކައި އެ ވިޔަފާރީގެ ރައުސްމާލުގެ ގޮތުގައި ފައިސާ
އެސްޓޭޓް ކްރައުޑްފަންޑިނގް އާއި އިސްލާމިކް ރީޓްސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް ނުވަތަ މުދަލެއް ހިމެނޭގޮތަށް އުފައްދާ ޕާރޓްނަރޝިޕެކެވެ. ދެފަރާތުން ވެސް
ތަޢާރަފުކުރެވިފައި ނެތް ނަމަވެސް މިދަފަ ޕްރޮޑަކްޓްތައް ކެޕިޓަލް މާރކެޓަށް ކުރަން ބޭނުންވާ އިންވެސްޓްމަންޓަކަށް ރައުސްމާލު ނުވަތަ ކެޕިޓަލް ފޯރުކޮށް
ތަޢާރަފުކުރެވިއްޖެނަމަ އިތުރު ފުރުޞަތުތަކެއް ހުޅުވިގެންދާނެއެވެ. ދޭންވާނެއެވެ. މިގޮތުން ޑިމިނިޝިންގ މުޝާރަކާ އަކީ ޕާރޓްނަރޝިޕް އުފެދޭ
ހިސާބުން (ދެ ޕާރޓްނަރުންގެ ތެރެއިން އެއް ޕާރޓްނަރު) ގެ ގަންނަ ފަރާތް
އިސްލާމިކް ފައިނޭންސްގެ ދާއިރާއިން އެންމެ ކުރިއަރާފައިވާ އެއް ޤައުމު ކަމަށްވާ ވަޢުދުވާނީ (އަނެއް ޕާރޓްނަރ) ބޭންކުގެ ހިއްސާ ދެފަރާތް އެއްބަސްވާ ގޮތުގެ
މެލޭޝިއާގެ ސެކިއުރީޓީޒް ކޮމިޝަންގެ 2019 ގެ ރިޕޯޓުތަކުން ދައްކާގޮތުގައި މަތިން ގަތުމަށެވެ. މިސާލަކަށް ގެއެއް ގަތުމަށް ޢަލީ އޭބީސީ ބޭންކުން
ބުރްސާ މެލޭޝިއާގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ ޖުމުލަ 897 ފައިނޭންޝަލް ސެކިއުރިޓީޒްގެ ޑިމިނިޝިންގ މުޝާރަކާ ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީއެއް ހޯދުމަށް ފޯމު ހުށަހެޅުމުން،
ތެރެއިން 689 ބާވަތުގެ ސެކިއުރިޓީޒް ނުވަތަ 77 އިންސައްތަ އަކީ ޝަރީޢާ ބޭންކުން އެއްބަސްވާނީ ގެ ގަތުމަށް 80 އިންސައްތަ ހިއްސާގައި ބައިވެރިވުމަށް،
ކޮމްޕްލަޔަންޓް ސެކިއުރިޓީޒްއެވެ.1 އަދި މީގެތެރެއިން 127 ސެކިއުރިޓީޒްއަކީ އަދި ކަސްޓަމަރ ޢަލީ ހިއްސާވާނީ 20 އިންސައްތައެވެ. އެހެންކަމުން ގޭގެ
ޕްރޮޕަޓީއާއި ކޮންސްޓްރަކްޝަންގެ އެކި ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ މިލްކުވެރިންނަށްވާނީ ޢަލީ އާއި ބޭންކެވެ. ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވާގޮތެއްގެ މަތިން
ސެކިއުރިޓީޒްއެވެ. ހަމައެއާއެކު މެލޭޝިއާގެ ކެޕިޓަލް މާރކެޓަކީ ޒާމާނީ ވަޞީލަތްތައް ޢަލީ ދާނީ ބޭންކުގެ ޙިއްޞާ ގަންނަމުންނެވެ. މިގޮތުން ބޭންކުގެ ޝެއަރ ގަތުމަށް
މެދުވެރިކޮށް ތަފާތު ޕްރޮޑަކްޓްތައް ތަޢާރަފުކުރާ ފަރާތެއްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން ޢަލީ މަންތްލީ އިންސްޓޯލްމަންޓް ފީގެ ގޮތުގައި ބޭންކަށް ފައިސާ ދައްކަމުން
ޞުކޫކުގެ އިތުރުން ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ގެދޮރު ގަންނަ ފަރާތްތަކަށް ޕްރޮޕަރޓީ ގެންދިއުމުން އެ ޕާރޓްނަރޝިޕްގެ މުއްދަތު ހަމަވާއިރު ގޭގެ މިލްކުވެރިފަރާތަކަށް
ކްރައުންޑްފަންޑިންގ ޕްލެޓްފޯމްގެ ތެރެއިން ގެދޮރު ގަނެވޭގޮތަށް މަގުފަހިކޮށް ދިނުމުގެ ވާނީ ހަމައެކަނި ޢަލީއެވެ.
މަޤްޞަދުގައި 2019 ވަނަ އަހަރުވަނީ ޕްރޮޕަރޓީ ކްރައުޑްފަންޑިންގ ފްރޭމްވޯކެއް
އެކުލަވާލާ މާރކެޓަށް ތަޢާރަފުކޮށްފައެވެ. ކްރައުޑްފަންޑިންގ އަކީ ކަމަކަށް ބޭނުންވާ
ކެޕިޓަލް ނުވަތަ ފަންޑު ހޯދުމަށްޓަކައި ގިނަބަޔަކު މެދުވެރިވެގެން ފައިސާ ހޯދުމަށް
ބޭނުންކުރާ ނިޒާމެކެވެ. ޕްރޮޕަޓީ ކްރައުޑްފަންޑިންގ ސްކީމްގެ އިތުބާރު ދެމެހެއްޓުމާއި
އިންވެސްޓަރުން ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި މިފަދަ ޕްލެޓްފޯމްތައް ހިންގާ
ފަރާތްތަކުން މަދުވެގެން 10 މިލިއަން މެލޭޝިއަން ރިންގިޓް ޝެއަރހޯލްޑަރސް
ފަންޑުގައި ހުންނަންޖެހެއެވެ. އަދި މީގެތެރެއިން 5 މިލިއަން ރިންގިޓް އަބަދުވެސް
ވަކި އެކައުންޓެއްގައި ބަހައްޓަންޖެހެއެވެ. މި ސްކީމް އޮޕަރޭޓްކުރާ ފަރާތްތަކުން
ސެކިއުރިޓީޒް ކޮމިޝަނުން ޤަބޫލުކުރާ މާރކެޓެއްގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރަންޖެހޭނެއެވެ.2
މިފަދަ ފްރޭމްވޯރކްތައް ރާއްޖޭގެ މާރކެޓަށް ތަޢާރަފުކުރެއްވިޖެނަމަ ކާމިޔާބުކަމާއެކު
ހިނގާނެ ޕްރޮޑަކްޓެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.
ގެދޮރުގަތުމާއި ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ބޭންކިންގ ޕްރޮޑަކްޓްތަކަށް
1 މެލޭޝިއަން އައި.ސީ.އެމް. ބައި-އެނުއަލް ބުލެޓިން، (ޖަނަވަރީ – ޖޫން)2019 ނެގީ: https://www.sc.com.my
2 އައި.ބީ.އައި.ޑީ، 8 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
35
Volume 05 | CMR

ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް އިސްލާމިކް އިން ގެދޮރުވެރިކަމާގުޅޭ ގޮތުން ހަތަރު ބާވަތެއްގެ ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީ ދޫކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ތިރީގައިވާ
ތާވަލްގައި ހިމެނިފައިވަނީ މި ފެސިލީޓީސްތަކުގެ ކީ ފީޗަރސްއެވެ.
#
ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް ހޯމް ޕަރޗޭސް ފައިނޭންސިންގ ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް އެފޯޑަބަލް
ހޯމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ސް ސި ސް
ރިއަލް އެ ޓޭޓް ހައު ންގ ފައިނޭން
ފައިނޭންސިންގ
ފަ އި ނޭ ން ސި ން ގ
50,000ރ * ސޯޝަލް ހައުސިންގ ސްކީމްގެ
އާއި އެޕާޓްމަންޓް، ފްލެޓް، އަދި
50,000ރ އާއި 150ރ ތެރެއިން 2.2 މިލިއަން ދިވެހި
އަދަދު 15,000,000ރ އާ ރޯ ހައުސް އެއް ރާއްޖޭގެ
އާ ދެމެދު ރުފިޔާއަށް ވުރެ ދަށް އަދަދަކަށް
ދެމެދު ކޮންމެތަނަކުންވެސް ގަނެވިދާނެ ސް
ފަ އި ނޭ ން ކު ރު ން
މުއްދަތު 15 އަހަރަށް 15 އަހަރަށް 20 އަހަރަށް 20 އަހަރަށް
% 5-20 20 30 20
އިކުއިޓީ
ގްރޭސް ޕީރިއަޑް 12 މަހާއި ހަމައަށް 18 މަހާއި ހަމައަށް 18 މަހާއި ހަމައަށް -
ލީސް ރޭޓް % 11.5 ޕަރ އެނަމް 12 ޕަރ އެނަމް 11 ޕާ އެނަމް 5-6 ޕާ އެނަމް
މަޢުލޫމާތު ނެގީ: ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ވެބްސައިޓް، 3 2020
މަތީގައިވާ ތާވަލްގައި ހިމަނާފައިވާ ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީސްގެ ތެރެއިން ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް ހޯމް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ފެސިލިޓީއަކީ ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށް،
މަރާމާތުކުރުމަށް، ނުވަތަ ދިރިއުޅޭ ގެއަށް ބައެއް އިތުރުކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ޕްރޮޑަކްޓެކެވެ. ހަމައެއާއެކު ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ނުވަތަ އެހެން ބޭންކަކުން ގެދޮރު
ޢިމާރާތްކުރުމަށް ނަގާފައިވާ ލޯނެއް ރީފައިނޭންސް ކުރުމަށް ވެސް ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ. މި ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީ ހޯދުމަށް 18-60 އަހަރާއި ދެމެދުގެ ކޮންމެ
ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ވެސް އެދެވިދާނެއެވެ. ފޯމް ހުށަހަޅާ ފަރާތްވާންވާނީ ގޭގެ ވެރިފަރާތް، ދަރިން، ނުވަތަ ގޭގެވެރިފަރާތުގެ ބެލެނިވެރިންނަށެވެ.
ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް ހޯމް ޕާޗޭސް ފައިނޭންސިންގ އަކީ އެޕާރޓްމަންޓެއް، ފުލެޓެއް، ރޯ ހައުސްއެއް ގަތުމަށް ނުވަތަ ގެއެއް ގަތުމަށް ނަގާފައިވާ ލޯނެއް ނުވަތަ
ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީއެއް ރީފައިނޭންސް ކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ފެސިލިޓީއެކެވެ. އަދި ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް ރިއަލް އެސްޓޭޓް ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީ
އަކީ މީހުން ދިރިއުޅުމަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ޢިމާރާތްކުރުމާއި، ފުލެޓް، ރޯ ހައުސް، އެޕާޓްމަންޓްތައް ޢިމާރާތްކުރުމާއި، ކޮންޑަމީނިއަމް އަދި އޮފީސް ޢިމާރާތްކުރުމަށް
ބޭނުންކުރެވިދާނެ ވަސީލަތެކެވެ. މީގެއިތުރުން ބީއެމްއެލް އިސްލާމިކް އެފޯރޑަބަލް ހައުސިންގ ފައިނޭންސަކީ ކޮމާޝަލް ޓާރމްސްގެ ދަށުން ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީއެއް
ހޯދުމަށް ޝަރުޠު ފުރިހަމަނުވާ ފަރާތްތަކަށް، ސޯޝަލް ހައުސިންގ ސްކީމްގެ ދަށުން 2.2 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ދަށުން ވިއްކާ ޕްރޮޕަޓީތައް)އެޕާޓްމަންޓް،
ރޯހައުސް(ގަތުމަށް އެކުލަވާލާފައިވާ ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީއެކެވެ. މި ސްކީމްއަކީ އާންމުކޮށް ދޫކުރާ ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީތަކަށްވުރެ ކަސްޓަމަރުންނަށް
ވަރަށް ކުޑަ ރޭޓެއްގައި (ލީސް ރޭޓް: 5% -)6% ގިނަވެގެން ވިހި އަހަރުގެ މުއްދަތަށް ދޫކުރާ ފެސިލިޓީއެކެވެ. މި ފައިނޭންސިންގ ފެސިލިޓީތައް އެކުލަވާލާފައި
3 ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް(2020): ފައިނޭންސިންގ ޕްރޮޑަކްޓްސް، 12 އޮކްޓޫބަރު 2020 ، މަޢުލޫމާތު ނެގީ:
https://www.bankofmaldives.com.mv/islamic/financing-products
36 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ވަނީ ޑިމިނިޝިންގ މުޝާރަކާގެ އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ.
މިވަގުތު ރާއްޖޭގައި ގެދޮރު ޢިމާރާތްކުރުމަށާއި ގެދޮރުގަތުމަށް ބޭނުންކުރާނެ އިސްލާމީ މާލީ ޕްރޮޑަކްޓުތައް މަދުން ހުރި ނަމަވެސް، އުންމީދަކީ މުސްތަޤްބަލުގައި އިސްލާމިކް
ރިއަލް އެސްޓޭޓް ކްރައުޑްފަންޑިންގ، އިސްލާމިކް ރިއަލް އެސްޓޭޓް އިންވެންސްޓްމަންޓް ޓްރަސްޓް ފަދަ ޕްރޮޑަކްޓްތައް ރާއްޖޭގެ ކެޕިޓަލް މާރކެޓަށް ތަޢާރަފުވެގެން
ދިއުމެވެ. މީގެ ސަބަބުން، ގެދޮރު ޢިމާރާތްކޮށް، ގަތުމުގެ އިތުރުން ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާ ގުޅޭ އެހެނިހެން ޕްރޮޑަކްޓްތަކަށް ވެސް ޝަރީޢާ ހުއްދަކުރާ ގޮތަށް އެކުލަވާލާފައިވާ
ޕްރޮޑަކްޓްތައް މެދުވެރިކޮށް ޑޮމެސްޓިކް މާރކެޓުން ފަންޑު ހޯދުމަށް ހުރި ފުރުޞަތުތައް އިތުރުވެގެންދާނެއެވެ. އެހެންކަމުން މިކަންކަން ހާސިލުކުރުމަށް ސަރުކާރާއި،
އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޝަންތައް ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހެއެވެ.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 37 5
Volume 05 | CMR

11
. ވަޤްފު
ލިއުނީ: އިބްރާހީމް ސިޢާޢު
ވަޤްފް އަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ މަޤުޞަދުތައް ހާސިލްކުރުމަށް ވަރަށް މުހިންމު ކަމުގައިވާ ރޯމަނުންނާއި، ބައިޒަންޓީން ފަދަ ޒަމާން ތަކުގައިވެސް ބޭނުންކޮށްފައިވާ
ދައުރެއް އަދާކުރެވިދާނެ އެއްޗެކެވެ. ޢަރަބި ބަހުގައި ’ވަޤްފު‘ގެ މާނައަކީ އެއްޗެއް ނިޒާމެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް މި ނިޒާމަށް އިތުރު ފުރިހަމަކަމެއް ގެނެސް ބޮޑު
4 1
އެ ހުރިތަނަކުން ނުގެންދެވޭގޮތަށް ހެދުން ނުވަތަ މަނާކުރުމެވެ. ޝަރުޢީ އަހައްމިއްޔަތު ކަމެއް ދެވުނީ އިސްލާމީ ޙަޟާރާތް ފެށުމާއެކުގައެވެ. އިސްލާމީ
އިޞްތިލާޙުގައި ވަޤްފުގެ މާނައަކީ އޭގެ އަސްލު ދެމިއޮތުމާއެކު، މަންފާއެއް ލިބެނިވި ޙަޟާރާތް މިކަމަށް ހެކިދޭ އެންމެ ވަރުގަދަ އަދި ވަޤްފުގެ ސުންނީ ދަލީލަކީ
މުދަލެއް މާތް اله އާ ކުއްތަންވުމުގެ ގޮތުން، ހުއްދަކަމަކަށް، ނުވަތަ މީހަކަށް ކިރިތި ރަސޫލާގެ ޒަމާނުގައި ޢުމަރުގެފާނު އެކަލޭގެފާނަށް ލިބިވަޑައިގަތް ބިމެއް
2
ނުވަތަ ބަޔަކަށް ވަޤްފުކުރުމެވެ. ވަޤްފު ކުރެވިދާނެކަމަށް ރަސޫލާ ޢުމަރުގެފާނަށް ދެންނެވިކަމަށް ރިވާވެގެންވާ
5
ހަދީޘެވެ. އިސްލާމީ ޙަޟާރާތުގެ ތެރެއިން ވަޤްފުގެ ނިޒާމް އެންމެ ފުޅާވެގެން
މާތް اله ވަޤްފު ޝަރުޢު ކުރައްވައި ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އާލުޢިމްރާނު ސޫރަތުގެ ދިޔައީ އުޘްމާނީ ޚިލާފަތުގައެވެ. އެ ޒަމާނުގައި ވަޤްފު ފުޅާވެގެން ގޮސްފައިވާ
92 ވަނަ އާޔަތުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ބަސްފުޅުގެ މާނައިގައިވެއެވެ. ”ތިޔަބައިމީހުން މިންވަރު ސިފަކޮށްދެމުން، އިންސާނެއްގެ މުޅި ހަޔާތް ވަޤްފުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި
ލޯބިވާ އެއްޗަކުން، ތިޔަބައިމީހުން ހޭދަކޮށްފުމަށްދާންދެން، ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ހެވެއް ހޭދަ ކުރެވިދާނެ ކަމަށް ބުނެއުޅެއެވެ. އެގޮތުން މީހުން އުފަންވަނީ ވަޤްފު
ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހޭދަކުރާ ކޮންމެއެއްޗެއް، ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ޢިމާރާތްތަކުގައެވެ. ތަޢުލީމު ހާސިލްކުރަނީ ވަޤްފު މަދަރުސާތަކުގައެވެ. މަސައްކަތް
3“
اله އެ އެއްޗެއް މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ އިތުރުން ކީރިތި ކުރަނީ ވަޤްފު ސެންޓަރުތަކުގައެވެ. ބޭސްފަރުވާ ހޯދަނީ ވަޤްފު ހޮސްޕިޓަލް
ރަސޫލާގެ ސުންނަތުން ވެސް ދަލީލު ލިބެއެވެ. ތަކުންނެވެ. އަދި މަރުވުމުން ވަޅުލަނީވެސް ވަޤްފު ބިންތަކުގައެވެ. އެ ޒަމާނުގައި
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީގެ ތިންބައިކުޅަ އެއްބަޔަކީ ވަޤްފު ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ދައުލަތަށް
6
ތާރީޚުގެ ތެރެއިން ވަޤްފަށް ނަޒަރު ހިންގާލާއިރު ވަޤުފް އަކީ ޒަމާންވީ ޙަޟާރަތްތައް ލިބޭ އާމްދަނީއެވެ. އިސްލާމީ ޙަޟާރަތުގައި ވަޤްފު މިހާ ފުޅާވެގެން ގޮސްފައި
Principles and Practices(Marifa Academy, 2014(. - Finance & 1. Marifa Academy, Islamic Banking
2(Islamic University of Maldives, 2003(. - 2. Mohamed Rasheed Ibrahim, Islamic Jurisprudence
3. Ibrahim.
38 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް Timur Kuran Published 5 : s( ) and Limitations of the Waqf System Author , Impact , 4. Blackwell Publishing,“ The Provision of Public Goods under Islamic Law: Origins
by: Blackwell Publishing on Behalf of the Law and Society Association Stable URL: Http://Www.Jstor.Org/Stable/3185418 The Provision of Public Goods under
Volume 05 | CMR
, 1-2 . the Known 1996:Ch , Of Course . and LTimitations of the Waqf System Timur Kuran Exploit Their Inventions Commercially , Impact , Islamic Law: Origins
Nor Are They Necessarily Motivated by This ”35, no. 4)2010(: 841–98. . 6-10)
5. Al-Bukhari, 1442H, no:2737
6. Worldbank Group: INCEIF: ISRA,“ Maximizing Social Impact Through Waqf Solutions, ”n.d.

ވީނަމަވެސް، އުޘްމާނީ ޚިލާފަތަށްފަހު ވަޤްފުގެ ނިޒާމް ވަނީ ވަޅުޖެހިގެން ގޮސްފައެވެ. މަޤްޞަދުތައް ހާސިލްކުރުމަށް މާ ބޮޑަށް މަގުފަހިވެގެން ދާނެއެވެ.
ތާރީޚް ދިރާސާކުރާ ފަރާތްތަކުން ބުރަވާ ގޮތުގައި ވަޤްފުގެ ނިޒާމް ވަޅުޖަހަން
މެދުވެރިވި އެންމެ ބޮޑު ސަބަބަކީ ވެރިން މާއްދިއްޔަތަށް ޣަރަޤުވެގެން ދިއުމާއި އ.ދ ގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާގޮތުން މުޅި ދުނިޔޭގެ
ކޮރަޕްޝަން އާންމުވެގެން ދިއުމެވެ.7 މީ މިއަދުގެ ވެސް ހާލަތެވެ. އިސްލާމީ ކޮންމެ އާބާދީގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ނުވަތަ ގާތްގަނޑަކަށް 3 ބިލިއަން މީހުންނަށް
ޤައުމަކަށް ބަލާލިކަމުގައި ވިޔަސް މި މަންޒަރު އޮތީ ފެންނާށެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ދުވާލަކަށް މީހަކަށް ލިބެނީ އެންމެ 2.50
އެމެރިކާ ޑޮލަރެވެ. 640 މިލިއަން މީހުންނަކީ އެކަށީގެންވާ ބޯހިޔާވަހިކަމެއް
އެހެންނަމަވެސް ގިނަ މުސްލިމުންގެ ހިތްތަކުގައި ވަޤްފަށް ދެވިފައިވާ ޤަދަރާއި ނުލިބޭ މީހުންނެވެ. 925 މިލިއަން މީހުންނަކީ ހައިހޫނުކަން ފިލުވާނެވަރު ވެސް
އަހައްމިއްޔަތަށް ބަދަލެއް ނާންނަކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯމަތިން ހިނގާ ކަންކަމަށް ނެތްހާލުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުނެވެ. 400 މިލިއަން މީހުންނަކީ ސާފު ބޯފެން ލިބުމުން
ނަޒަރު ހިންގާލުމުން ހާމަވެއެވެ. އެމީހަކު ކެރިފޯރުންތެރިކަން ހުރި މިންވަރަކުން މާތް މަޙްރޫމުވެފައިވާ މީހުންނެވެ. 270 މިލިއަން މީހުންނަކީ އެކަށީގެންވާ ބޭސްފަރުވާ
اله ގެ މަގުގައި ހޭދަކުރެއެވެ. އެގޮތުން އެފަދަ އެއް ކަމަކަށް އަލިއަޅުވާލާނަމެވެ. ލިބުމުގެ ނަސީބުން އެއްކިބައިވެފައިވާ މީހުނެވެ. ގާތްގަނޑަކަށް 11 މިލިއަން
ކުދިން ޅަފަތުގައި ދުނިޔެ ދޫކުރެއެވެ. އަދި 1 ބިލިއަން މީހުންނަކީ ލިޔަންކިޔަން
9
ސަޢުދީ ޢަރަބިއްޔާގެ މަހުޖަނެއް ކަމުގައިވާ ޝެއިޚް ޞާލިޙް ޢަބުދުލް ޢަޒީޒް ނުދަންނަ މީހުންނެވެ.
އަލް ރަޖުޙީ 2011 ވަނަ އަހަރު ވަޤްފުކޮށްފައިވާ 5,466 ހެކްޓަރުގެ ކަދުރު
ދަނޑެވެ. އެއީ ގާތް ގަނޑަކަށް މާލެއަށް ބަލާކަމުގައި ވަނީނަމަ 8 މާލެ ވަރުވާ މުސްލިމް އުންމަތަށް ދިމާވެފައިވާ ނިކަމެތި ހާލަތުގެ އިތުރުން ދުނިޔޭގެ އެކި
ސަރަހައްދެކެވެ. 200,000 (ދެ ލައްކަ) ކަދުރު ރުއް ހުންނަ މި ދަނޑަކީ ކަންކޮޅު ތަކުގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ތަކުލީފުތައް އުފުލަމުންދާ އެންމެހާ
ދުނިޔޭގައި މިހާރު އޮތް އެންމެ ބޮޑު ކަދުރު ދަނޑުވެސް މެއެވެ. މިއީ ދުނިޔޭގެ އިންސާނުންނަށް އެމީހުންގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ބްލޮކްޗެއިން އަދި
ރެކޯޑެކެވެ. މި ދަނޑުން ލިބޭ ކަދުރުން ބައެއް، ޙައްޖު އަދި ޢުމްރާއަށްދާ ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ފަދަ ޒަމާނީ ވަސީލަތްތައް މެދުވެރިކޮށް ވަޤްފުގެ ނިޒާމު
ފަރާތްތަކަށް ބަހައެވެ. ތަރައްޤީކޮށް އޭގެ މަންފާ މުޅި އިންސާނިއްޔަތަށް ލިބޭ ގޮތަށް ހެދުމަކީ ނުވާނެ
ކަމެއް ނޫނެވެ. ކެޕިޓަލް މާރކެޓް މެދުވެރިކޮށް ވަޤްފު މުޢާމަލާތްތައް ކާމިޔާބު
އެހެންކަމުން އިސްވެ ބުނެވުނު ވަޤްފުންވެސް މުސްލިމުންގެ ހިތްތަކުގައި މިކަމަށް ކަމާއެކީ މިހާރު ވެސް ދުނިޔޭގެ ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ކުރިއަށް ގެންދެއެވެ.
ދެވިފައިވާ އަހަމިއްޔަތު ހާމަވެގެން ދެއެވެ. މީގެ އިތުރުން މި ޒަމާނަކީ އިސްލާމީ އެގޮތުން 2015 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މެލޭޝިއާގައި ދަނީ ކެޕިޓަލް މާރކެޓް
މާލީ މުޢާމަލާތް ފުޅާވެ ރޯޝަންވަމުން އަންނަ ޒަމާނެކެވެ. ވަޤްފް އަކީ އިސްލާމީ މެދުވެރިކޮށް ވަޤްފު މުޢާމަލާތްތައް ކުރަމުންނެވެ. އަދި ސަޢުދީ ޢަރަބިއްޔާ އާއި
މާލީ މުޢާމަލާތުގެ ވަރަށް މުހިންމު ބައެކެވެ. އަނެއްކާ ވެސް މިވަނީ ވަޤްފް އަށް ސިންގަޕޫރުގައި ވަނީ ކާމިޔާބު ކަމާއެކީ ވަޤްފު ޞުކޫކު ދޫކޮށްފައެވެ. ރާއްޖޭގެ
އިސްލާމީ ޙަޟާރާތުގެ ރަންޒަމާނުގައި ދެވިފައިވާ ޤަދަރާއި އަހަމިއްޔަތު އަލުން ކެޕިޓަލް މާރކެޓް މެދުވެރިކޮށް މިހާރުވެސް ޞުކޫކު ވަނީ ދެ ފަހަރެއްގެ މަތިން
އިއާދަކޮށް ވަޤްފް އަށް ޙައްޤުވާ މަޤާމް އަނބުރާ ހޯދުމާ ދިމާޔަށް ދަތުރު ފެށިފައި ދޫކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން ވަޤްފު ޞުކޫކު އަކީ ކެޕިޓަލް މާރކެޓް މެދުވެރިކޮށް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަމެވެ. ޒަމާނީ ވިސްނުމާއެކު އިސްލާމީ މުޢާމަލާތުގެ ރާއްޖޭގައި ވެސް ކުރެވިދާނެ ކަމެކެވެ. ކޭޝް ވަޤްފު މެދުވެރިކޮށް ޢުމްރާނީ
ތެރެއިން ވަޤްފު ކުރިއެރުވޭނެ އެތައް މަގެއް މިއަދު މިވަނީ ފެނިފައެވެ. އެގޮތުން ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ އިތުރުން އިޖްތިމާއީ މަޝްރޫޢުތަކާއި އަދި މުޖުތަމަޢުގައި
’ކޭޝް ވަޤްފު‘ އަކީ ޒަމާނީ އަދި މިއަދުގެ ހާލަތަށް ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް ހުރި އެކި ކަހަލަ މައްސަލަތަކަށް ޚާއްޞަކޮށް ކެރިފޯރުންތެރިކަން ނެތް ފަރާތްތަކަށް
އަދާކުރެވިދާނެ އެއްޗެކެވެ. އެއީ ބިން ނުވަތަ ހަރުމުދާ ވަޤްފު ކުރުމަކީ ކޮންމެ ބޭސްފަރުވާކުރުން ފަދަ އެކި އެކި ކަންކަމަށް އެހީތެރިވެވިދާނެއެވެ. ހަރުމުދާ ވަޤްފު
މީހަކަށް ކުޅަދާނަވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. މިއާއި ޚިލާފަށް ކޭޝް ވަޤްފުގައި ކޮންމެ ކުރުމާ ޚިލާފަށް މިއީ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ބައިވެރިވެވޭނެ ފަދަ ވަޤްފު
މީހަކަށް ވެސް ބައިވެރިވެވިދާނެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ޙަރަކާތްތަކެވެ.
7. ISRA.
8. Islamic Voice,“ World’s Largest Date Palm Garden, ”n.d., https://islamicvoice.com/nature/worlds-largest-date-palm-garden/.
9. United Nation,“ Global Issues Report, ”2019, https://www.un.org/en/sections/issues-depth/global-issues-overview/index.html.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 39 5
Volume 05 | CMR

ބަސްކޮށާރު
ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
Accounts Payable ހަރުދަނާ، އުފެއްދުންތެރިގޮތެއްގައި އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބަލްގެ ޒިންމާތައް
އެކައުންޓްސް ޕޭޔަބްލް މެނޭޖްމަންޓް
Management ގަވާއިދުން އަދާކުރެވޭނެ ގޮތަށް އިންތިޒާމްކުރުން.
Accounts Receivable ކުންފުންޏަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ އެއްބަސްވެފައިވާ މުއްދަތުގެތެރޭގައި ލިބޭނެ
އެކައުންޓްސް ރިސީވްބަލް މެނޭޖްމަންޓް
Management އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސުން.
ތަކެއްޗާއި ޚިދުމަތްތައް އުފައްދާ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އިންސާނީ ވަސީލަތްތަކުގެ
Automation އޮޓޮމޭޝަން
ބަދަލުގައި ކޮންޕިއުޓަރ ނުވަތަ މެޝިނަރީ ބޭނުން ކުރުން.
ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ޤައުމަކަށް އެތެރެވި ފައިސާ އާއި ބޭރުވި
Balance of Payment ބެލެންސް އޮފް ޕޭމަންޓް
ފައިސާގެ ތަފާތު.
ބިގް ބާތް އަކީ ވިޔަފާރިއަށް ގެއްލުންވާ ޙާލަތުގައި އިތުރު ޚަރަދުތައް
ވެސް ހިނގިކަމަށް މާލީ ހިސާބުތަކުގައި ހިމަނާ އެއީ ވަރަށް ވިޔަފާރި
Big Bath ބިގް ބާތް ދަށް އަހަރެއްކަމަށް ދެއްކުން.)މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުން، ކުރިމަގުގައި ކުޑަ
ފައިދާއެއް ވިޔަސް އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ކަމުގައި ފެންނާން
އޮވެއެވެ.(
ޤަދީމީ ރޫމީންގެ ވެރިކަން ބަލިކަށިވެ އުފެދުނު އިރުމަތީ ރޫމީންގެ އަމިއްލަ
Byzantine Empire ބައިޒެންޓައިން އެމްޕަޔަރ
ވެރިކަމެއް. (މީލާދީ ސަނަތުން)395-1453
Capital ކެޕިޓަލް ރައުސްމާލް.
Capital Gain ކެޕިޓަލް ގެއިން އެސެޓެއް ނުވަތަ އިންވެސްޓްމަންޓެއް ވިއްކާލުމުން ލިބޭ ނަފާ.
ޤައުމެއްގެ ވިޔަފާރި ސިނާޢަތްތަކުން ސަރުކާރުގެ ބައިވެރިވުން ވީހާވެސް
Capitalism ކެޕިޓަލިޒަމް ކުޑަކޮށް އޭގެ ފުރިހަމަ މިލްކުވެރިކަމާއި ފައިދާ އަމިއްލަ ފަރުދުންގެ
ލިބިދިނުމަށް ބާރުއަޅާ އިޤްތިޞާދީ އަދި ސިޔާސީ ނިޒާމް.
42 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
ވިޔަފާރިއަށް ބޭނުންވާވަރަށް ނަގުދު ފައިސާގެ މިންވަރު ތިލަފަތް ހަމަ
ގޮތަކަށް ވިޔަފާރިން ލިބޭ ފައިސާ އާއި ވިޔަފާރިން ބޭރަށްދާ ފައިސާ
Cash Management ކޭޝް މެނޭޖްމަންޓް
ދަމަހައްޓާ (ކޭޝް އިންފްލޯ އާއި ކޭޝް އައުޓް ފްލޯ) މެނޭޖްކޮށް
ބެލެހެއްޓުން.
ކޭޝް ވަޤްފް އަކީ ނަގުދު ފައިސާ، މާތްاله އާއި ކުއްތަންވުމުގެ ގޮތުން
Cash Waqf ކޭޝް ވަޤްފް ހުއްދަ ކަމަކަށް، މީހަކަށް ނުވަތަ ބަޔަކަށް ވަޤްފުކޮށް ދޫކުރާ އިސްލާމިކް
ފައިނޭންސް އިންސްޓްރުމަންޓެކެވެ.
Component ކޮމްޕޯނަންޓް އެއްޗެއްގެ ބައެއް، އަދި އެބަޔާ ނުލާ އެއެއްޗެއް ފުރިހަމަ ނުވާ ބައެއް.
ކަނޑައަޅާ ވަކި އަގެއްގައި ވަކި ރޭޓެއްގައި، އެއް އަހަރަށްވުރެ ދިގު
މުއްދަތަކަށް ކުންފުނިތަކުން ވިއްކާ ދަރަނީގެ ސެކިއުރިޓީޒް. މިއީ
Corporate Bond ކޯޕަރޭޓް ބޮންޑް ޢާންމުންނާއި އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރުންގެ އަތުން ކުންފުނިން
ނަގާ ދަރަންޏެކެވެ. އަދި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ދަރަނީގެ
ގޮތުގައި ދީފައިވާ ޕްރިންސިޕަލް އެފަރާތަކަށް ލިބިދެވޭނެއެވެ.
ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ ބައިވެރިވުން ހިމެނޭގޮތަށް ގިނަ ބައެއްގެ އަތުން، މަދު
Crowdfunding ކްރައުޑްފަންޑިންގ ޢަދަދުތަކުން ފައިސާ ނަގައިގެން މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ރައުސްމާލު
ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ނިޒާމެއް.
ފައިދާ ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގައި ވިޔަފާރިއަކަށް، ނުވަތަ މާލީ ސްކީމަކަށް ނުވަތަ
Investors އިންވެސްޓަރުން
އެފަދަ އެހެންވެސް ވަސީލަތަކަށް ރައުސްމާލް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް.
މާލީ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތްތަކުން އެއްޗަކަށް)އާންމުކޮށް މުދަލެއް ނުވަތަ
Demand ޑިމާންޑް
ޙިދުމަތަކަށް(އެ ވަގުތެއްގައި ބޭނުންވެ އެދޭ މިންވަރު.
ކުންފުނީގެ ފައިދާގެ ތެރެއިން ޙިއްޞާދާރުންނަށް ބެހުމަށް ކަނޑައަޅާ
Dividend ޑިވިޑެންޑް
މިންވަރު.
ކުންފުނީގެ ވިޔާފާރި ވަރަށް ރަނގަޅުކަމަށް ދެއްކުމަށްޓަކައި އެކައުންޓިންގ
Earnings Management އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓް
އުކުޅުތައް ބޭނުންކޮށްގެން މާލީ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކުރުން.
Export އެކްސްޕޯޓް ޤައުމުގެ އުފެއްދުންތައް އެހެންގައުމަކަށް ބޭރުކުރުން.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 43 5
Volume 05 | CMR

ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
ވަކި ކުންފުންޏަކަށް ނުވަތަ އެހެންވެސް މުއައްސަސާއަކަށް ނިސްބަތް
Freelancers ފްރީލާންސަރުން
ނުވާ އަމިއްލަ (މިނިވަން) މަސައްކަތްތެރީން.
ދުނިޔޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި އުފައްދާ ތަކެތި އެއްތަނުން އަނެއްތަނަށް
Global Logistics ގްލޯބަލް ލޮޖިސްޓިކްސް (އެތަކެތި ބޭނުންވާ ހިސާބުތަކަށް) ފޯރުކޮށްދިނުމާއިބެހޭ އެންމެހާ ކަންކަން
ތަރުތީބުކުރެވި ބެލެހެއްޓޭ ނިޒާމް.
Import އިމްޕޯޓް ޤައުމަށް އެތެރެކުރާ އުފެއްދުންތައް.
ދިމާވާ ސަބަބަކާހުރެ އާމްދަނީއަށް ނޭދެވޭ އަސަރު ކުރުމުން ލިބޭ
Income Support
އިންކަމް ސަޕޯޓް އެލަވަންސް ގެއްލުން ކުޑަ ކުރުމަށް ދެވޭ އެހީއެއް.)އާންމުގޮތެއްގައި މިފަދަ އެހީ ދެނީ
Allowance
ސަރުކާރުން(
މަޢުލޫމާތު ރައްކާކޮށް، ހޯދައި އަދި ހިއްސާކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ތަފާތު
Information
އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ނިޒާމުތަކާއި އޭގެ ޢިލްމު.)ހާއްސަކޮށް ކޮންޕިއުޓަރު އަދި މުވާސަލާތީ
Technology
ދާއިރާއާގުޅޭ(
ޕަބްލިކް ކުންފުންޏަކުން ޢާންމުންނަށް އަލަށް ޙިއްޞާ ވިއްކުމަށް
Initial Public Offering ހުޅުވާލުމަކީ އިނީޝަލް ޕަބްލިކް އޮފަރިންގއެވެ. މި މަރުހަލާގައި
އިނީޝަލް ޕަބްލިކް އޮފަރިންގ
(IPO(ހިއްސާގަންނަން ހުޅުވާލުމުގައި ހިއްސާ ވިއްކާނެ މިންވަރާއި ހިއްސާގެ އަގު
ކަނޑައަޅާ ޕްރޮމޯޓްކުރުން ހިމެނެއެވެ.
މުދާ އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެއްޗާއި މަސައްކަތް ފަށައި ނުނިމި ހުރި
Inventory management އިންވެންޓްރީ މެނޭޖްމަންޓް ބައިތަކާއި އަދި މުދާ އުފައްދާ ނިމި ވިއްކުމަށް ތައްޔާރަށް ހުރި މުދާ
ބަލަހައްޓާ މެނޭޖްކުރުން.
ފައިދާ ހޯދުމުގެ ނިޔަތުގައި ވިޔަފާރިއަކަށް، ނުވަތަ މާލީ ސްކީމަކަށް ނުވަތަ
Investors އިންވެސްޓަރުން
އެފަދަ އެހެންވެސް ވަސީލަތަކަށް ރައުސްމާލް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް.
އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީގެ ވެއްޓެއްގައި ހިމެނޭ ހާޑްވެއަރ އަދި
IT Assets އައި.ޓީ. ވަސީލަތްތައް
ސޮފްޓްވެއަރ.
ކުންފުންޏެއް ނުވަތަ މުއައްސަސާއެއްގެ އައި.ޓީ. ލަނޑުދަނޑިތައް
IT Strategy އައި.ޓީ. ސްޓްރެޓަޖީ
ޙާޞިލްކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކެއް.
44 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
ޤައުމެއްގެ އާބާދީގެ ތެރެއިން މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ހުރި އަދި
Labour Force ލޭބާ ފޯސް މަސައްކަތް ކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކުގެ ޖުމްލަ ޢަދަދު.)ވަޒީފާ އަދާ
ކުރަމުންދާ އަދި ވަޒީފާ ހޯދަން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ފަރާތްތައް(
ކުލީގެ އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ ވަކި މުއްދަތެއްގައި ދައްކަންޖެހޭ
ފައިސާ.)މިއީ އާންމުގޮތެއްގައި މުދަލެއް، ބިމެއް، ޚިދުމަތެއް، ނުވަތަ
Lease payment ލީސް ޕޭމަންޓް
އެފަދަ އެހެން ކަމަކާއި ގުޅިގެން މަހުން މަހަށް ނުވަތަ އަހަރުން އަހަރަށް
ދައްކަންޖެހޭ ކުލި(
ޢާންމުކޮށް އިންސާނަކު ދިރިއުޅޭނެކަމަށް ލަފާ ކުރެވޭ އެވަރެޖް އުމުރު.
)ވަކި ޖިންސެއް، ނުވަތަ ނަސްލެއްގެ، ނުވަތަ ވަކި ސަރަހައްދަކަށް ނުވަތަ
Life Expectancy ލައިފް އެކްސްޕެކްޓަންސީ
ވަގުތަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހުން ދިރިއުޅޭނެކަމަށް ލަފާ ކުރެވޭ މުއްދަތު
އަޅާކިޔާލުމަށްވެސް ބޭނުންކުރެވޭ މިންގަނޑެއް(
ޙިއްޞާގެ ބާޒާރުގައި ކުންފުނީގެ ޖުމުލަ އަގު. މިއީ ކުންފުނީގެ ޙިއްޞާއެއްގެ
ބާޒާރުގެ އަގާއި އެކުންފުނިން ދޫކޮށްފައިވާ ޙިއްޞާގެ ޢަދަދު ގުނަކުރުމުން
ލިބޭ ޖުމުލައެވެ. ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖްގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ ހުރިހާ
Market Capitalisation މާރކެޓް ކެޕިޓަލައިޒޭޝަން ކުންފުންޏެއްގެ ޙިއްޞާގެ އަގުތައް (ވަކިވަކީން) އެކުންފުންޏެއްގެ ޙިއްޞާ
ވިއްކަންހުރި އަގާއި ގުނަކުރުމުން ލިބޭ ޖުމުލައަކީ މުޅި ސްޓޮކް މާރކެޓްގެ
މާރކެޓް ކެޕިޓަލައިޒޭޝަން އެވެ. މިއީ ސްޓޮކް މާރކެޓްތަކުގެ ކުޑަބޮޑުމިން
ކަނޑައަޅާ މިންގަނޑެވެ.
ނިކަމެތިވެފައިވާ ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރީންނަށް އެހީ ދިނުމުގެ ގޮތުން
ޤާއިމުކުރާ ފަންޑު.)ކޮވިޑްގެ ބަލިމަޑުކަމުން ރާއްޖޭގައި ދަތިހާލުޖެހުނު
Migrant Relief Fund މައިގްރަންޓް ރިލީފް ފަންޑް
ބިދޭސީންނަށް އެހީތެރިވުމުގެ ގޮތުންވެސް މިފަދަ ފަންޑެއް ތަޢާރުފު
ކުރެވުނު(
ވަކި ސަބަބަކާ ގުޅިގެން ބޭންކް ލޯންތަކަށް ދެވޭ ވަގުތީ ލުޔެއް.)ލޯނު
Moratorium މޮރެޓޯރިއަމް ދެއްކުން ވަކި މުއްދަތަކަށް ފަސްކުރުން ނުވަތަ ދައްކަންޖެހޭ އަދަދު
ކުޑަކުރުން ފަދަ ކަންކަން ހިމެނޭ(
1453 އިން ފެށިގެން 1517 އާއި ހަމައަށް އޮތް އިސްލާމީ ޚިލާފަތުގެ
Ottoman Caliphate ޢުޘްމާނީ ޚިލާފަތް
ޒަމާން.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 45 5
Volume 05 | CMR

ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
Pandemic ޕެންޑަމިކް ދުނިޔޭގެ ބޮޑުބަޔަކަށް ފެތުރިފައިވާ ބަލިމަޑުކަމެއް.
އާމްދަނީ އާއި ޚަރަދު ވަކި މިންގަނޑެއްގައި ހިފެހެއްޓިފައި ހުންނަކަމަށް
Profit Smoothing ޕްރޮފިޓް ސްމޫތިންގ ދެއްކުމަށްޓަކައި ވިޔަފާރީގެ މާލީ ހިސާބުތައް ވަކިގޮތަކަށް ތަރުތީބުކުރުމަށް
މަސައްކަތްކުރުން.
ނުރައްކާތެރި އެއްޗަކަށް)ޢާންމުކޮށް ބޭނުންކުރެވެނީ ގައިންގައިން އަރާ
Quarantine ކަރަންޓީން ބައްޔެއް ފެތުރޭ މާއްދާއަކަށް(ހުށަހެޅިފައިވާ މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު ވަކި
މުއްދަތެއް ވަންދެން (އެންމެންގެ ރައްކަލަށްޓަކައި) އެކަހެރިކުރުން.
ތަރައްޤީ ކޮށްފައިވާ ބިމާއި ގެދޮރު ފަދަ ތަންތަން އަދި ބިމާއި ޢިމާރާތްތައް
Real estate ރިއަލް އެސްޓޭޓް
ތަރައްޤީ ކުރުމާއި ގަނެވިއްކުމާއި އެއިން އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ ވިޔަފާރި.
ގެދޮރާއި އެކި ކަހަލަ ޢިމާރާތްތައް ބިނާ ކުރުމަށް ހެދިފައި ހުންނަ
ފަންޑުތަކެވެ. މިފަދަ ފަންޑުތަކުން ގެދޮރާއި އެކި ކަހަލަ މަންފާ ވާ
Real Estate Investment Trust ރިއަލް އެސްޓޭޓް އިންވެސްޓްމަންޓް
ޢިމާރާތްތަކަށް އިންވެސްޓްކުރުމާއި ހިންގުމާއި އަމިއްލަ ކުރުމެވެ. މި
(REIT(ޓްރަސްޓް
ފަންޑުތައް ހިންގަނީ އެކި އިންވެސްޓަރުންގެ އަތުން ހޯދާ ފައިސާ
އެއްކޮށްލައިގެން ތަފާތު ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި އިންވެސްޓްކޮށްގެނެވެ.
އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތްތައް ހީނަރުވެ ދަށަށްދާ ދަނޑިވަޅެއް. ޢާއްމުގޮތެއްގައި
މި ހާލަތު ގިނަދުވަސްތަކަކަށް ދެމިގެންގޮސް، ވިޔަފާރިތަކަށް އަސަރުކޮށް
Recession ރިސެޝަން
ގިނަ ބައެއްގެ ވަޒީފާ ގެއްލި އެކި ކަހަލަ މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވޭ.
(މިގޮތުން ’ގްލޯބަލް ފައިނޭންޝަލް ކްރައިސިސް ‘2008 ފާހަގަކޮށްލެވޭ)
13 މެއި 2009 އާއި ހަމައަށް ސަރުކާރަށް ޚިދުމަތްކުރައްވާފައިވާ
ފަރާތްތަކަށް، ޚިދުމަތުގެ މުއްދަތަށާއި، 2009 ގެ މެއި މަހު ލިބުނު
Recognition Bond ރިކޮގްނިޝަން ބޮންޑު
މުސާރައަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ވޭތުވެދިޔަ ތަނަށް ޕެންޝަން ރައިޓްސްގެ
ގޮތުގައި ރިޓަޔަރމަންޓް ސޭވިންގސް އެކައުންޓަށް ޖަމާކޮށްފައިވާ ޢަދަދު.
30 ބީ.ސީ އިން ފެށިގެން މީލާދީން 395 ވަނަ އަހަރާއި ހަމައަށް އޮތް
Roman Empire ރޯމަން އެމްޕަޔަރ
ރޫމީންގެ ރަސްކަމުގެ ޒަމާން.
46 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސަކީ އިސްލާމިކް ފައިނޭންޝަލް
އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުގެ ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންމެހާ
Shariah Governance ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް
ކަންތައްތައް ކުރިޔަށްދަނީ ޝަރީޢާގެ އަސާސްތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ ބަލާ
ކަށަވަރުކުރުމަށް އެކުލަވާލާފައިވާ ނިޒާމެއް.
ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތަޢް ކުރުމަށް ސަރުކާރުން ދޫކުރާ މާލީ ސެކިއުރިޓީޒްއެއް.
މިފަދަ ލޯނުތައް ސަރުކާރުތަކުން ނަގަނީ ޤައުމުގެ އެތެރެއަށް ނުވަތަ
Sovereign Bond ސޮވަރިން ބޮންޑް
އެހެނިހެން ޤަމުތަކުގައި ހުޅުވާލައިގެނެވެ. އަދި މި ލޯނުތަކަކީ ވަކި
މުއްދަތެއްގައި އަނބުރާ ދައްކާ ގޮތަށް އިންޓަރެސްޓާއެކު ނަގާ ލޯނުތަކެކެވެ.
ސޮވަރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑު ނުވަތަ ސޮވަރިންގ ވެލްތް ފަންޑަކީ
Sovereign Investment
ސޮވަރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓް ފަންޑް ދައުލަތްތަކުން މާލީ ރައްކާތެރިކަން ހޯދައި ދެމެހެއްޓެނިވި އިޤްތިޞާދީ
Fund
ދުޅަހެޔޮކަމަށް ފައިސާ އިންވެސްޓްކުރާ ފަންޑެއް.
ވިޔަފާރި ކުންފުނިތަކުން ދޫކުރާ ޑެޓް އިންސްޓްރުމަންޓްތަކާއި އެއް
Sovereign Rating ސޮވްރިން ރޭޓިންގ
ބީދައަކުން ކަނޑައަޅާ، ޤައުމެއްގެ ކްރެޑިޓް ރޭޓިން.
ކަމަކާއިމެދު ނުވަތަ އެއްޗަކާމެދު، ޚާއްޞަކޮށް ވިޔަފާރިއަކާމެދު،
Stakeholders ސްޓޭކްހޯލްޑަރުން
ޝައުގުވެރިކަން ފާޅުކުރާ ނުވަތަ ޙިއްޞާވާ މީހުން.
ސެކިއުރިޓީޒް ގަނެވިއްކުމަށް ނުވަތަ ސެކިއުރިޓީޒްގެ މިލްކުވެރިކަން
Stock Exchange ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖް ބަދަލުކުރުމަށް ހުށަހެޅޭ އަދި ސެކިއުރިޓީޒް ކްލިއަރ ކުރުމަށާއި
އަގުދެއްކުމަށާއި ބަދަލުކުރުމުގެ ޚިދުމަތްދޭ ބާޒާރު.
ކަނޑައެޅޭ ވަކި އެސެޓަކަށް ނުވަތަ މުދަލަކަށް ނިސްބަތްކޮށް،
Sukuk ޞުކޫކު އެމުދަލެއްގައި އެމީހަކު ޙިއްޞާވާ މިންވަރު ދައްކުވައިދޭ ފައިނޭންޝަލް
އިންސްޓްރޫމަންޓެއް ނުވަތަ މާލީ ލިޔުން (ސެޓުފިކެޓު).
އެއްޗެއް (ޢާންމުކޮށް މުދަލެއް ނުވަތަ ޚިދުމަތެއް) ވަކި ވަގުތެއްގައި
Supply ސަޕްލައި
ފޯރުކޮށްދޭ ނުވަތަ ލިބެންހުންނަ މިންވަރު.
ޢަމަލީ ބޭނުންތަކަށް ސައިންސްގެ އަލީގައި އުފައްދާ އުކުޅުތަކާއި، ހުނަރާއި،
Technology ޓެކްނޮލޮޖީ އީޖާދުތަކަށް (މެޝިނަރީ ފަދަ ވަސީލަތްތަކާއި އެހެނިހެން އާލާތްތަކަށް)
ކިޔާއުޅޭ ބަހެއް.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 47 5
Volume 05 | CMR

ދި ވެހި މާނަ ނު ވަ ތަ ބޭނު ން ކޮ ށް ފައިވާ ގޮތް
އިނގިރޭސި
މެދު އަދި ދިގު މުއްދަތުގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ފައިސާ
Treasury Bond ޓްރެޜަރީ ބޮންޑް ހޯދުމަށް ދޫކުރާ ބޮންޑް. މިފަދަ ބޮންޑުގެ މުއްދަތު އެއް އަހަރަށްވުރެ
ދިގުވާނެއެވެ.
ވަޤްފު ޞުކޫކު އަކީ ވަޤްފުކުރެވޭ ނުވަތަ ކުރެވިފައިވާ މުދަލަކަށް ނުވަތަ
ޚިދުމަތަކަށް ނިސްބަތްކޮށް އެ މުދަލެއްގައި ނުވަތަ ޚިދުމަތެއްގައި އެމީހަކު
Waqf Sukuk ވަޤްފް ޞުކޫކު
ޙިއްޞާވާ މިންވަރު ދައްކުވައިދޭގޮތަށް އެއް އަގެއްގައި ދޫކުރާ ފައިނޭންޝަލް
އިންސްޓްރޫމެންޓެކެވެ.
ކުންފުނި ހަރުދަނާގޮތެއްގައި ހިނގާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި ކަރަންޓް
Working Capital އެސެޓްސް އާއި ކަރަންޓް ލައިބިލިޓީޒް މޮނިޓަރކޮށް ބަލަހައްޓައި އަދި
ވާރކިންގ ކެޕިޓަލް މެނޭޖްމަންޓް
Management އެކަމުން ކުންފުންޏަށްކުރާނެ އަސަރު ވަޒަންކުރުމަށް ފަރުމާކުރާ ވިޔަފާރީގެ
ސްޓްރެޓެޖީ.
48 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

ރަމްޒުތަކުގެ ލިސް ޓު
ދި ވެހިން ތަފްޞީލު
ރަމްޒު
CMDA ސީ.އެމް.ޑީ.އޭ ކެޕިޓަލް މާރކެޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތޯރިޓީ
COVID-19 ކޮވިޑް - 19 ކޮރޯނާވައިރަސް ޑިޒީޒް 2019
ISO އައި.އެސް.އޯ އިންޓަރނޭޝަނަލް އޮގަނައިޒޭޝަން ފޯ ސްޓޭންޑަޑައިޒޭޝަން
IEC އައި.އީ.ސީ އިންޓަރނޭޝަނަލް އިލެކްޓްރޯޓެކްނިކަލް ކޮމިޝަން
KPIs ކޭޕީއައިސް ކީ ޕަރފޯރމަންސް އިންޑިކޭޓަރސް
MMA އެމް.އެމް.އޭ މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ
MRPS އެމް.އާރް.ޕީ.އެސް މޯލްޑިވްސް ރިޓަޔަރމަންޓް ޕެންޝަން ސްކީމް
MSE އެމް.އެސް.އީ މޯލްޑިވްސް ސްޓޮކް އެކްސްޗޭންޖް
MTDC އެމް.ޓީ.ޑީ.ސީ މޯލްޑިވްސް ޓުއަރިޒަމް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕޮރޭޝަން ޕލކ
REITs ރީޓްސް ރިއަލް އެސްޓޭޓް އިންވެސްޓްމަންޓް ޓްރަސްޓްސް
ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް އިންޓަރނޭޝަނަލް ޗިލްރެންސް އިމަރޖެންސީ
UNICEF ޔުނިސެފް
ފަންޑް
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 49 5
Volume 05 | CMR

ތަ؟
އެނގޭ
1. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިވަގުތު ޙަރަކާތްތެރިވާ އެންމެ ބޮޑު އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް އިންވެސްޓަރަކީ ކޮބާ؟
ޖ. މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އޮފީސް MPAO))
2. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ސޮވަރިން ބޮންޑްތައް އިޝޫކޮށް ބަލަހައްޓަނީ ކޮންފަރާތަކުން؟
ޖ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް
3. ކުދި ވިޔަފާރިތައް ޢާންމުކޮށް ފެށިގެން އަންނަނީ ކިހިނެތް؟
ޖ. ޢާއިލާ ނުވަތަ ރަޙްމަތްތެރިންގެ މެދުގައެވެ. މިގޮތުން ވިޔަފާރި ފަށަނީ އަމިއްލަ ސޭވިންގްސްއިން
ހޯދައިފައިވާ ނުވަތަ ގާތްތިމާގެ މީހުންގެ ފަރާތުން ހޯދާ މަދު ކެޕިޓަލްއަކަށް ބަރޯސާވެގެންނެވެ.
4. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުން ލިބެންހުރި ބޭންކު ލޯނު ހޯދުމުގައި ދިމާވާ މައިގަނޑު ގޮންޖެހުމަކީ ކޮބާ؟
ޖ. ލޯނު ނެގުމަށް އަމިއްލައަށް ހޯދަންޖެހޭ ރައުސުލްމާލާއި ރަހުނަކީ ކޮންމެ ވިޔަފާރިއަކަށް އިންތިޒާމްކުރުން ފަސޭހަ ކަންތައްތަކަށް ނުވުމެވެ.
5. ސޮވްރިން ރޭޓިންގ ދަށްވުމުން ދިމާވެދާނެ މައްސަލައަކީ ކޮބާ؟
ޖ. ސޮވެރިންގ ރޭޓް ދަށްވުމުން ބޭރުގެ ދަރަނި ހޯދުމުގައި ކުރިއަށްއޮތް ތަނުގައި ދަތިތަކާއި ކުރިމަތިވެ
އަދި އިންޓްރެސްޓް ރޭޓިންގ ބޮޑުވުން އެކަށީގެންވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ސަބަބުތަކާއި ހެދި ދަރަންޏަށް
ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާގެ ޚަރަދު ބޮޑުވުމާއި ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު ދަށަށް ދިއުމާއި، ބޭރުފައިސާގެ ދަތިކަން
ދިވެހިރާއްޖޭއަށް ކުރިމަތިވުން އެކަށީގެންވެއެވެ.
50 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

6. އައި.ސީ.ޓީ.ގެ ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސް ސްޓޭންޑަރޑެއް އެކުލަވާލެވުނީ ކޮން އަހަރަކު؟
ޖ. އޮސްޓްރޭލިއާއިން 2005 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީގައި ވަނީ އައި.ސީ.ޓީ. ގެ ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސް ސްޓޭންޑަރޑެއް
AS8015))އެކުލަވާލާފައެވެ. މި ސްޓޭންޑަރޑް ވެގެންދިޔައީ 2008 ވަނަ އަހަރުގައި އެކުލަވާލެވުނު ކޯޕަރޭޓް ގަވަރނަންސް
އޮފް އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ސްޓޭންޑަރޑް 38500 ISO/IEC ގެ ބިންގާ ކަމުގައެވެ.
7. ބިގް ބާތް އިން އަންގައިދެނީ ކޮންއެއްޗެއް؟
ޖ. ބިގް ބާތް އަކީ ވިޔަފާރިއަށް ގެއްލުންވާ ޙާލަތުގައި އިތުރު ޚަރަދުތައް ވެސް ހިނގިކަމަށް ދައްކައި އެއީ ވަރަށް ދަށްކޮށް
ދިޔަ އަހަރެއްކަމަށް ދެއްކުމެވެ. މިހެން ހެދުމުން، މުސްތަޤްބަލުގައި ކުޑަ ފައިދާއެއް ވިޔަސް އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް
ކަމުގައި ފެންނާން އޮވެއެވެ. އަދި ވިޔަފާރިއާ މެދު އޮތް އިތުބާރުބޮޑުވުމުގެ ފުރުޞަތު އޮވެއެވެ.
8. އާރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓުން ލިބިދާނެ މައިގަނޑު ފައިދާތަކަކީ ކޮބާ؟
ޖ. ރިއަލް އާރނިންގްސް މެނޭޖްމަންޓް ބޭނުންކޮށްގެން ކުންފުނީގެ ފައިދާގެ އަންދާޒާއަށް ވާސިލުވެ، އިންވެސްޓަރ
ކޮނފިޑެންސް އިތުރުކުރުމަށް އެހީވެދެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ޤާނޫނާއި ޤަވާޢިދުތަކަށް ބަދަލުތައް އައުމުގެ ސަބަބުން
ވިޔަފާރީގެ ކޮންޓްރޭކްޓްތަކާއި ޚިލާފުވެވޭ ހާލަތްތަކުގައި ވިޔަފާރީގެ ދެފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ވެސް
އަރނިންގސް މެނޭޖްމަންޓްގެ ސަބަބުން އެހީތެރިކަން ލިބިގެންދެއެވެ.‎
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 51 5
Volume 05 | CMR

9. ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑެތި ޕެންޝަން ފަންޑުތައް ހިމެނޭ ޤައުމުތަކަކީ ކޮބާ؟
ޖ. ތިންކިންގ އަހެޑް އިންސްޓިޓިއުޓްއިން ކޮންމެ އަހަރަކު ނެރޭ ''ގްލޯބަލް ޕެންޝަން އެސެޓް ސްޓަޑީ ''2020 ގައިވާ
ގޮތުން ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ޕެންޝަން އެސެޓްގެ ޢަދަދު އެންމެ މަތީ ޤަޢުމުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ނެދެލޭންޑްސް
(187%)، އޮސްޓްރޭލިއާ 151) އިންސައްތަ(، ސުވިޒަލެންޑް (146%) ،އެމެރިކާ (136%) އަދި (126%)
އިނގިރޭސިވިލާތެވެ.
10. ޕެންޝަން ފަންޑުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓް ކުރުމުގައި ހުރި މައިގަނޑު ގޮންޖެހުންތަކަކީ
ކޮބާ؟
ޖ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ ބާޒާރު އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ތަރައްޤީވެފައިނުވުމާއި އިންވެސްޓްކުރުމަށް ހުރި
ފުރުޞަތުތައް މަދުވުމާއި އަދި ދިގުމުއްދަތުގައި އިންވެސްޓްކުރެވެން ހުރި ވަސީލަތްތަށް މަދުވުމެވެ.
މިގޮތުން ބޭރުގެ މާރކެޓުތަކުގައި އިންވެސްޓްކުރެވޭނެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެހިފައިނެތުން ހިމެނެއެވެ.
11. ފައިދާވެ ފައިސާ ހުރުމާއި ކުންފުނިން ޑިވިޑެންޑް ބެހުމާއި އެއްވެސް ގުޅުމެއް އޮވޭތަ؟
ޖ. ނޯވެއެވެ. މަޝްހޫރު ވިޔަފާރިވެރިޔާ ވޮރަން ބަފެޓް، އޭނާގެ Berkshire Hathaway އިން 1967
ވަނަ އަހަރު ޙިއްޞާއަކަށް 10 ސެންޓް ބެހި ކަމުގައި ވިޔަސް، އޭގެ ފަހުން، އެކުންފުނިން ޑިވިޑެންޑް
ބަހާފައެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ، ބަފެޓް ޤަބޫލުކުރާގޮތުގައި، ޑިވިޑެންޑްއެއް ހޯދުމަށްވުރެ، ޙިއްޞާދާރުންނަށް
ޙިއްޞާ ވިއްކާލައިގެން މާބޮޑު ނަފާ ހޯދޭނެއެވެ. އަދި އެއީ އެމީހަކު ދައްކަންޖެހޭ ޓެކުހުގެ މިންވަރު
ކުޑަކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެސްމެއެވެ.
52 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

12. ފަރުދުންގެ ފުދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމާއި ކެޕިޓަލް މާރކެޓާ ގުޅުމެއް އޮވޭތަ؟
ޖ. އާނއެކެވެ. ޤައުމުތަކުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ކުރިއަރައި، ކެޕިޓަލް މާރކެޓްގެ ލިކުއިޑިޓީ އިތުރުވުމުން،
އިންވެސްޓަރުންނަށް ކެޕިޓަލް ގެއިންގެ ގޮތުގައި ނަފާ ހޯދުމަށް އޮންނަ ފުރުޞަތު ފަހިވެއެވެ. އެހެނީ، މާރކެޓްގެ
ޙަރަކާތްތަށް ދިރާސާކޮށްގެން ގިނަ ޢަދަދެއްގެ މުއާމަލާތްތަކަކުން ނަފާ އިތުރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑުވެއެވެ. މިސާލަކަށް،
ޙިއްޞާ ގަނެވިއްކާ މީހަކަށް ކޮންމެ ޙިއްސާއަކުން 1 ރުފިޔާ ފައިދާގެ ގޮތުގައި ލިބުނުކަމުގައި ވިޔަސް އޭނާ ދުވާލެއްގެ
މައްޗަށް 200 ޙިއްޞާގެ މަގުން 4 ޓްރާންސެކްޝަން ހިންގާނަމަ، މަސްދުވަހުގެ އާމުދަނީގެ ގޮތުގައި ހަމައެކަނި ޙިއްޞާ
ގަނެވިއްކައިގެން ވެސް 24,000 ރުފިޔާ ލިބޭނެއެވެ.
13. އެކި ޤައުމުތަކުގެ އިސްލާމިކް ބޭންކުތަކުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޝަރީޢާ ގަވަރނަންސް ފްރޭމްވޯކް
ތަފާތުތަ؟
ޖ. އާނއެކެވެ. މިގޮތުން މެލޭޝިއާގައި ބޭނުންކުރަމުން ދަނީ 'ރެގިއުލޭޝަން ބޭސްޑް އެޕްރޯޗް' ސަޢުދީ
ޢަރަބިއްޔާ 'ޕެސިވް އެޕްރޯޗް' އަދި ޤަތަރު، ޔޫއޭއީ ކުވެއިތު، އަދި ބަޙްރެއިން ފަދަ ޤައުމުތަކުން
ބޭނުންކުރަނީ 'މިނިމަލިސްޓް އެޕްރޯޗް' އެވެ. ތަފާތު އެޕްރޯޗު ބޭނުންކުރަމުން އައިސްފައިވަނީ އެތަނެއްގައި
ޢަމަލުކުރަމުންދާ ލީގަލް ސިސްޓަމަށް ބިނާކޮށެވެ.
14. ބުރްސާ މެލޭޝިއާގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ ސެކިއުރިޓީޒްގެ ތެރެއިން ޝަރީޢާ ކޮމްޕްލަޔަންޓް ސެކިއުރިޓީޒްގެ
އިންސައްތަ އަކީ ކޮބާ؟
ޖ. 77 އިންސައްތައެވެ. މެލޭޝިއާގެ ސެކިއުރީޓީޒް ކޮމިޝަންގެ 2019 ގެ ރިޕޯޓުތަކުން ދައްކާގޮތުގައި
ބުރްސާ މެލޭޝިއާގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ ޖުމުލަ 897 ފައިނޭންޝަލް ސެކިއުރިޓީޒްގެ ތެރެއިން 689 ބާވަތުގެ
ސެކިއުރިޓީޒް އަކީ ޝަރީޢާ ކޮމްޕްލަޔަންޓް ސެކިއުރިޓީޒްއެވެ. އަދި މީގެތެރެއިން 127 ސެކިއުރިޓީޒްއަކީ ޕްރޮޕަޓީއާއި
ކޮންސްޓްރަކްޝަންގެ އެކި ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ ސެކިއުރިޓީޒްއެވެ.
ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 53 5
Volume 05 | CMR

15. ދުނިޔޭގެ އާބާދީގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި މީހުންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ދުވާލަކަށް މީހަކަށް
ޖެހެނީ ކިހާ މިންވަރެއްތަ؟
ޖ. 2.50 އެމެރިކާ ޑޮލަރެވެ. އެކުވެރި ދައުލަތް (އ.ދ)ގެ 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާގޮތުން
މުޅި ދުނިޔޭގެ އާބާދީގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ނުވަތަ ގާތްގަނޑަކަށް 3 ބިލިއަން މީހުންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް
ހަމަޖެއްސުމަށް ދުވާލަކަށް މީހަކަށް ލިބެނީ އެންމެ 2.50 އެމެރިކާ ޑޮލަރެވެ. 640 މިލިއަން މީހުންނަކީ އެކަށީގެންވާ
ބޯހިޔާވަހިކަމެއް ނުލިބޭ މީހުންނެވެ. 925 މިލިއަން މީހުންނަކީ ހައިހޫނުކަން ފިލުވާނެވަރު ވެސް ނެތްހާލުގައި ދިރިއުޅޭ
މީހުނެވެ. 400 މިލިއަން މީހުންނަކީ ސާފު ބޯފެން ލިބުމުން މަޙްރޫމުވެފައިވާ މީހުންނެވެ. 270 މިލިއަން މީހުންނަކީ
އެކަށީގެންވާ ބޭސްފަރުވާ ލިބުމުގެ ނަސީބުން އެއްކިބައިވެފައިވާ މީހުންނެވެ. ގާތްގަނޑަކަށް 11 މިލިއަން ކުދިން ޅަފަތުގައި
ދުނިޔެ ދޫކުރެއެވެ. އަދި 1 ބިލިއަން މީހުންނަކީ ލިޔަންކިޔަން ނުދަންނަ މީހުންނެވެ.
54 ސީ.އެމް.އާރު | ވޮލި އުމް 5
Volume 05 | CMR

, Floor rd3 , Orchid .H
, Magu Ahmed Ameer
Maldives ,’ Male

6619 333 +960 :Tel
6624 333 +960 : Fax
mv. gov. cmda@mail :mail-E
mv. gov. cmda. www : Website